

YÖN
HAFTALIK GAZETE

*Vergide
Reform!..*

**DOĞUMUN
KONTROLÜ**

OKUYUCU'DAN YÖNE

Yalnız değilsiniz

Bu haftaki gazetelerin siyasi notları arasında bir başlık: «Kur'ançı CHP milletvekili», Allah Allah, nasıl olur dedim. Hem Kur'ançı hem de CHP li... Bir daha, bir daha dikkatle baktım. Ve hayret mi edeyim, ağlıyayım mı bilmedim. Bir aydın ve bir, filleriyle Atatürk'ü Valiye cephe alan bu adam nasıl olur da C.H.P. içinde ken ne yer bulabilir? Bir partiye intisap etmenin bir ideolojiye dayandığını bu adam bilmez mi? Diğer C.H.P. liler bu kişinin ne fikirde olduğuna bakmadan mı onu aralarına alırlar?

Hâlâ mı devletimiz bir yana bir partimizin bile telleri belli bir sese akord edilmiş değil? Acaba bir fikre bağlı olmak, din ve inanç hürriyetinden daha mı az önemlidir bir insana? Bu ne biçim idraksiz kişi dir ki milletvekili bile olur. Bir böylesini kendi mize vekil ediyoruz ki aydın Atatürk'çülere fırsat vermesin diye mi? Aydın, Atatürk'çü valilerimiz! Yıl mayınız. Yalnız olmadığınızı düşününüz. Hem dâ vanızda haklısınız. Şu halde «Hak bildiğiniz yolda yalnız yürüyünüz.» Yalnız da olsa... Ki değilsiniz.

Dr. Makderet ERKMAN Sosyalizm ve görevimiz

Bu deyi mi henüz duy mamış olanlarımız vardır. Duymuş olsalar bile gerçek anlamını bilmiyenlerimiz vardır. Aydınlarımızın ilk işi, bu deyi mi halka

çokça duyurmak olmalıdır. Sosyalizmi açık ve seçik olarak onlara anlatma lıdır aydınlarımız. Yıl madan, usanmadan, onların seviyesine inerek, sosyalizmin komünistlik olmadığını, taban tabana zıt olduklarını izah etmek gerekir. Sosyalizmin karşısın da demokrasiyi savunan biçimsel demokrasilerden önce davranmak düşer bize. Onlar böyle haykır dıkça biz de «Sosyalizmin en esaslı ikesi halkla beraber olmaktır. O halde onun halk idaresi demek olan demokrasi ile hiç bir anlaşmazlığı yoktur.» ses leriyle çınlatmalıyız ortalığı. Halka, uyansın diye ses lenmeliyiz. Kalk, uyan demeliyiz. Şu, omuzlarına binmiş, seni ezen, senin kar nılıktaki kalman istiyen istirmaracıyı yeter taşıdın, diye kulağına fısıldamalıyız. Demeliyiz ki ona: bu millet, varlığını korumak ve yaşamak için çalışmalıdır. Onun için yalnız çalışmanın hakkı vardır. Sırt üstü yatıp geçinmek hevesinde olanlara bu milletin kucağında yer yoktur.

Ve onlara şu fikri aşılmalıyız; İnsan yaşadığı toplumda kabiliyeti ve çalışması nisbetinde yükselir. Biz komünist değiliz, biz demokrasiye karşı değiliz, dinimizi severiz. Atatürk ilkelerinden ayrılmayız şeklinde konuşmalıyız onlarla. Devletçilik ta raftarı olmak suç sayılmış olsaydı ilk önce Atatürk'ün yargılanması icabederdi, diyecek kadar kendimizi kuvvetli bulmalıyız.

Ne yazık ki bu gerçek ler küçük çaplı bir alanda duyuluyor. Bu çapı geniş

letmek icabeder. Gençlerimiz bu akımdan habersizdirler. Bu mevzuda boğtur lar. Lise mezunu olsa da hi bu böyledir. Onlar bile sosyalizmin bahis konusu olduğu yerde — Bilmeden — komünistlik vardır derler. Bu fikirler onların kafasına ağaların, patronların yerleştirdikleri basma kalıp şeylerdir. Emin olun ki, onlar ne sosyalizmin ve ne de komünistliğin gerçek anlamını bilmezler. İlerici aydınlarımız! Neredesiniz? Yar dıma koşun. Koşun ki genç lerimizi ve halkımızı kar nılıktan kurtaralım.

Cengiz KURMUŞ Amortismanları yapılan hususî tesis ve fabrikaların Devlete bedelsiz intikali şarttır.

Memleketimizin kalkınması herkese vebahler tahmileden bir savastır. Bu kalkınmanın iktisadî inkişafı olacağına şüphesiz birliktir. Bu realite nin icabı neyse onu tatbi ke mecburuz. İstikbalimiz Anayasası budur.

Yeni yatırımlar mevzu unda hususî sektörlü zorla yıcı bir yol tutmalıyız. Nasıl ki imtiyazlı şirketler bu imtiyazın sonunda tesis ve fabrikalarını Devlete veya Belediye bedelsiz terke diyorlarsa, amortismanlarının tamamlayan hususî teşebbüs de bunları bedelsiz olarak Devlete bırakmalıdır. Zira teşebbüs sahipleri amortisman müddeti zar fında yatırmış oldukları sermayeyi geri almış bul

uyorlar. Yapmış oldukları kâr da kendilerine kalmak tadır. Böylece bunlar yeni yatırımlara gitmek zorun da kalmırlar. Bedellerini bir kaç defa geri alan büyük çiftlikler de keza ivazsız olarak Devlete intikal etti rilmelidir.

Boşalan sermaye yeri iş sahasına atılmıya mecbur kalacaktır. Bu suretle hususî teşebbüs sanayi ve ziraat sahasında kalkınma savaşına katılacak ve faal bir rol oynayacaktır. Çok defa memlekette imâl edilen malların dışarıdan getirilmesi yasak ediliyor. Hususî teşebbüs bu takdirde bir imtiyazla çalışıyor ve hakkı olmayan kazançları sağlıyor. Halk ona bir nevi vergi ödüyor. Bunun bir karşılığı olmalıdır. Teşebbüs sahiplerinin fabrika ve tesislerini bedelsiz olarak Devlete vermeleri bir fedakârlık olmayacaktır. Amortismanın devam ettiği süre içinde yapılan ölçü lü kârlar kendilerine hi be ediliyor.

Mesela gazeteler bir hususî mensucat fabrika sının 961 senesinde yirmi milyon kazandığını yazdı lar. Bu havadisî Yön de neşretti. Bu gibi teşebbüs ler, tesislerini amorti etmek suretiyle sermayelerini geri aldıkları gibi belki bir o kadar da kâr sağla maktadırlar.

Yerli fayans piyasada 110 kuruşa satılıyor. Avru padan gelmesi yasak. Tüccar Avrupadan geldiği takdirde gümrük resmi dahil 70—80 kuruş arası satıla cağını ve yerli olarak ya phanın ise 40—50 kuruş arası malolacağını söylüyorlar.

Şu takdirde, satış fla tına bakılacak olursa, halk bu fabrikaya kanunlarla verilen imtiyaz karşılığın da vergi vermiş oluyor. Böyle bir imtiyaz ivazsız verilemez, çünkü ortada rekabet yoktur. Muhakkak ki bu fabrika, amortismanı ikmal edilinceye kadar yatırım sermayesinden fazla olarak bir kaç misli de kâr sağlayacaktır. Şu hal de Devletin bunları tesbit ile bedelsiz olarak millete nakletmesi gerekir iddiasını dayız. Niyazi SOYSAL

Açık mektup

İkinci Koalisyon hükümetine açık olarak yazacağım bu mektupta herkesin bildiğinden bahsetmeyi düşünüyordum. Her bilineni tek rarda bir fayda vardır derler. Alâkahılar bilmiyorsa öğrenmeli, bilmiyorsa bir çare aramalı derlere. İşte çare bulunamıyan deriler: SAĞLIKTA

1 — Kaza ve bazı nahi ye merkezleri hariç tüm Türkiye köyleri sağlık faaliyetlerinden yoksundur.

2 — Devletin maaşlı hastahane doktorlarının bazıları fakir ilmihaberine rağmen para almadan ameliyat yapmamaktadır.

3 — Hükümet tabiplerinin günlük mesaisi bil hassa küçük yerlerde yarım bir saat arasında de ğişmektedir.

4 — Bir çok ebe ve sağlık memurlarının her ay köylere gitmeleri gerektiği halde evraklarını oturdukları kasabanın pazar gününde köy muhtarlarına imza ettirerek köylere uğramamaktadırlar.

5 — Bazı köy sağlık memurları ve ebeleri adalete 75, damara 150 kuruş ten işne yapmakta buna mukabil günlük hiç mesal tutmamaktadırlar. Böylece aylık kazançları maaşları nı geçmektedir.

6 — Hiç bir köyde parasız doğum yapılmamakta doğum pazarlığı tabidir.

TARIMDA

1 — Memlekette çiftçi adı altında topraksızların sayısı oldukça kabarıktır. 5—20 dönüm tarlası olanlar da % 20—30 u bulmaktadır.

2 — Kara saban hâlâ hükümünü sürdürmektedir.

3 — Vârisler arasında toprak taksimi bazı hallerde bir dönüm yere 2—3 bin lira girmesine sebep olmuş, böylece önce kardeş, ana baba arasında sonra da millete huzurun bozulmasına sebep olmuştur.

4 — Vatandaşların tarlaları tapulu olmadığından tarlaya tecavüzler çok olmaktadır, bundan dolayı da tarlaların mahdud gelirleri hukuk mahkemeleri yolunda harcanmakta, böylece daha da fakir düşen vatandaşın buğdayını arpayla değiştirip yemekte dir.

5 — Ziraî yardımlar isabetsiz, tefecilik esasına

göre yapılmaktadır. Mese lâ geçen 1961 — 62 ekim yılında serbest piyasada ekstra buğday 75 kuruş iken, çiftçi ziraatten 125 kuruştan vadeli olması dolayısıyla, ekme için değil, yemek için buğday almıştır.

6 — Orman kanunu son şekli ile yürürlükte dir. Bu na mukabil vazifeli bulun duğum bin hanelli, 5000 nüfuslu kasabada resmi birer müessesesi olan ilk ve ortaokullara yakından kömür temin etmek mümkün olmadığından her yıl açık eksitilmeye odun alınmaktadır. Bu kaçak odun dur. tabii

7 — Orman memurları üzerinde bir tarih ve işareti bulunan kağıtlarla el altından haftalık ya da on günlük odun müsaadesi ve rerek yurdun ormanlarını satmakta böylece keçiden bin defa daha zararlı ol maktadırlar. Mesru yollarla yakacak ve kereste temin edemiyen, vatandaşta bu işi yolsuzluk saymamaktadır.

8 — Orman içinde yıl lık istihlakî beş nüfusa 500 lirayı geçmeyen köylü müz ormanı satarak geçimiyen ve ormanı sökün tar la yapmayı gayet tabii gör mektedir bugünkü şartlar la haklı olarak.

EĞİTİMDE

1 — 222 sayılı ilköğretim kanunu mühim bir yenilik getirmiştir. Kanuna rağmen okula kaydolmayanların sayısı dün e nazaran değişmemiş, belki daha da kabarmıştır. Müba lâga etmiyeyim. bin hanelli nahiyede 8—14 yaş arası nda azından yüz çocuk ben den isteyin.

2 — Devam takip işi de eskiden az farketmiş dağ başında her türlü güvenlik tedbirlerinden uzak öğretilen halkın istediğini ka nun saymaya mecbur ol muştur.

3 — Halk eğitimi ko nusu 27 Mayıs'ta ele alın dığı şiddetle terk edilmiştir. Formalite icabı bazı faaliyetler müstesna tabii.

4 — Okullar ders araç larından tamamen yoksundur. Devlete hiç bir teşvik görmeyen öğretmen de okumak istiyadını bile kaybetmeye mecbur olmakta ve hattâ ilkökul müfredatına rağmen öğretimi bile halkın istediğine göre yap maya zorlanmaktadır.

5 — Ve kısaca zengin çocuğuna yerli tahsili az görüldüğü halde fakirin çocuğuna çiftçilik te çok görülmektedir.

Sayın alâkahılar yukarıda yazdıklarını üstüste yığılmış binlerce söylenen derterden bazılarıdır. Tek rar ediyorum sayın alâkahı lar:

Bir millet dışlisinin dışle rinden sadece % 2 si ce likten, % 96 i ağaçtan ola maz. Şayet böyle olursa en azından yazık olur bu mil lete.

Mustafa ÖZÇAY (Öğretmen — Afyon)

refah yolu

TASARRUFLARINI ZİRAAT BANKASINDA TOPLAYANLARA AÇIKTIR

ZİRAAT BANKASI

BASIN A — 2406/066

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

(BASIN AHLAK YASASINA UYMAIYI TAAHHÜT ETMİŞTİR)

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Mümtaz Soysal, Doğan Avcioğlu

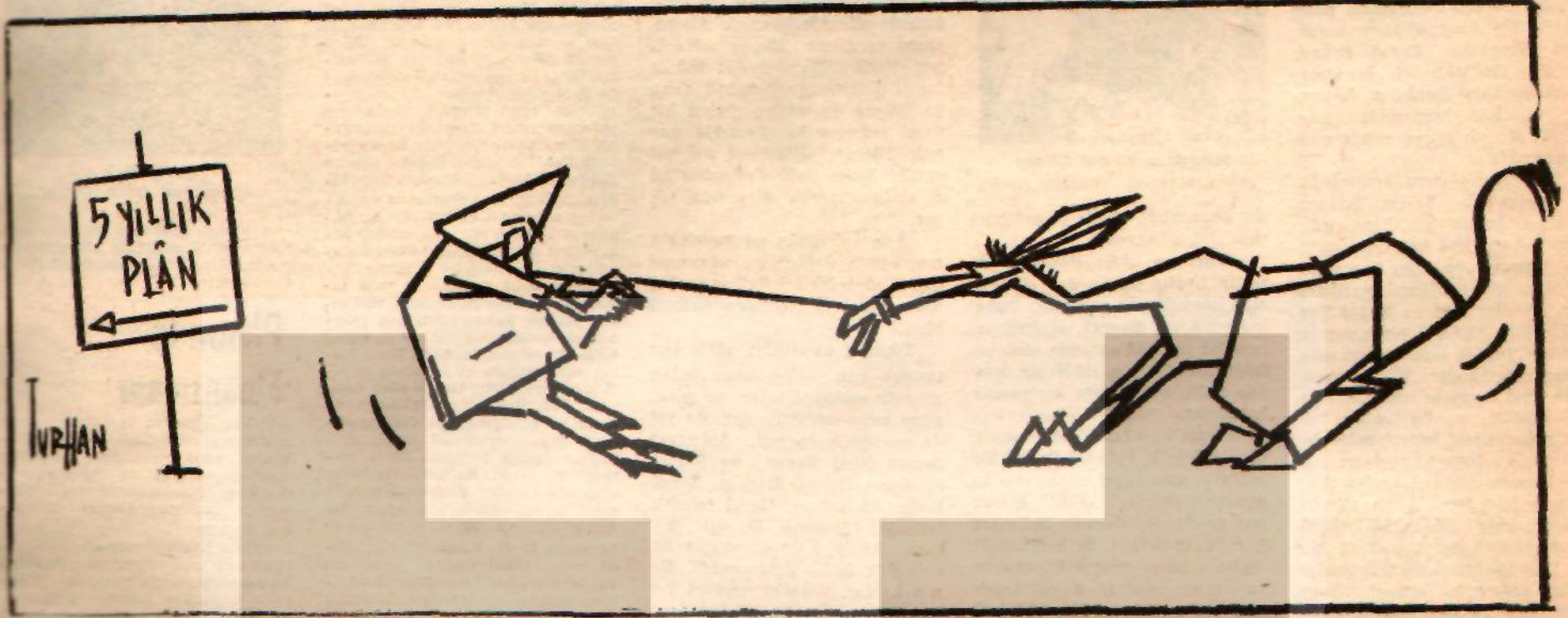
İmtiyaz sahibi ve mesul müdür: DOĞAN AVCIOĞLU

YÖN

İDAREHANE: BAKANLIKLAR — ANKARA, ATATÜRK BULVARI 137/8
Telefon: 12 72 88 * İstanbul Bürosu: Mollafenari sokağı 32 Çarşafolu. Posta kutusu 512 — İstan bul. Tel: 229315 — 229316 * Dizilip basıldığı yer: VATAN Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş. — İSTANBUL

ABONE: Yıllık (52 sayı) 50 T.L., altı aylık (26 sayı) 25 T.L., üç aylık (13 sayı) 12:50 T.L.'dir. 1962 yılı için özel indirimli abone tarifesi: Yıllık 40 T.L., altı aylık 20 T.L., üç aylık 10 T.L.'dir. Yurt dışı abonelerinde posta ücreti tutarında ilâve yapılır.

İLÂN: Beher sütunda santimetresi 25 T.L.'dir. 1, 3, 4, 5 ve orta sayfalara ilân kabul edilmez. Renkli ilânlar özel tarifeye ve pazarlığı tabidir. Devamlı çıkacak ilânlar için özel anlaşmalar yapılır. İlanlardan dolayı hiç bir mes'uliyet kabul olunmaz.

BAKIŞ

Demokrasi ve Sosyalizm

Sosyalizme karşı olanlar, onu da demokrasi aleyhdarlığı ve insan haklarına saygısızlık gibi olumsuz niteliklerle eş anlamda göstermek, hiç değilse, bunlarla çağırışım haline getirmek suretiyle yermek ve halkın gözünden düşürmek isterler. Son zamanlarda sosyalist fikirlerin memleketimizde büyük bir hızla yayılması muhafazakâr çevreleri telâha düşürmüştü ve onları bu aynı yolu tutmağa sevk etmiştir.

Gerçekten, son surlarda muhafazakâr basın ve çevrelerde, sosyalizmin demokrasiye aykırı olduğu volunda fikirler öne sürülmektedir. Hatta, bu sebepten dolayı, sosyalistlerin cezalî tasabata maruz kalabileceklerinden tehdit dolu bahsediler bile çıkmıştır. Halkımızın sosyalizmi henüz etraflıyla tanımamış olması bu tip yanlış fikirlerin yayılması için elverişli bir ortam teşkil etmektedir. Memleketimizde, sosyalizm, uzun müddet bir öcü olarak gösterilmiş ve tanıtılmasına ve kamu oyununda tarafsızlığına imkân verilmemiştir. Bu yüzden halkımız ne tip insanların sosyalist fikirleri benimsemiş olduklarını ve ne gibi fikir ve davranışları sosyalizme bağlamak üzere gördükleri devamlı tecrübe ve mülaheze ederek öğrenmek imkânından mahrum kalmıştır.

Bu durumun diğer bir sonucu, sosyalizmle hiç bir ilişki ya da yakınlığı olmayan insanların sosyalizmi benimsemek gereğini göstermeleri ve bunu yapılarıken kamu oyununda yeteri kadar gürültüye çıkmamalarıdır.

İşte, bütün bunlardan dolayı, sosyalizmin ne olduğunu kısaca tekrar hatırlamak ta fayda görüyoruz:

Önce, çok defa gözden kaçan şu temel hususu belirtmek lâzımdır ki, sosyalizm insanın (insan) en büyük bir değer olarak kabul eder. Sosyalizmde fert, küçük bir azın

lîğin mutluluğunu sağlamak için kullanılan bir vasıta (iş gücü) değil, fakat bizzat bir gayedir. Bu sebepten, fertlerin kabiliyetlerini geliştirmek hususunda eşit fırsat sahibi olmaları temel bir sosyalist prensiptir. Gene aynı sebepten, fertlerin kendi kaderlerine terk edilmeleri de sosyalizmin kabul etmeyeceği bir davranıştır; ve sosyalizmde esas olan toplumsal dayanışmadır.

Bu temel sosyalist inançlar, tatbikatta, insanın insanı sömürmesinin önlenmesi suretiyle gerçekleştirilebilir. Böylece, her türlü sömürücülüğe karşı olmak ve bu usulü ortadan kaldırmağa savaşmak sosyalizmin temel niteliğini teşkil eder. Bu nitelik bir taraftan ahlâkî bir prensibe, diğer taraftan da sosyal evrimin tabii gelişimine dayanmaktadır. Gerçekten, insanın insanı sömürmesi dinî ahlâkın da, lâik ahlâkın da menfur gördüğü bir davranıştır. Ancak, sadece ahlâksızlık olması, sömürücülüğün yüzlerce yıl insan münasebetlerinin temelini teşkil etmesine mani olamamıştır. Demek oluyor ki sadece ahlâkî prensipler kâfi gelmemektedir. Olayların, toplum içindeki kuvvet dengesinin de bu ahlâkî prensiplerden yana olarak değişmesi lâzımdır. Son yıllarda memleketimizde olan da budur. Büyük halk kütellerinin toplum hayatımızdaki, demokratik gelişmeğe paralel olarak, yavaş yavaş artmakta olan önemleri son bir kaç yılın olaylarının tesiriyle çok hızlı bir gelişime göstermiştir. 27 Mayıs devrim hareketinin bu bakımdan olan büyük önemi gözden kaçırılmamalıdır. Bu hareket başlangıcı itibarıyla sosyalist bir hedef gütmüyordu. Fakat yarattığı fikir ve siyasi ortam sosyalizmi teşvik edici olmuştur.

Şimdi, sosyalizmin temel niteliği hakkındaki bu kısa izahattan sonra sosyalizmin demokrasiye aleyhdar olduğu şeklindeki yersiz cevaplandırabiliriz:

Sosyalizm değil demokrasiye karşı olmak, aksine onu en tabii ve zarurî vasıtası

ve yardımıdır. Çünkü ancak demokrasi, yani halkın idareye iştiraki, idarecilerini seçmesi ve denetlemesi vasıtasıyla, insanın insanı istismarı kesinlikle önenebilir. Aksi halde, yani halk idaresi ihmal edildiği takdirde, bertaraf edilen bir sömürücü grubun yerini başka bir sömürücü grubun alması kaçınılmazdır.

Aynı şekilde, sosyalizm, demokrasinin ayrılmaz bir parçası olan fikir ve ifade hürriyetinin en kıtlen taraflıdır. Çünkü ancak fikir ve ifade hürriyeti sayesinde toplumun ilerlemesi için gerekli bilim araştırmaları yapılır ve gene bu hürriyetler sayesinde ki toplumun kıtlen noktalarındaki idarecilerin beceriksiz ya da sömürücü olabilecek davranışları açıklanır ve önlenir.

Bilindiği gibi, sosyalizm memleketimizde yalnız bir yaşantı (hayat tarzı) olarak değil, aynı zamanda demokratik şartlar altında iktisadî kalkınmanın zarurî bir şartı olarak da benimsenmekte ve tanıtılmaktadır. Sosyalizmin iktisadî kalkınma bakımından gösterdiği üstünlük üzerinde bu derin bir hayli yazılmıştır. Gerçekten, sosyalizmin bu yönünü elbette ki ihmal etmeğe imkân yoktur. Ancak asıl mesele nin sosyalist hayat tarzını tercih olduğu unutulmamalıdır. Yani sosyalizmin iktisadî kalkınma bakımından hiç bir üstünlüğü olmasa bile gerçek sosyalistler gene de sosyalizmi tercih ederler.

Sosyalizmin gerçek gerekçesini ortaya koyabilmek bakımından yukarıdaki tarzda bir ayırım faydalı olmakla beraber doğru değildir. Çünkü sosyalizmin bir hayat tarzı olmak ve bir iktisadî kalkınma vasıtası olmak yanları arasında çok sıkı bir bağlanma vardır. Hatta, bu ikisini birbirinden

ayırmağa imkân yoktur. Gerçekten, belli bir hayat tarzına (değerler sistemine) bağlanmadan iktisadî kalkınmadan bahsetmek mümkün değildir. Son on—onbeş yıllık iktisadî gelişmemizin değerlendirilmesinde karşılaşılan güçlük te buradan doğmaktadır. Bilindiği gibi, bu devre esasında fert başına millî gelir yılda ortalama % 3 civarında bir artış göstermiştir. Ancak, aynı devrede millî gelirin dağılımı ve dolayısıyla toplumun dengesi o kadar bozulmuştur ki, bu devrede bir iktisadî kalkınma olduğundan bahsetmek imkânsızlaşmıştır. Kısa vadede, iktisadî kalkınma sosyalist değerler çerçevesi içinde tanımlanınca, elbette ki, ancak sosyalist bir düzen içinde gerçekleştirilebilir. Yani, kalkınmanın ancak sosyalizmle gerçekleştirilmesi, erişmek istediğimiz toplum düzeninin sosyalist olmasından ötürüdür.

Burada şunu tekrar etmekte fayda vardır ki sosyalizm sadece ahlâkî bir tercih meselesi değildir. Toplumumuzun kazanmış olduğu dinamizm ve gelişme istikametleri sosyalizmi zorunlu kılmaktadır.

Bu izahat herhangi bir kimsenin «ben sosyalistim» demekle sosyalist olamayacağına ortaya koymaktadır. Bir kimsenin sosyalist olabilmesi için bir taraftan sosyalist değer yargılarını benimsemiş olması, diğer taraftan da sosyal evrimin sosyalizmi gerçekleştirmek istikametinde olduğunu anlayabilmiş olması lâzımdır. Buna göre, bütün düşünceleri ve hisleri itibarıyla muhafazakâr ve hattâ gerici olan kimselerin, toplum hayatının her sahasında iktisadî değerler isteyen sosyalizmi benimsemiş olmalarını, kendileri ne derlerse desinler, albatta ki ciddiye alınacak değildir.

Sadun Aren

Plân kuşa dönüyor!

Sayın İnönü istediği kadar «esasta bir değişiklik yapmadık» desin. Plân politikacıların elinde, gündün güne esprisini kaybedi yor. Enkef sözünden ürkererek, bu nu «heretli» kelimesiyle değiştiren politikacılar, Köy Enstitüleri sözünü de Plândan çıkardılar. Plânın Toplum Kalkınması bölü münde Köy Enstitülerinin kurul ması isteniyordu. Fakat, Bakan lar, Köy Enstitülerinin kurulma sı fikrine karşı durdular. Netice de İnönü'nün huzurunda, Köy Enstitüsü adı geçen cümlelerin üstü çizildi...

Toprak reformu konusunda ise, uzmanlarla Tarım Bakanı Mehmet İzmen birbirine girdi. Buna sebep, Oral Ağa tasarısının sağa tasarısı olmaktan öteye gitmediğini gören Plâncıların, Birleş mis Milletler Gıda ve Ziraat Teş kilâtından (FAO) bir uzmanla birlikte, toprak reformunun esas larını hazırlamaları. FAO uzmanı Önce, Oral tasarısını incelemiş. Var dığı hüküm şu: «Bu tasarımı top rak reformunun istemiyenler ha zırlamış.» Uzman, ağaların top rak kanunu hükümlerinden kur tulum için toprakların akraba ları arasında şeklen bölündüğü nü de gözönünde tutarak, 27 Ma yıs 1960 tan sonra yapılan temlik lerin reformunda nazarı itibare alınmasını istemiş. İşte bu esprî içinde, Devlet Plânlama Teşkilâ tı, ağaların hoşuna gitmiyecek ciddi bir reform projesi hazırla mış bulunuyor. Selefî Cavid Oral gibi, toprak reformunun Tarım Bakanlığının inhisarında tutmak istiyen Mehmet İzmen buna kız mış. Bu yüzden Yüksek Plânlama Kurulunda «Memleketi sosyaliz me götürmek istiyorsunuz» diye rek uzmanlara çattı. Halbuki Top rak reformu meselesi, henüz gö rüşülmüş değil. Mesele, vergi re formu gibi, çalışmaların sonun da ele alınacak. Ama Tarım Ba kanının sert çıkışı, Toprak refor

Fahrettin Kerim Gökay
«Parayı veren düdüğü çalar»

mu konusunda ümit olmadığını şimdiden gösteriyor.

İmar ve İskân Bakanı Fah rettin Kerim Gökay da «Parası olan istediği gibi ev yapar. Buna karışamayız» diyerek, verimli ya rınlar yapmak zorunda olan bu fakir memleketin ciddi bir mes ken politikası ortaya koymasına karşı çıktı.

Bunun dışında, Plânda önemli bir değişiklik, İktisadi Devlet Te gebüslerinin reorganizasyonu ko nusunda yapıldı. «Plân Hedef leri ve Stratejisi» adlı Bakanlar Kurulu kararında da belirtildiği üzere, Plânı gerçekleştirmenin en önemli vâsıtası, devlet teşeb büsleridir. Devlet Teşebbüsleri nin bu görevi yerine getirebilme si, onların fiyat, yatırım, ücret gibi temel politikalarının hükü met adına merkezî bir organ ta rafından idaresine bağlıdır. Fa kat bu, bazı bakanların yetki ve nüfuzlarının azalması gibi bir so nuç doğuracaktır. Bakanlar ve idareciler, bu bünye değişiklik lerine yanaşmamaktalar. Feyziö lu bu görüşü, «Efendim, Plân, Devlet Teşebbüslerine dayanacak tır. Şimdi biz devlet teşebbüsleri nin bünyesinde, esaslı değişik likler yaparsak, anarşiye yol açarız. Teşkilâtın istediği reformla

ra elbette ihtiyaç var. Ama bun lar ileride yapılmalı» diyerek savundu. Böylece İktisadi devlet teşebbüslerinin reorganizasyonu gibi, Plânın yürütülmesi için ha yattı bir mesele hasıraltı edildi. Bu konuda, Feyziölu — Müer zinoğlu ikilisinin hazırladığı, su ya sabuna fazla dokunmayan tesa rırlarla yetinilecek.

Vergiler konusunda da ümit yok. Plânlama Teşkilâtı, servete dayanan vergilerin lüzumunu sa vunuyor. Arazi, bina, veraset ve intikal vergilerinin artırılmasını istiyor. Politikacıların ise, bu konuda allerjileri var. Alican, «yeni vergilere lüzum yok» di yor. Ferit Melen, Devlet Plânla ma Teşkilâtının görüşünü alma ya ihtiyaç duymadan tâvizi bir vergi reformu hazırlamakla meş gul. Tüccar, «Hükümet teminat verdi. Bizim mükellefiyetlerimi zi arttırmıyacak» diye ilân edi yor.

İşte İnönü'nün ve Feyziölu nun esasta değişikliğe uğramıya çağını söyledikleri Kalkınma Plâ nının şimdilik görünür akıbeti bu.

Teşkilât uzmanları, plânı kur tarmak için, ellerinden gelen gayreti esirgemiyorlar ve plânı adım adım savunuyorlar. Bu yol da en büyük gayreti, Müsteşar Osman Nuri Torun ve Sosyal Plânlama Dairesi Başkanı Necat Erder gösteriyor. Uysal tabiatlı İktisadi Plânlama Dairesi Baş kanı Atilla Karasmanoğlu da onlardan farklı davranmadı. Ba zı bakanlar, alaturka nezaket kai delerine ve ezilip büzülmelelere yer vermeden büyük bir inanca doğru bildiği görüşleri savunan uzmanlara Necat Erder'e şimdî den kancayı taktılar. Bakan bey ler, onların kanastlarına uymıyan görüşlerin, «memurları» tarafın dan ısrarla ileri sürülmesine alış mış değil.

Bakanların şimdîye kadarki çalışmalarından edindikleri intî balar şudur: Karplarında nabza göre şerbet vermeyen ve ilmin icaplarından ayrılmayan bir ekip vardır. Plân stratejisinde yüzde 7'lik bir kalkınma hızı kabul edil miş, onlar da bunun icaplarına

uygun bir plân hazırlamışlardır. Plânın başarısı, tabii, bu kalkın ma hızını sağlayacak tedbirlerin alınmasına bağlıdır. Oradan buradan çekitirilen plânın plân ol maktan çıkması ve bu durum karşısında Hükümetin, Plânlama Teşkilâtındaki uzmanların değerli yardımından mahrum kalması tehlikesi var.

Melen Reformu

Maliye Bakanı Ferit Melen bu haftanın başında gelir vergisinde yapmayı düşündüğü değişiklikleri açıkladı. Gazeteciler, böyle bir açıklamanı hayretle karşıladılar. Zira gazeteciler meselelerin Önce görüşülmesini bekliyorlardı. Kalkın ma plânı, vergi reformu konusun da yeni ve müzahhas fikirler geti riyordu. Vergi reformu, kalkınma plânının temel dayanağı olduğuna göre, meselelerin önce orada gö rüşülmesi lazımdı. Fakat Maliye Bakanı, Yüksek Plânlama Kurulu nun, plânın ve plâncıların görüş lerine alınmadan, İnönü'nün, An karada bulunduğu bir sırada, ba kanlığın gelir vergisi tasarısını aç tıkladı. Bu sebeple, «Vergiler in diriliyor mu? Zenginlere yeni tâ vizler tanımlıyor mu?» gibi endişe leri Maliye Bakanından çok gazete ciler hissettiler. Hava o kadar bakanam aleyhindeydi ki Ferit Me len «Görüyorum ki içimizde çegit li siyasi görüşleri temsil eden kim seler var. Bizim görüşümüzde de tasarılar açıklıyor. Biz özel teşeb büsü değil, teşebbüsü tevik edi yoruz» demek zorunda kaldı. Gazeteciler, «Peki, Kaldor Raporu ne oluyor?» dediler. Bakan, «Şimdilik gayri kabili tablik bir rapor. Ar kaadağların da öyle düşünüyors e cevabını verdi. Gazetecilerin, «Pe ki, vergi kaçaklığı?» sorusunu da, Melen «Ben kaçaklık demiyor um, vergiye mukavemet diyorum» şeklinde geçiştirdi. Memurların yüzde 15 leri ne olacak endişesini de Melen, «Şimdilik bir değişiklik yok» cevabıyla yatıştırıyordu. Fakat öyle anlaşıyor ki Hükü met memurların kanunî hakkını vermeye kolay kolay yanaşmıya caktır.

İşte gelir vergisi reformu, bu hava içinde açıkladığı ve doğrusu herkesten çok Maliye Bakanlığının idealist teknisyenlerini ve plâncı ları goke etti. Gerçekten tasarı çok tenkit olunan ve büyük sermaye dairelerin çok beğendiği Ali Alaybek Komisyonunun tavsiyelerini be nimsemişti. Büyük sermaye ve mülk sahipleri istediklerini elde e diyorlar ve M.B.K. nin Sosyal Ada let içinde gelir vergisi hasılasını arttırmak maksadıyla giriştiği re form katliediyordu. İşte zenginle re tamnan belli başlı tâvizler: Ya rım indirim, amortisman serbesti si, plus — vahâlerin vergiden muaf tutulması, gayri menkul sermaye gelirlerinde muafiyetin 2500 liradan 5 bin liraya çıkarılmış arazi ve bina vergilerinin gelir vergisinden mahsubu, vergi oran larının yüksek gelirlerde büyük ölçüde indirilmesi, MBK. ce konulan ziral gelir vergisinin sem bolik hâle getirilmesi. Böylece zenginlere, Hazinesin malı olan asgari 5—600 milyon lira hediye ediyor. Buna karşılık, dargellir lerini faydalanacağı asgari geçim indirimi uygulanması iki yıl ge riye atılıyor!

Prof. Kaldor, Alaybek raporuyla, YÖN'ün iki hafta önceki sayısında yayınladığımız üzere, «Vergi ge lirlerini azaltma yolunda bol bol tâviz verilmiş. Rapor, bu tâvizlerin Hazineye kaç paraya mal olacağı nı bile hesaplanmamış» diyerek tat li tatlı alay etmişti. Bu alaylara aldırmanın Maliye Bakanı, Alay bek'in milyonlere tâviz raporunu, milyonlere has bir fütursuz Fokla kabullenmiştir.

Şimdi ne olacak? Tasarıyı Hükü met de beşimsese, zaten pek az vergi ödeyen özel teşebbüsçülerin vergi yükünün iyice hafifletilmesi dolayısıyla, vergi hâsılatı önemli ölçüde düşecek. Halbuki 5 yıllık kalkınma plânının yürütülmesi için 1963 yılında 1 milyar mun zam devlet gelirine ihtiyaç var. Maliye Bakanlığı uzmanları ihti yacı 1.5 milyar lira olarak hesap layorlar. Eğer plân yürütülecekse bu parayı bulmak lazım. Melen tasarısı ise zenginlerin vergi yükü nü azaltıyor. Bu durumda plân yürütülecekse, fakirlerin sırtına yüklenen vâstahı vergileri arttır maktan başka çare yok. Bu da milyonleri beşiyerek, fakirlerin sırtından kalkınma yapmak dem ek.

Kısaca, Bakanlar Kurulunca ka bul edilmiş «Plân Hedefleri ve Stra tejisi» adlı dokümandaki «gelir dağılımındaki eşitsizlikleri düzelt-

Ferit Melen
Uzmanlar dilini yuttu!

me kararı koymayan bir yalandan ibarettir. Memleketin bütün emek çilerin değil, milyonlerin borusu ötmektedir.

Plânın İç Finansmanı

İnönü, «Plânın İç Finansmanı mutlaka karşılanacaktır» dedi. Ba kanlar, yeni vergilere gitmeden vergi kaçaklığı ile mücadele e derek İç Finansmanın sağlanabi leceğini söylüyor. Devlet Plânla ma Teşkilâtı ise, 1963 yılındaki 1 milyar liralık münzam gelir ihtiyacının yeni vergilere gitmeden karşılanamayacağı fikrinde. Plân lama Teşkilâtı, gelirleri arttırma ya ihtiyaç olmasa bile, sırf sosyal adalet açısından vergilerde tem meli değişiklikler yapılmasını lüzumlu sayıyor. Bu arada yeni bir mesele daha ortaya çıktı. Po litikacılar 1 milyar nasıl bulaca zın diye düşündülerken, Maliye Bakanlığı Bütçe Umum Müdürü lüğü, 1 milyarın yetmiyeceğini be sapladı! Umum Müdürük, Plânın Finansmanı için, 1.5 milyar mun zam gelire ihtiyaç olduğunu ileri sürüyor. Teknisyenlerin bu hesa bı, Alican ve Melen gibi politika cı maliyecilerin iyibenseliği ile hiç bağdaşmıyor. Bu sebeple, bakan ların upki Menderesin denk büt çeleri gibi nazarı olarak yüzde 7 kalkınma hızının gerektirdiği iç finansmanı sağladıklarını ileri sürmelerinden ve hayalî gelir tah minleriyle oyalanmalarından kor kulur.

Cumhuriyetin Gafı

Ciddî Cumhuriyette, bu Fazar da gayri ciddi bir İktisadi gelişme tablosu yer aldı. Yazara göre, İk tisadi fikir cereyanları yüksümler boyu gelişmiş ve nihayet neklasik sentez gelişme teorileriyle bir sonuca varmış. İktisat siyasetinde şimdîye kadar en faydalı netice veren prensipler ve tedbirler, neo —klasiklerin ilhamıyla doğmuş...

Ciddî Cumhuriyette yer alan bu iddialar, en azından ilmi bir şahtanlık örneği. Gerçek şu: Klâ sîk veya neo—klasik gibi doktrin etiketlerinden sıyrılabilmiş ve temayülüğe ne olursa olsun İktisatçılar belli terimlerde ve tahlîl me todlarında birleşmiştir. Fakat aynı ilmi dili kullanmakla beraber, İk tisatçılar, inançlarına göre, bugün de sosyalist veya liberal tedbirler tavsiye etmektedir. Tartışma bu noktadadır. İktisat ilmi de bu tartışmalara bir cevap getirmiş de ğildir. Bundan ötesi sahtekârlık tır. Ciddî Cumhuriyette yer alan gayri ciddi tarihî sentez tablosu nu başka türlü sıfatlandırmaya imkân yok.

Çınar Oteli Konferansı

Çınar Oteli'nde 3 haftalık bir turistik konferans serisi, İnönü'nün konuşmasıyla başladı. Konfe rans masraflarının hemen hemen hepsini Ford vakfından sağlanan 350 bin lira karşılıyor.

Bu konferanslardan iki üç yıl önce, Ford Vakfının dolarlarıyla Kilyos'ta yapılmıştı. Çok eğleneç li turistik olaylara ve akademik skandallara yol açan Kilyos Kon-

YÖN, 8 AGUSTOS 1962

dir. Bu tartışma hâlen hızla kalınmak istiyen, Türkiye'nin en önemli meselesidir.

Bizde corbacılar sınıfı!

Vâ-Nû, Zafer gazetesinde özel teşebbüse dayanan plânlı kalkınmanın, millî azınlığın yararına nasıl işleyeceğini çok ve çiz şekilde anlatmaktadır. Vâ-Nû şöyle diyor:

«Merak ettiğim şeydu:

Kapitalist rejimin tarihini inceleyenler, «İlk sermaye biriktirimi»nin pek zalimce yollarla olduğunu klasik kitaplara yazmışlardır. İlk sermayeyi biriktirmek için kimi memleketin «müteşebbis»leri Afrika zencilerini esir pazarına çıkarmış, henüz leat edilmişen motörlerin yerine kullanmış. Kimi memleketin saldırgan kaptanları, Güney Amerika'nın yerli mabetlerindeki altın putları eritmişlerdir. Kimi memleketin yere bakan yürek yakın açığızleri kızıl derilileri kızıl kana boyaşmış, sarı derililerin beşbuğün büsbütün sarartmış. Kimileri komşu ülkeleri istilâ ve yağma etmiş; kimileri tabiatın müstesna lütuflarından, coğrafyadaki mevkiilerinden faydalanmış. Pekî XX. Asrın ortasını hayli geçerken Türkiye'de özel karakterli bir biriktirim ne sayede olacak ki (küreğe koşulacak zenci yok, altın put yok, istilâyza uğrayılacak komşu yok, elmas madenleri yok, yok oğlu yok. Öyleyse, ilk sermayenin o devâsâ biriktirimi biz de nasıl olacağız?) Söyleye benzer: Mükelleften toplanan vergilerle ve harice borçlanmalarla kamu sektörü tavanlandırılacak, evet. Özel sektör de tıpkı bir bevkelin kaidedeki taşın basıp yükselmesi kabiliyetinden kamu sektörüne basıp tepemizde dönecek.

İşte bizde corbacılar sınıfı bu sayede kapitalistleşecek.

Ne gibi vâni?
Şu gibi yâni.

Misâl lâzımsa arzedeğim:

Hâni, bir miktar parsi olana ilk devirde bankalar nisbetsiz yardımında bulundu; kendilerine alle evinden gayrı, «Borçlarını kolay ödemişler» gerekçesiyle bir de kiralık kat yapturdular. Halbuki temel atmağa kudretleri kâfi değildi adamın.

Hele bazı iltimaslı taraflar bu dalğadan şapırası fayda landırılıp büyük irâi ve akar sahibi kılındı. Halbuki çoğunluk gene evsiz, gene köysüz kaldı. Elbet kredi müesseseleri sermayelerini pek daha demokratik şekilde kullanabilirlerdi. Mesken politikası pek daha mâkul yürüdürebilirdi.

İşte, benim kuşukum, korkum; bu «Plânlı kalkınma»nın sonucunda buna benzer bir sonuç olabilir mi?

Olabilir.

Üstelik de muazzam ölçülerde!

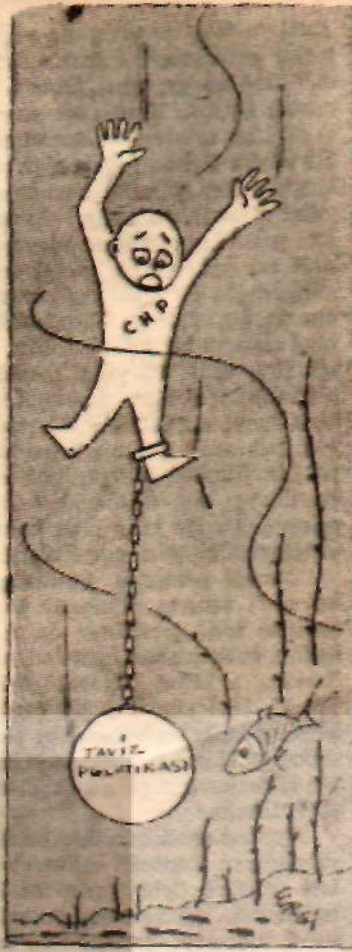
Namuskâr muhalefetin ve hakiki aydınların başlıca vazifesi, gözünü açmaktır! Hem nazarı hem tatbiki murakabeyi bu açıdan yapmalı; «plânlı iktisatta özel sektörün hal ve keyfiyeti» bahsinden dikkati bir an ayırmama lıdır.

Nalmeç keserleri, gizli aşıkâr yontacaklardır. Biriktirim o biriktirim, tutum o tutum, gidış o gidış, plân o plândır.

Bu rüya hâbdan evvel dahi taber olunmuştur.

Gene de:

— Hayırdır inşahan..»

ÇIVİLEME

Tahrikler!

Devlet adamlarının ağzından, «komünistler azıttı, sağ ve sol tahrikler artıyor» gibi tehditkâr sözler sık sık işitilmeye başladı. Demokrasiye inancından şüphe etmediğimiz Çalışma Bakanı Bülent Ecevit bile, tahriklerden söz etti.

Doğrusu bu tarz konuşmalar, açık rejim şampiyonlarına hiç yakışmıyor. Demokrasiye gerçekten inanmış insanlar, fikir hürriyetinin daha emekleme safhasında bulunan bir memlekette, tehditlere ve uluorta suçlanmalara başvuramazlar. Ancak açık rejim, mutlu bir azınlığın çıkarına kullanmak isteyenler, evay komünist tahrikleri aldı yürüdü» gibi tekerlemelerle, emekçi vatandaşları ve emekçi vatandaşların menfaatlerini savunan aydınları susturmaya ve sindirmeye kalkışıyorlar.

Açık rejim ve demokrasi iddialarımız gerçekten samimiye ve gerçekten tahriklerin olduğuna inanıyorsak, bunları isim ve yer tasrih ederek

açıkça yapmalıyız. Yuvarlak tehditler ancak demokrasi düşmanlarına yakışır. Nitekim, Türkiye Yapı-İş Federasyonu, tahrik iddialarını, çok güzel şekilde cevaplandırdı. Federasyon şöyle diyor: «Federasyonumuz, yayınlanmış olduğu bültende, gayet samimi ve olaylara kısaca temas eden cümleleri ile miting yapılmasına mecburiyet doğduğunu belirtmişti. Federasyonumuzun bu hareketini bir tahrik olarak vasıflandırmak ve işçilerin Anayasadaki haklarının gecikmesine sebepler yaratacak kadar ve hattâ başka tesirlerin rol oynadığı ismâdını yükliyecek kadar ileri götürülmesi ve bu yolda yorumlar yapılması, işçileri sindirmek gayesini gütmektedir. Ve bu davranış, onun haklarına hürmet etmek isteme samimiyetinden çok uzak bulmaktayız. Sosyal hukuk nizamı içinde Anayasanın kendisine tanıdığı hakların kullanılmasını demokrasinin ta kendisi olacağına göre, aksi bir fikirde bulunmak, âciz kişilere yararlı. Bizi bir taraftan iyi gösteren ve bir taraftan da yanlış yol da olduğumuzu imâ edenler, bizi iyi anlamamış olanlardır...»

A.P. de Liderlik Mücadelesi

A.P. de Gümüşpala — Apaydın çekişmesi sürüp giderken, eski demokratlar hasırlandı. İhan Sipahioğlu ve Sabri Dilek gibi.

İhan Sipahioğlu
Yeniden siyaset meydana

Yassıada da beraat eden eski D.P. milletvekilleri yeniden siyasete atılmak kararında. Pek yakında önemli bir siyasi rol oynamaya namzet görünen eski Devlet Su İşleri Umum Müdürü Süleyman Demirel de D.P. ve liderlik rüyası görüyor. Bu ekip, Kayseri Affından sonra son derece kuvvetlenmiş. Mağduriyet prestijleriyle illerine dönen Kayseri mahkûmlarının, oralarda D.P. oyuna hâkim olmaları ihtimalli kuvvetli.

Bu ekip, A.P. yi ele geçirmek veya yeni bir parti kurmak şikâri arasında henüz kesin bir karar vermiş değil. Her halü kârda, bu ekibin hazırlıkları, Apaydın-Gümüşpala çekişmelerinden çok daha önemli. Zira Apaydın da Gümüşpala da Demokrat oyu sürüklemeye çabası, yassıada politikacılar kadar kuvvetli olmasa gerek. Hele Gümüşpala'nın etrafını saran ve Türkiye'nden medet uman işçilerin durumlarını muhafaza ihtimalleri çok daha zayıf. Yassıadan çıkanlar, tasvip etmedikleri bu geçici liderleri tasfiyede, herhalde çok fazla güçlük çekmeyecekler.

Ordulu öğretmenler

Öğretmenlere karşı girişilen saldırılar sürüp gidiyor. Bütün öğretmenleri komünistlikle suçlandıran meşhur senâtden sonra, bu sefer de Ordu YTP. il kongresinde Avukat Şiddik Bayraktar, köy öğretmenlerine saldırdı. Bayraktar, «köy öğretmenleri solcu. Bu şahıslarla köy davası halledilmez» diyor.

Ordulu öğretmenler, bu yobaz zihniyete kolaylıkla haddini bildirdiler. Fakat gittikçe artan bu saldırılara bütün Atatürkçülerin toplu olarak karşı durması şart.

Azınlık okulları

Özellikle İmroz ve Bozcaada'da azınlık okulları, eğitimimizin önemli bir meselesi olarak ortaya çıkıyor. 1151 sayılı kanunun 14. maddesine göre, bu adalardaki azınlıkların Türk okullarında okuması lâzımdır. Fakat bu hüküm, D.P. milletvekilleri değiştirilmiş, adalarda da, başka bölgelerde olduğu gibi azınlık okulları kurulmuştur.

Şimdi sözü, bu azınlık okullarında çalışan Türk öğretmenlere hursakalım: «Azınlık okullarında ne öğretildiği bilinmez.

Gerçi bu okulların bir programı, bir yönetmeliği vardır. Ama bunun ne dereceye kadar uygulandığı kestirilemez. Çünkü bu okulları yönetenler azınlıklardır. Dil bilmedikleri için, müfettişlerin hiç biri gerekli denetimi yapamaz. Halbuki Yunanistandaki Türk azınlık okullarının yöneticileri Rumlardandır. Öğretimin önemli bir kısmı da rumca yapılmaktadır. Yunanistandaki Türk okullarındaki Rum öğretmenler hâkim durumda iken, Türkiye'deki azınlık okullarında Türk öğretmenler âdeta sığıntıdır.

Ülkemizdeki azınlık okullarında, yalnız Türkçe, tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri Türkçe olarak okutulur. Bunların öğretmenleri devlet tayin eder. Ama Türk öğretmenler azınlıkların dilini bilmediğinden okullarda ne olup bittiğinden habersizdirler. Önlarin belirli saatlerde derslerini vermekten başka ellerinden bir şey gelmez. Derslerini de gereği gibi verseler, ona da sevinecekler. Fakat bu da olmuyor. Çünkü öğrencilerin hiç birisi Türkçe bilmiyor. Haftanın belli günlerinde okutulan bir kaç dersle, bir dil öğrenilemez. Kapı yerine duvarı, insan yerine sırayı gösteren bir ortaokul 2. sınıf öğrencisinin bulunusu, öğrencilerin ne kadar az Türkçe bildiğini gösterir. Buna karşılık, azınlık okullarında ana dilde büyük önem verilir. Özellikle din eğitimi üzerinde çok durulur. Çünkü din azınlıklar arasında birliği sağlayacak tek araçtır. Bunun için daha besikten itibaren çocuğa din eğitimi verilmeye başlanır, bu eğitim okullarda sistemleştirilir. 7 yaşındaki küçük çocukların, sabahın erken saatlerinde titreye titreye önce kiliseye götürülmeleri de gösterir ki, azınlık okulları çağdaş eğitim sisteminden çok uzaktadır. İbadet, sokaklara bile taşmaktadır. Halbuki ibadetin ne relerde ve nasıl yapılacağı kanunlarımızda gösterilmiştir. Daha geçenlerde İmroz Kaymakamı, Rum vatandaşlarımızın bu kanunu hatırlatınca, bazı vatandaşlar «Din hürriyeti isteriz» diye kıyameti koparmışlar.

Bütün bunlar, Millî Eğitim Bakanlığının azınlık okulları meselesini yeni baştan ele almasını gerektiriyor. Meselenin tekrar ele alınmasında ölçü elbette ki insan sevgisi olacak, ırkçı ve aşırı milliyetçi görüşlerden titizlikle kaçınılacaktır. Mesele, azınlık okullarını, Yirminci Yüzyıla ve Atatürk Türkiye'sine yakışır hâle getirmektir.

GELECEK HAFTA

TÜGŞTAY YÖN

AÇIKLIYOR:

Hükümetin gizli tuttuğu Prof. Kaldor'un Vergi Reformu Raporunun tam metni..

GELECEK SAYIMIZDA

REFAH SEViYESİ

YÖN, 8 AGUSTOS 1962

MESİKA

İşçi ve memurlar dikkat!..

Kalkınma Plânının Beğenilmeyen Bölümü

Kalkınma Plânında, 1950-60 devresinde gelir dağılımındaki adaletsizliklerin arttığını, işçi ve memur gibi emekçilerin milli gelirden aldıkları payın azaldığını gösteren bir bölüm vardı. Bakanlar, emekçilerin haklarını savunan bu bölümü nedense beğenmediler. Başbakan Yardımcısı Alican, uzmanlara: «Objektif değil. Siz emekçileri tutuyorsunuz» dedi. Uzmanlar kendilerini, «Biz rakamları konuşturuyoruz» şeklinde savundular. Feyzioğlu ise, Plân Kanununda bu gibi rakamların yer almasının, kanuna dayanarak hak iddia etmek gibi bir durum yaratacağını ileri sürerek, emekçilerle ilgili bu bölümün düzeltilmesini istedi. Neticede de, Feyzioğlu ile bir uzmanın bu bölümü yeniden kaleme alması kararlaştırıldı.

Emekçilerin haklarını savunan bu bölümün yok edilmesine ve gerçeklerin gizlenmesine gönlümüz razı olmadığı için, emekçilerle ilgili rakamları yayınlıyoruz.

Kamu Sektöründe çalışan aylıklı ve ücretli memurların, kişisel vergiler çıktıktan sonra, 1950 fiyatlarıyla ortalama gelirleri, 1960 yılında 1950 ye göre yüzde 9 artmıştır. 1950 de memur maaşlarının çok düşük seviyede bulunduğu düşünülürse, 1950-60 arasında memurların hayat seviyesi pek az yükselmiştir. Halbuki bu devre de, gayri safi milli hasıla yüzde 38,6 arasında artmıştır. Bu oran, 1950-60 devresi genel hayat standardındaki ortalama yükseliş olarak alınabilir. Demek ki yurdun ortalama hayat standardının yüzde 38,6 artmasına karşılık, devlet dairelerinde ve teğebbüslerinde çalışan memur ve hizmetlilerin standardın da yükselme yüzde 9 dan ibaret kalmıştır.

Dönem içi ortalama esas alındığında, kamu sektöründe çalışanların vergi ler çıktıktan sonra, ortalama gelirleri ise yüzde 13 ve buna karşılık adam başına gayri safi milli hasılanın yüzde 37 artması olduğu görülür. Bu, kamu

sektöründe çalışanların gelir dağılımı dan ellerine geçen payın yüzde 12 oranında azalması demektir.

İçer Sigortalarına bağlı işçiler için yapılan bir tahlil de, işçilerin, 1950-60 devresi zarfında, adam başına gayri safi milli hasıla içindeki paylarının ortalama olarak yüzde 10 arasında azal dığını göstermektedir. Memur ve ücret lilerin kaybı yüzde 12, işçilerin kaybı yüzde 10 dur.

Tarım sektöründe elde edilen gelirler üzerinde aynı şekilde yapılan bir tahlil, bu sektörde çalışanların, gelir dağılımındaki ortalama kayıplarının, yüzde 7 olduğunu ortaya koymaktadır. Bu rakam, tarım geliri sahiplerinin gelir dağılımındaki durumlarını, memur ve işçilerden biraz daha iyi koruduklarını göstermektedir. Yalnız tarım gelirinin önemli bir kısmı, zengin büyük çiftçi lere gitmektedir. Bu sebeple, ufak çiftçilerin durumunda bir düşme ol maması mümkündür. Gerçekten tarım sektöründe çalışanların yüzde 90, ge

Turhan Feyzioğlu

«Emekçi değil, ücretli olacak!»

Ekrem Alican

lirin ancak yüzde 48 ni almaktadır, ge lirin yüzde 52 sini, çiftçilerin ancak yüz de 10 u paylaşmaktadır! Büyük toprak sahipleri yüksek gelir grubunda, ortak çarlarla işçiler düşük gelir grubunda yer almaktadır. Tarım gelirlerinin dağılımı daki bu adaletsizlik, tek kelimeyle kor kunçtur.

Kalkınma Plânı, vergiler bakımın dan da emekçilerin nasıl sömürüldüğü nü ortaya koymaktadır: Şöyle ki, 1959 yılında gelir vergisine tabii emek geliri sahiplerinin elde ettikleri kazanç 7 milyar 200 milyon lira civarındadır. Gelir ve Kurumlar Vergisine tabii genel matrah ise 25 milyar 500 milyon lıradır. Bu duruma göre, emek geliri sahipleri nin yarattıkları matrah genel matrahın ancak yüzde 28,2 sine erişmektedir. Buna rağmen, 1959 da gelir ve Kurum lar Vergisi tutarının yüzde 57,7 si emek gelirlere sahipleri tarafından ödenmiş tir..

Bu durum ancak, emek sahipleri nin 14 milyar 700 milyon lira tutarında bir gelir yaratmaları halinde bir dere ceye kadar adil sayılabilir. Gelir ver gisine tabii emekçiler, verginin yüzde 28,2 si yerine yüzde 57,7 sini ödemekte dir. Adaletsizlik ve mutlu azınlığın gö rülmemiş ölçüdeki vergi kaçakçılığı or tadadır.

İşte 1950-60 Türkiye'sinde sosyal adalet:

Milli gelirden işçinin, memurun ve küçük çiftçinin aldığı pay azalmakta, mutlu azınlığın geliri çığ gibi artmak tadır. Memurlar paylarından yüzde 12, işçiler yüzde 10, çiftçiler yüzde 7 eksik aldığına göre, bütün bunlar, mutlu azın lığın kesesini doldurmaktadır.

Çare? Plân, emek-geliri aleyhine işliyen gelir dağılımı eğiliminin durdu rulması ve aşırı eşitsizliklerin yumuşa tılması konusunda, şu tedbirlerin alın masını istemektedir:

1. Enflasyonist tazyikler önlenme lidir.

2. Vergi yükü daha adil olarak dağı tılmak, sosyal hizmetler eşitsizliği azaltacak bir vasıta olarak kullanılma lıdır.

3. Mevcut servet vergilerinin hâsı lası rayiç bedel üzerinden tarhedilmek suretiyle artırılmalı ve arazi, bina, miras ve intikal vergileri, servet ve ge lir dağılımı düzenleyecek bir hâle ge tirilmelidir.

4. Kişilere kendi kabiliyetlerini geliştirmelerini teşvik edici geniş bir fırsat eşitliği ve sosyal seyyaliyet sağlan malıdır.

Bu tedbirlerden kısa vadede tesiri ni hissettirecek olanı, vergi reformu dur. Az gelişmiş bir ülkede, ne tedbir alınır alınmaz, gelir vergisi beklenen verimi veremeyeceğinden, gelir dağılımında ki aşırı eşitsizlikleri düzeltmek için tek yol, servete dayanan vergilerin artırıl masıdır. Nitekim kalkınma plânı da bu yolu seçmekte, 15 ilâ 25 yıl önceki değer ler üzerinden alınması dolayısıyla gül lüne hâle gelen arazi, bina, miras ve intikal gibi servet vergileri hasılatının artırılmasını istemektedir.

Hükümet bunu yapabilecek midir? Fazla ümidimiz yok. Zira bütün partiler seçim beyannamelerinde, servet vergi lerini arttırmak şöyle dursun, arazi ver gisi gibi bazı servet vergilerinin kaldır ılacağını vaat etmişlerdir. Hükümetin çeşitli tavizler vermek zorunda kaldığı büyük sermaye, servet lârının telâffu zundan dahi umacı görmüş kadar kork maktadır. Parlamento çoğunluğu da bu tutumu benimsemektedir. Böyle bir durumda hükümet, cesur adımlar atmak şöyle dursun, gerçekçi tarafsız bir şekil de yansıtın Kalkınma Plânındaki ra kamları bile gizlemeye kalkışmakta dır!

Gelir dağılımındaki aşırı eşitsizlik leri düzeltmeyi samimiyetle isteyen bir hükümetin, demokratik bir düzende yapı cağı ilk iş, gerçekleri olduğu gibi açık lıyarak, halk efkârını uyarmak ve ha zırlamaktır. Bizim hükümet ise aksini yapmaktadır.

Tereddüde yer yoktur: Hükümet, sosyal adaleti gerçekleştirmeyi isteme mektedir. Bu devrede de Menderes'in milyoner yaratma politikası yürütüle mesinin yerini, plânlı liberalizm denec mesinin yerini, plânlı liberalizm denen mesinin almış olmalıdır.

İlerici olmak ne demektir?

Pariste yayınlanan «L'Express» dergisinde, derginin başyazarı Jean-Jacques Servan-Schreiber'in «Kif - Kif?» başlıklı bir yazısı çıktı. Bu makalede yazar, dünyanın bugünkü siyasî manzarasının bir tahlilini yaparak hem doğu hem de batı ülkelerinin içine düştükleri çıkmazları, çekişmeleri canlı örneklerle gözönüne serdikten sonra, bu manzarayı görüp de insanlığın geleceğinden umut kesenlere, ne olursa olsun hiç bir şeyin değişmeyeceğine inananlara, gericilikle ilericiliği aynı torbaya sokmak isteyenlere güzel bir ders veriyor. Bu nefis yazının, ileri insanın tarifini yapan kısmını okuyucularımıza sunuyoruz:

Demek ki eşitlik diye bir şey yok: Dünya yüzünde her zaman zenginler, her zaman fakirler olacak. Doğu memleketleri kendi kabiliyet sızlıklarından ötürü geri kalmışlardır, sömürge oldukları zamana özlüm duyuyorlar. Sosyalizm ise ya oligarşinin yeni bir şekli, ya da bir efsaneden ibaret...

Gerici olmak işte budur. Kurulu düzene seve seve boyun eğen gericidir.

Ya ilerici olmak ne demektir? İlerici olmak, dünyanın bütün katı ve kötü gerçeklerini öğrenmek, onları hiç küçümsemeden, gizlemeye çalışmadan tanımak, bilmek, sonra da her türlü rüzgâra, fırtınaya karşı, binlerce yıllık geleneklere karşı, insanı ezen, soysuz laştıran para kuvvetine karşı, iftiraya, umutsuzluğa karşı, kurulu düzenin topuna, tüfegine karşı, bazen de akla uygun muş gibi görünene karşı durmak, tevek külü, boyun eğmeyi her zaman reddetmektir.

Reddetmek. Dünyaya gelen dört çocuktan üçünün kabiliyetlerini geliştirmelerine engel olan sosyal düzeni reddetmek; memleketin idaresini bir avuç sermayeci ile ortaklarının eline bırakan ekonomik nizamı reddetmek; bir kişinin büyük çoğunluğa hükmetmesini, adaletin soysuzlaştırılmasını, milletin gerçek temsilcilerinin ağzlarının tıkanmasını reddetmek; irkçiliği, sefaleti, Allah'tan gelme hakları reddetmek. Evet, savaşmak, dünyanın değişmesi için durmadan savaşmak, uğranılan bütün yenilgilerin, gerilemelerin, aldatıcı, oyalayıcı kuvvetlerin ötesinde yine savaşmak. İşte ilericilik budur.

Ve insan olmak da budur: Köleliği ni kabullenmiş bütün köleler için savaşmak. Bu savaş akla en uygun savaştır, çünkü bu savaş sayesinde 15 yaşından aşağı 250 milyon Çinli okuma yazma öğrenmiştir; çünkü gelecek yıl Kennedy sosyal sigortayı muhafazakârlara rağmen Amerikalı milletin kabul ettirecektir; çünkü İngilizler ilkönce Chamberlain'i tutmuşlar ama sonra Churchill'i iş başına çağırmışlar ve harbi kazanmışlardır; çünkü Stalin zamanında kurşuna dizilebilecek olan bir Evtouchenko bugün Kızıl Meydanda hürriyet şirleri okuyabilmektedir; çünkü işçilerin malı olan Renault fabrikası kapitalizmin kalesi Citroën'i devirmek üzeredir; çünkü Cezayir Ordusundaki Fransızların ço-

cukları artık askere çağırılmayacak, 16 yaşına kadar bütün çocukların eğitimi mecburi ve parasız olacaktır; çünkü Fidel Castro sefalet içinde bile Amerikaya kafa tutmaktadır ve o düşerse yerini hemen bir başkası alacaktır; çünkü Bükreşin en büyük lokantasında üç masa ara ile Rumen başbakanı ve bir taksi şoförü nü yemek yerken görebilirsiniz; çünkü tarihte ilk defa olarak bugün bir Cihan Savaşı artık muhtemel değildir. Çünkü, çünkü, çünkü. Çünkü görünüş gerici ile ama gerçek ilerici ile beraberdir.

Tarihsel akış bunu isbat ediyor ve bugünün dünyası iki milyar insanın geleceği için umutla dolu olmamıza imkân veriyor. Oysa 1900 yılında iki yüz milyon beyaz ırktan insan için bile bu kadar iyimser olamazdık. Bu inkâr kabul etmez, heybetli gerçek karşısında gündelik olaylar köpek gibi erimeye mahkûmdur.

Dağılmaya başlayan bulutların arasından görünen gökyüzü, bilim adamlarına tükenez bir enerji ve sayısız kahramanlara da ıstıraba dayanmak için zaptedilmez bir cesaret vermektedir.

«GENÇ AFRIKA»

Tunus'ta yayımlanan «Genç Afrika» Dergisinde F. W. Fernau imzasıyla Türkiye ile ilgili şu yazı çıkmıştır:

27 Mayıs darbesi, artık maziye kahrıştır. Başlangıçta büyük ümitler beslendi; fakat, sonunda aynı dercede büyük bir hayal kırıklığı doğdu. İkinci Cumhuriyet, eski toplumsal yapıya yerleşmekten başka birşey yapamadı.

Uzun müddet, memleketin gerçek meseleleri yerine teferruatla uğraşıldı. Rejim, halkın gerçek temayülleri ve endişeleri konusunda insanı aldatıyordu. Fakat bugün Türkler, rejimi tehdit eden buhran- açığa görüyorlar. Taklit etmek üzere, sosyal adalet içinde iktisadi kalkınmayı sağla-

yacak modeller arıyorlar.

Görüşüğüm kimselerden, bir çoğu, yakında köklü bir değişikliğin olacağını hissettiklerini gizlemediler. Bu değişikliğin ne vakit olacağını ve netice olarak ne hasil edeceğini kimse bilmiyor. Fakat, bunun ne bir kabine buhranı, ne de klasik bir askeri darbe olmayacağından herkes emis.

Yaşlı adam

İşçi sınıfının, İstanbul'da kütle halin de gösteriler yapacağını, işsizlerin Ankara'da çığnıyarak Millet Meclisi önünde teza hürratta bulunacağını, birkaç yıl önce kim tahmin edebilirdi? Bununla beraber, bütün bunlar son altı ay içinde oldu. İnönü'nün damadı tarafından çıkarılan haftalık Akis dergisi, tehlike çanlarının çaldığını memlekete ilân etti. Akis'in ihtilâli bir yayın organı olmadığı herkes tarafından bilindiği için, bu çağrı çok manidar sayılmalıdır.

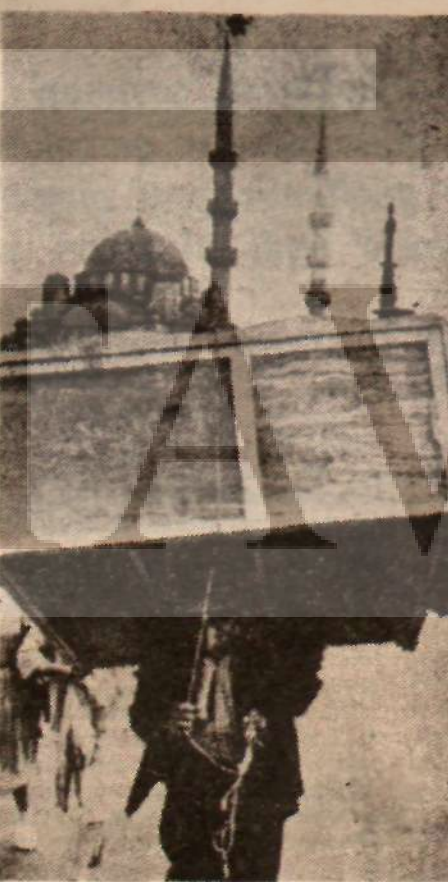
Siyasî hayata, yaşının ilerliğine rağmen, hâlâ İsmet İnönü hâkim. İkinci Cumhuriyet, muhtemel bir başarısızlığa karşı, derhal ona başvurdu.

Fakat, bu taktisyen, kendini mevcut düzenin koruyucusu ilân etti. İktidara dönüşü, dinamizmden ne kadar mahrum olduğunu açıkça ortaya koydu. Hükümetin iktisadi ve sosyal alandaki hareketsizliğinin, yaşlı Devlet adamının müzaccından mı, yoksa memleketin içinde bulunduğu hususî şartlardan mı ileri geldiğinin fazla önemi yok. Önemli olan, bu hareketsizliğin, siyasî partilerin ve parlamentonun itibarını hergün biraz daha sarsmasıdır.

Genel intiba, rejimin kaderinin seksen yaşındaki devlet adamına bağlı olduğu ve bu yüzden herşeyin geçici sayılması gerektir. Parlamento bu intiba ile silemez. 1961 seçimlerini, yeni isimlerle kurulmuş eski partiler kazandı. Siyasî kuvvetlerin dağılımı o kadar az değişti ki, ödetâ 27 Mayıs darbesi olmaması gibi bir durum var. Halk Partisi, oyların % 37'sini aldı. Bunun karşısında, Demokrat Partinin feshi ile ortaya çıkan partilerden müteşekkül karışık bir kütle var. Bu kütle, iç meselelerini halletmemiş olduğu için, menfi bir siyasî rol oynuyor. Henüz bir programa sahip değil. Menderes mirasçılarının ileri sürdükleri sözde liberalizm, tam bir demagojiden ibaret.

Parlamento, büyük çoğunluğu ile muhafazakâr. Parlamento teşkil eden partiler bazı önemli temayülleri temsil etmiyorlar. Bu bakımdan, Meclis, memleketin gerçek bir aynasını teşkil etmiyor. Askerî bir diktatörlük ihtimali de herkesi ürktüyor. Ordunun prestiji epeyce sarsıldı. Hattâ halk efkârı, gitgide antimilitarizme kayıyor. Anadolu, siyasî suura sahip.

İngiliz yazarı, Bernard Lewis de bu nu müşahede etmiştir. «Türk köylüleri yu- şuktuktan kurtuldular, diyor. Artık memleket meselelerinde kedi seslerini duymak istiyorlar.»

«Genç Afrika» dergisinde yayınlanan resim: «Bugün Türk işçileri kuvvetlerini kendileri için kullanmayı düşünüyor»

Gerçek Demokrasi Sosyalizmdir

Prof. Jean LACROIX

Halk yığınlarının erginlik yaşama girdiği bir tarihsel dönemde yaşıyoruz. Bu formülün bir çok anlamı var. Her şeyden önce bunun açıkladığı şey, liberal ve aristokratik olan demokrasiden, şu veya bu şekildeki bir kütle demokrasisine geçmekte olduğumuzdur. İşte sosyalizmin anlamı budur ve sosyal-demokrat partilerin yanlışlıkları ve eksiklikleri ne olursa olsun, inkâr edilmeyecek mezyetleri, bu nu anlamış olmalarıdır.

Halk yığınlarının erginlik yaşama girdiği bir dönemde bulunuyoruz demek, bundan sonra demokrasinin sosyalizme gittiğini kabul etmek demektir. Bundan dolayı sosyalizmden ayrılan, demokrasiden de ayrılmış olur. Liberalizm, demokrasinin sadece politik ve fertçi şeklidir. Sosyalizm ise, sosyal ve ekonomik şeklidir. Oysa, demokrasi kavramı derin bir sosyal anlam taşır: Liberal olmaktan çıkmakla, dışını saran bir örtüden ayrılmış özgüne dönmesi oluyor.

Her ne olursa olsun, aracı ve dolayısıyla demokrasi artık yeterli olmaktan çıkmıştır. Dört yılda bir oy vermek, sonra bütün işleri seçilenlere bırakmak halka göz boyacılık gibi görünmeye başladı. Yüzyıldır da demokrasi fikri, günlük yaşayışta ve işlerde daha çok rol oynayan, daha kestirme bir demokrasiye katılma yönünde gelişmektedir. Artık sadece demokratik görüşler yetmiyor, ke limesinin derin anlamıyla demokratik eylemler de isteniyor, baskarılarla beraberlik anlatan hareketleri yapmadan, sorumlulukları her gün biraz daha çok paylaşmadan demokrasiden yana olunmuyor.

Eğer demokrasî, yığınların yük seliş, halk sınıflarının politika ve ekonomi yönünden yeteneklerinin tanınması demekse bundan, halkın toplum işlerine her gün biraz daha büyük ölçüde katılacağı sonucu çıkar: Demokrasiden yana olmak demek halkın her fırsatta, millet hayatında daha çok rol oynamasına yardım edecek yolların bulunmasını demektir: Bu yolların kalması, sosyalizmdir.

Siyasî partiler, Türkiye'nin sınıfsız bir cemiyet olduğunu savunan eski Kemalist doktrin üzerine kurulmuşlardır. Atatürk devrinde bu fikir müdâaa edilebilirdi. Anadolu, tamamen köylü memleketi idi. Bir avuç memur, toprak sahibi ve aydın, siyasî inhisarı elinde bulunduruyordu. Orta sınıf, sadece İstanbullu tüccarlardan ibaretti ve hiçbir kuvvete sahip değildi. Bu tüccarlar Türk değildiler.

Halkın dörtte biri

Fakat, geçen zaman içinde, iktisadî gelişme bu defa Türk menşeli, oldukça kalabalık bir orta sınıf meydana getirdi. Harp kazançları ve enflasyon, gelir dağılımının bünyesini kökünden değiştirdiler. Sanayide, bir buçuk milyon kişi istihdam ediliyor. Bunların aileleri de gözönünde bulundurulursa, sanayiden geçimini sağlıyanların adedinin dört beş milyonu bulduğu anlaşılır. Kaba bir hesapla, bugün Türk halkının en az dörtte birinin, Atatürk zamanında mevcut olmayan sınıflara mensup olduğu söylenebilir.

Fazla nüfus, Anadolu'daki köylerden şehirlere doğru akıyor. Köyden hicret edenlerin sayısı, senede yüz binleri aşılıyor. Merkez şehirlerin nüfusu, iktisadî gelişmeye nispetle çok hızlı artıyor.

Bu dahillî göçler, geniş ölçüde nüfus tazyikinden ileri geliyor. Türkiye, bu senede otuz milyon nüfusa ulaşsın. Nüfus grafiği normal seyirini takip ederse, Türkiye nüfusu, 1972 de, Cumhuriyetin kuruluş yılı olan 1923'e nispetle üç misli artmış olacaktır.

çak. 1963 de yürürlüğe girecek olan beş yıllık plân, tam mânâsıyla gerçekleştirilse bile, bünyevî işsizlik gittikçe artacak. Nüfus eğrisi ile, istihsal eğrisi karşılaştırılınca, Türkiye'nin açlığa nasıl yarıştığı açıkça görülür.

Sol kanadın çabaları

Seçimlerden önce sosyalist temayüllü bir partinin kurulması düşünülmüştü. Bu konudaki gayretler, daha sonra, ilk sayısı 1961 aralığında çıkan haftalık Yön dergisi şeklinde semere verdi. Bu dergi, Doğan Avcıoğlu ve Mümtaz Soysal gibi, bir zamanlar Halk Partisi ile az çok temas olan bir grup entelektüel tarafından çıkarılıyordu. Programı «Yeni Devletçilik» i hedef tutuyor. Dergi, Türkiye'nin kalkınmasından, bir dereceye kadar düğümlü bir aksiyonun savunucusu. Merkez soldan, aşırı sola kadar yüzlerce kişi, derginin temel görüşüne katıldılar. Bunlar arasında, bu gün senatör olan, eski Millî Birlik Komitesi üyeleri de var.

Bunun dışında, 1961 ilkbaharından itibaren, CHP tarafından kurulan, fakat daha sonra D.P. tarafından kapatılan «Köy Enstitüleri» talebeleri, «İmce» adlı aylık bir dergi çıkarıyorlar. Anadolu köylerine köklü bir şekilde bağlı olan bu aydın insanlar, dergilerinde köylünün, iktisadî, sosyal ve moral bakımından kurtuluşu gayesini güden bir propaganda yapıyorlar.

Ayrıca, Türk — İş'in mesuliyetli senatörlerinden bazıları, bir «Yeni Sol» hareketine hazırlanıyorlar. YÖN dergisi ile işbirliği halinde, «Türkiye Çalışanlar Partisi» nin kurulmasına gayret ediyorlar. Fakat, işbirliği yapması icap eden gruplar arasında tam bir anlaşmaya varılmaması için, partinin resmen kurulması bugüne kadar geciktirildi. Esasen, bu işin müteğebbisleri büyük sayılara ulaşacaklarını ümit etmiyorlar. Sendikalar, hem mali bakımdan, hem de adet itibarıyla, büyük ölçüde bir temel teşkil edecek derecede kuvvetli değil. Bütün sanayide, sendikalara sadece 300 bin kişi üye. Türk — İş'in ise, ancak 200 bin üyesi var.

Köylülerle şehirli arasında rekabet

Sol kanadın faaliyetlerine, ekonomik çevreler, birkaç milyonluk bir sermayesi olan bir araştırma fonunun tesisi ile cevap verdiler. İktisadî ve sosyal meselelerin tetkiki için kurulan bu tesisin idarecileri arasında, bankacılık ve sanayi alanında ilk planda gelen şahsiyetlerden olan Kazım Taşkent de var. Bu çevrelerde de mevcut siyasî partilere itimat sarıldı. Bunlar «Yeni Kadrolar» teşkil etmek ve YÖN'ün tutumunun aksine, memleket kalkınmasını da özel teşebbüsün mevkiini sağlamamak istiyorlar. Fakat, yaratılmak istedikleri muhafazakâr parti, kendisine oy verecek seçmenleri nerede bulacak? İki üç yıl içinde, sosyalistlerle muhafazakârlar arasında bir dengenin kurulacağını ve böylece gerçek tekâmülün parlamenter demokrasî kadrosu içinde olacağını ümit etmek için çok iyimser olmak lâzımdır.

Toplumun siyasî yönü, başlıca vuzuh sızlık unsurlarından biri olmaktan devam ediyor. Şehirlerin büyümesine rağmen, bugün hâlâ Türkiye nüfusunun % 60 — 65 ini köylüler teşkil ediyor. Bu nispet, ziraat nüfusunun seçim gücünü de ortaya koyuyor. Anadolu'da köylü, daima şehirliye karşı büyük bir nefret besler. Çünkü şehirli, onun gözünde, merkezî hükümetin köy üzerindeki baskısını temsil ediyordu.

Askerî çevrelerin gösterdikleri sabırsızlık da hesaba katılması gereken bir unsur teşkil ediyor. Kemalist Türk ordusu, geleneksel bir şekilde reformcu ve ilerçidir. Menderes rejiminin yeniden canlanmasına mâni olma ve yeni Anayasasının derpiş ettiği reformların bir an önce yapılmasını talep etme konusunda son derece kararlıdır. Fakat ordu, şahsî ihtiraslar ve ideolojik bölünmeler yüzünden muhtelif gruplara ayrılmıştır. Bu gruplar, aralarında çetin bir mücadeleye girişmişlerdir. Bazı larının 1960 Kasımında M. B. K. den çıkarılan 14 subayla ilgileri var. Bir kısım subay da 22 Şubat teşebbüsünün failleri ile ve bugün senatör olan bir kısım M. B. K. üyesi ile temas halindedir.

YÖN, 8 AĞUSTOS 1962

İlhan Selçuk

Elindekini uygulamaktan âciz

Türkiye'nin en önemli meselelerinden biri eldeki kanunları tatbik edebilmektir... dediğimiz zaman buna şaşacak kimseler çıkacak mıdır bilemeyiz. Çünkü Türkiye'de aklı başında bir çok kimse bazı kanunların hiç tatbik edilemediğini, bazı kanunların zaman zaman tatbik edildiğini, bazı kanunların da siyasî iktidarın emirlerine tabi olarak istenilen dozda tatbik edildiğini bilirler.

Meseleyi müşahhas olarak ele alalım. Türkiye'de bir Orman Kanunu vardır. Bu Orman Kanunu hiç bir siyasî iktidar elinde gereği vechile tatbik edilmemiştir. Anadolu'yu gezenler, ormancılarla konuşanlar, hâdiseleri bilenler, Orman Kanunu denen kaidelerin çoktan rafa kaldırıldığını da bilirler.

Lâiklik meselesinde aynı tutumu görürüz, eğitim dâvalarında aynı tutumu görürüz, imar dâvalarında aynı tutumu görürüz. Gizli bir el, memleketin temel kanunlarını ve temel kanunların temel maddelerini, toplum hayatına uygulamaktan şikoymaktadır. Bunun içindir ki Türkiye'de toplum hayatı kanunlar piramidinin düzenlediği bir yaşayış olmaktan çok, siyasî iktidarların keyfine tâbi istikrarsız, dağınık, geişigüzel bir keşmekeş hâlinde devam etmektedir. Vatandaşın büyük tereddüdü kanunların ne zaman ve nasıl tatbik edileceğini bilmemekten doğmaktadır.

Bunun içindir ki Türkiye'de vatandaş, kanunların himayesinden çok, siyasî partilerin ve nüfus sahibi kişilerin himayesine sığınmayı daha emin saymış, âdet edinmiştir.

Mesele nereden doğmaktadır? Bir hukuk devleti kurmak için gerekli çok taraflı sebepler, bir yana bırakınız. Türkiye'de seçim mücadelesi, zaten bir kanunlar pazarlığı hâline girmiştir. Alabildiğine sorumsuz politika, bilhassa Atatürk Türkiye'sinin temelini düzenleyen kanunları değiştirmek cesaretini kendisinde bulamamış, ama bu kanunları el altından sürdüğü tazyikle battal hâle getirmiştir. Bunun dışında kendisine oy getirecek menfaat dağıtımını gene kanunları hiçe sayarak pervasızca lora etmenin yolunu tutmuştur.

Politikaçının kanundan üstün sayıldığı ortamlarda hukuk devleti yoktur. İikel ve kararsız bir şaşkınlığın mücadelesi vardır.

Bu mücadelenin en soysuz örneklerini geçmiş on yılda seyrettik. Mahkemelere kadar el uzatan bir zihniyetin hayret değer örnekleri geçti gözümüzün önünden... Şimdi bir yeni devrin, bir yeni ortak iktidarın tecrübesindeyiz. Anayasasının ve öteki kanunların kılı kılına tatbikini sağlayacak bir titizlik ve kudret görmek istiyoruz iktidarda... Çünkü ortak iktidarın başta iddialarından biri budur.

Plân yapılacak, yardım alınacak, memleket kalkınacak, vatandaş zenginleşecek, yeni kanunlar çıkacak... Her şey iyi.

Bütün bunlara inanacağız. Hattâ Kadiriî Kaymakamın Doğu'ya tayin emrini İçişleri Bakanlığında önce Kadiriî ağalarından aldığını bile unutacağız.

Ortak kabine elindeki kanunları kimsenin gözünün yaşına hakmadan Türkiye'nin hukuk devleti olduğuna vatandaşın inandıracak bir titizlikle tatbik başlayabilecek mi?

Elindeki kanunları uygulamaya cesaret edebilecek bir siyasî iktidarın başarı şansını peşinen kabul etmeğe hazırız. İşte eğitim meselemizdeki yobaz okulları meselesi... İşte ormanları seçmene peşkeş çeken zihniyetin Ormanlarımızda yarattığı büyük tereddütler... İşte raflarda kızığa çekilmiş diğer yapıcı kanunlar...

İktidarın bu konularda atacağı kesin tavır başarı ölçüsünün en hassas terazisi olarak kabul edeceğiz. Çünkü elindeki kanunları tatbik etmekten korkan bir siyasî iktidarın nice ölümlük işler için yaptığı vaatler, peşinen kaybolmuş bir hayal olmaktan öteye gidemeyecektir. Bir memleketi kanunlarına değil, imtiyazlı azınlığın isteklerine göre idare eden siyasî iktidarların yeni yeni kanunlar, yeni yeni davranışlar peşinde koşması, yerine getirilemeyecek vaatler sözünü yeni yeni kelimeler katmaktan başka bir işe yararı yoktur.

I. U. F. İşçilerin Avrupası

Milletlerarası Gıda İşçileri Birliğinin (I.U.F.) yayınladığı dergide Ortak Pazar ile ilgili şu başyazı çıktı:

Ortak Pazar ile İngiltere arasında görüşmeler yapıldığı bugünlerde bu Pazar içinde işçilerin durumu yeniden bahse konu olmağa başlamıştır.

Avrupa İşçi Hareketi eskiden beri birleşmiş bir Avrupa'yı savunmaktadır. Her iki dünya savaşından sonra «Sosyalist Birleşmiş Avrupa Devletleri» parolasını ileri sürmüştür sendikalar. Ortak Pazar kurulunca da, işçi hareketi «İşçilerin Avrupası» hedefi ile bu yeni örgütte daha çok söz sahibi olmak ve böylece onun sosyal ve ekonomik yüzünü değiştirmeye çaba göstermişlerdir.

Bugünkü durumu ile Ortak Pazar, o kadar özlediğimiz, sosyal ve ekonomik bakımdan ileri fikirli bir Birleşmiş Avrupa yolunda atılmış bir adım mıdır? Şimdiki Ortak Pazar işçi hareketine ve onun çıkarlarına düşman güçlerinin bir araya gelişi, çünkü gerici (muhafazakâr) hükümetlerin elinde ve Avrupalı büyük sermayecilerin birleşmiş ekonomik gücüne desteklenmektedir.

Ortak Pazar içinde işçilerin etkisi zayıf ve işçi hareketine «nezaketen tahammül» edilmektedir. Gerçekte Avrupa bir işverenler Ortaklığıdır. Üyelerin hükümet biçimleri demokratik olmakla birlikte, İspanya ve Portekiz gibi faşist diktatör hükümetlerin de katılmalarının ancak partilerin ve sendikaların kesin dayatmasıyla önlenmediğini kim «inkâr» edebilir?

İngiltere'nin Ortak Pazar'a katılmama

si için de buna benzer fikirler ileri atılmıştır. Fakat bu fikirler inandırıcı olmaktan uzaktır. Nasıl Ortak Pazar'da gerici ve kapitalist güçler egemense, İngiltere'de de öyledir; sosyal hizmetler İngiltere'de ileri bir durumda fakat birçok Ortak Pazar ülkesinde daha da ileridedir. İngiltere'nin uluslararası siyaseti şimdi Ortak Pazar'ın ile hemen hemen biridir ve aynı güç ve çıkarlara saptanmaktadır. Ekonomik ve sosyal plânlamaya gelince, bu nun İngiltere'dekinden daha ileri olmasını beklenemez.

Şu tatsız gerçeği kabul edelim: Son yıllarda işçi hareketi hem Ortak Pazar içinde hem dışında gerileme göstermiştir ve Avrupa'nın birleştirilmesi hızla, geri dönmeyecek biçimde ilerlemektedir. Bu ilerleme işçi hareketine karşı değildir fakat buna işçi hareketi katılmamıştır. Çok seyrek yazılan bu gerçeği «Sendika Sorunları» adlı dergi 1961 ilkbahar sayısında çok iyi açıklamıştır: «Bir gün gelebilir ki kendimizi tekelci işverenlerle çok hızlı ve şimdiki dek eş görülmemiş bir mücadele içinde bulabiliriz. Ve uluslararası işletmeciliklerinin sonucu olarak bu işverenler her çeşit baskı ve yenilgiye karşı kendilerini sigorta ettirmiş duruma geçebilirler. İngiliz sendikacılığı yenilenmez, bünyesini düzeltmez, yeni yeni uzamlardan yararlanma yoluna gitmezse Ortak Pazar'da kaybolur.»

Hem İngiltere'de hem de Avrupa'da sendikacılar bu gerçeği görmekten çekiniyorlar. Bazı çevreleri bir korku almıştır. Yeni sorumlulukların ve yeni görevlerin doğurduğu bir korku.

İstenilse bile bugünkü durumu daha fazla olduğu gibi sürdürmeyiz. Bir kez daha kapitalizm acı bir biçimde kendi organizasyonu işçi hareketine zorla kabul ettirmek yoluna girmiştir ve bir zamanlar ufak sendikaları bir araya getirmek zorunda bıraktığı gibi, şimdi de uluslararası örgütlerle toplanmaya zorlanmaktadır.

İngiliz ve Avrupa sendikaları ayrı ayrı davranarak yeter derecede kayıba uğramışlardır ve daha çok gerilememek için hemen birleşmek zorundadırlar. Bugün Avrupa'da gerçek güç merkezi Ortak Pazar'dır yoksun devletler değildir, bunun için sendika hareketi Ortak Pazar içinde güç kazanmak ZORUNDADIR. Bu da hareketimizin bünyesine ona göre biçim vermekle ve uluslararası birliğimizi çok daha arttırmak la olur.

Uluslararası sendikacılık bugün canlıdır ve küçülmeyecek. Bir zamanlar bununla yetiniyorduk. Fakat o zamanlar artık geçmiştir ve daha fazla birlik gereklidir. Uluslararası hareket yeni örgütsel biçimlerde pratik çözüm yollarına gitmek ve toplu pazarlık, ekonomik siyaset ve bütün Avrupa sendikalarının sosyal ve siyasal istekleri konularında sıkı «Koordinasyon» sağlamak zorundadır.

VATAN

ilerici Aydınların GAZETESİDİR

DOĞUMUN KONTROLÜ

Son günlerde en çok sözü edilen konulardan biri de doğum kontrolüdür. Bu konu, Yüksek Plânlama Kurulunda da konuşuldu ve bununla ilgili bazı kararlar alındı. Aşağıdaki yazı, bu meseleyi çeşitli açılardan incelemekte, Türkiye gibi bir memlekette doğum konusundaki tutumun ne olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Doğum kontroluna bütün meselelerimizden cankurtaran simidi diye sarılmak doğru mudur? Çocuk yapmayı düzene sokmanın yolları nelerdir? Kürtaj yasağının devamını savunanlar aslında ne istiyorlar? Doğum konusunda devlet ne yapmalı?

İnsan seli

Şu anda, gözünüzü açıp kapayın caya kadar, yeryüzünde üç kişi daha dünyaya geldi. Evet, dünya nüfusunun saniyedeki artış hızı budur. Yapılan hesaplara göre, bu hız aynen devam ederse, 1960'da 3 milyar olan dünya nüfusu, 2000 yılında, yani sadece 38 yıl sonra, 6 milyara varacaktır. Nüfus uzmanları, aynı hızla, 600 yıl sonra, yeryüzünde 1 metrekareye 1 kişi düşeceğini hesaplıyorlar. Hız aynı kaldığı takdirde, Türkiye bu merhaleye dünyanın bütününden çok önce varacak, tam 360 yıl sonra her Türkiye ancak bir metrekarelik yer kalacaktır. Türkiye'de nüfusun artış hızı, bazı istatistiklere göre dünya rekorudur. Binde 29,5 ve ya yüzde aşağı yukarı 3 artış, Hindistanı veya Çini bile geride bırakıyor. Bunda, doğumların eskidenberi yüksek olan hadinden başka, ölüm hadlerindeki azalmaya da rolü olmuştur. Gerçekten, Türkiye'deki ölüm nisbetleri son yıllarda şöyle bir azalma göstermektedir:

1940 binde	20,0
1945 »	18,9
1950 »	15,1
1955 »	13,3
1959 »	12,4

Hindistan gibi memleketlerde ölüm nisbetleri, sağlık ve bakımı şartları dolayısıyla, daha yüksek olduğu için nüfus artışı nisbeten daha yavaş olmaktadır, binde 40,7'lik doğum nisbetine karşılık, nüfus binde 20 artmaktadır. Fakat, yine de, Hindistan'ın nüfusu 438 milyonu bulmuştur ve her yıl buna 10 milyon daha eklenmektedir.

Bu hızlı artış karşısında, 3 milyarlık dünya nüfusunun en az 1,5 milyarına gerekli gıdayı sağlayabilmek ve meselâ Batı Avrupa memleketleri ölçüsünde kalori ve rebilmek mümkün olmaktadır. Ama bu nüp kabahatli Tanrılarda değil, insanlardadır. Dünyanın siyasî ve iktisadî yapısını gereken ayarlamalara tâbi tuttuktan sonra, bugünkü imkânlarla bile dünya nüfusunun bütününi besleyememek için hiçbir sebep yoktur. Hatta, Colin Clark gibi iktisatçılar, dünyanın bugünkünden 8, 9 hatta 10 misli fazla nüfusu kolaylıkla besleyebileceğini ortaya koymuşlardır.

Çocuk meselesi

İnsanlar niye çocuk yaparlar? Bazısı çocuk sevdiği için, bazısı neslini devam ettirmek için, bazısı sevdiği kimseye benzeyen bir başka insan yaratabilmek için, bazısı elindeki işgücünü arttırabilmek için, bazısı yarattıklarının sayısına bakıp gurur duyabilmek için, bazısı çocuk yapmanın yollarını bilmediği için, bazısı da bu yolları bildiği hâlde uygulamaya gücü yetmediği için.

İnsanlar çocuk yapmayı niçin kontrol altına almak isterler? Bu sorunun cevabını, gelişmiş ve az gelişmiş memleketlere göre ayrı ayrı vermek gerek. Gelişmiş memleketlerde, doğum kontrolunun adı aile plânlamasıdır. Oralarda, nüfus artışı

memleketin iktisadî hayatı ve refah seviyesi bakımından büyük bir tehlike sayılmaz. İstihsal seviyesi, artan nüfusun ihtiyaçlarına cevap verebilecek kadar yüksektir. Bu memleketlerde, mesele, ailelerin genişliğini kontrol altına alabilmek ve ana babayı istemeden çocuk sahibi olmak sıkıntısından kurtarabilmektir. Bu sıkıntı daha çok az gelirli sınıflarda duyulduğu için, aile plânlama çalışmaları da o sınıflara yönelir.

Az gelişmiş memleketlerde, mesele, aile çerçevesini aşır bir milli dâva hâline gelmektedir. Bu memleketlerin istihsal seviyeleri düşüktür; kalkınma hızları da ileri memleketlerde kendi aralarındaki açıklığı çabucak kapatacak kadar yüksek değildir. Artan nüfus, daha fazla sefalet, işsizlik ve açlık doğurmaktadır. Aciz içinde çırpanan ve köklü kalkınma yolları bulamayan hü kümeller, en büyük umidi, doğumların kontrol altına alınmasında görmektedirler. Ekonomiyi hiç olmazsa «take-off» devresine, yani kendi gayretleriyle kendisini «havadan» tutabilecek seviyeye getirinceye kadar, nüfus artışını frenlemek ve böylece zaten sıkıntılı geçecek olan kalkınma devresini daha az sefaletle atlama istenmektedir. Az gelişmiş memleketlere gerektiği kadar yardım yapamayan, gerekli ölçüde bu milletlerarası dayanışma gücü gösteremeyen ileri memleketler de, kendi sınırları içinde «aile plânlaması» çerçevesinde kal dıkları hâlde, az gelişmiş bölgelerde sıkı bir kontrol politikasına taraftar gözükmemektedirler. Bunun içindir ki bazı az gelişmiş memleketlerde, meselâ Amerika'nın, daha fazla yardım külfeti yüklenmemek için doğum kontrolunu açıkça teşvik ettiği söylenmektedir. Hatta, bazı Afrika ülkelerinde doğum kontrolü ırkçılık politikasının bir aracı sayılmaktadır. Zenci liderler, beyazların siyah ırktaki çoğalışından ve uyanıştan ürktüklerini, bunun için de bol bol doğum kontrolü propagandası yaptıklarını iddia etmektedirler.

Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, doğum kontrolünü, zor kalkınma devresini daha az sıkıntıyla atlama için başvurulmuş geçici bir tedbirden başka bir şey saymak doğru olmaz. Devletler, sıkıntılı devreyi atlattıktan sonra, doğum kontrolünü hakkı gösterebilecek bir sebep bulamayacaklardır. Sıkıntılı yıllarında Sovyetler Birliği bile, bugün çok çocuklu aileleri teşvik edici tedbirler almaktadır.

Tabii, bir devletin doğum kontrolü yoluna başvurması da, hızlı kalkınma için gerekli bütün yolları denemiş ve her türlü imkânları seferber etmiş olması ölçüsünde hakkı görülecektir. Türkiye'de de, doğum kontrolü politikasına verilecek değer yarınlarında da bu açıdan hareket etmek doğru olacaktır.

Gelişmişlerin dertleri

Aile plânlaması çerçevesinde kalan memleketlerde bile, tabiatın mekanizmasına müdahale etmek türlü mesekeler yaratmaktadır. Bunların başında din meselesi geliyor. Özellikle Katolik Hristiyanlar, cinsî münasebeti sadece neslin devamı açısından

gördükleri için, bu münasebetin sonuçlarını Tanrının isteğinden farklı yollara çevirmek onlarca günahdır. Bu sebeple, Katolikler gebeliği veya doğumu önleyecek her türlü tedbire karşıdır. Önleme konusunda, tek istisna, son yıllarda Kongo olayları dolayısıyla kabul edilmiştir. Kongo'nun bağımsızlık mücadelesi sırasında bazı rahibelerin zorla ırzına geçilmesi karşısında, Vatikan bu gibi «ehlikelere maruz bulunanların, daha önceden, «gebe kalmayı önleyici tedbirler almalarına» cevaz vermiştir. «Studi Cattolici» adı teoloji dergisinin Ocak 1961 sayısında Palazzini, Hurt ve Lamburschini adlı üç papaz, Kongo olaylarından hareket ederek bazı hâllerde gebeliği önleyici tedbirlere başvurmaya «meşrû savunma» dan farksız olduğunu söylemişlerdir.

Gelişmiş memleketlerde, çocuk yapmayı düzenlemek amacıyla yapılan çalışmalar, daha çok gönüllüler ve bu iş için kurulmuş dernekler eliyle yürütülmektedir. «Aile plânlama merkezleri» denilen bu merkezlerde, özellikle kadınlara çeşitli tavsiyelerde bulunmakta, istemeden çocuk yapmanın yollarını gösterilmektedir. Buna rağmen, istemeden gebe kalan ve sonradan kürtaj yoluna başvuran kadınların sayısı bu memleketlerde bile hâlâ çok yüksektir. Meselâ Fransa'da, yılda 500.000. İngiltere'de 200.000, Amerika'da ise takriben 1.000.000

kürtaj yapıldığı hesaplanmaktadır. Tabii, bu memleketlerde, kilisenin etkisiyle kürtaj, esasında, kanun dışıdır; çünkü, kilise, ana karnına düşen çocuğu öldürmeyi «cinayet» saymaktadır. Kürtajın suç sayılmasına için, çok sıkı şartların bir araya gelmesi gerekir. Meselâ, A.B.D.'de, ancak annenin hayatını kurtarmak için lüzumlu olduğu takdirde kürtaja cevaz verilmektedir. Altı eyalet, «doğacak çocuğun yaşamasını mümkün kılmak» bakımından da kürtaja müsaade etmektedir. Bunlar dışında her türlü kürtaj, kanunen yasaktır. Zorla ırzına geçilip gebe bırakılan bir kadının bile kürtaj yaptırmasına kanunen müsaade edilmez. Ama, birçok memlekette olduğu gibi, Amerika'da da, gizli yollarla çocuk düşürmeğe çalışan ve bu yüzden beceriksiz kim selerin eliinde can veren kadınlar eksik değildir. Bunların sayısının yılda 5.000'e vardığı tahmin edilir. Kürtajı «kanunî» kılmak için normal olarak başvuru olan yol, bir doktora başvurup, onun kanalıyla bir psikiyatriste yollanmaktır. Bu ruh hekimi, «çocuk alınmazsa kadın intihar edebilir» diye rapor verirse, «annenin hayatını kurtarmak» bahis konusudur ve kürtaj normal yollardan yapılabilir. Böyle «kanunî» çocuk almalar için hastahanelerin ve kliniklerin istedikleri ücret 75 ile 125 dolar arasında değişir. Ama, kürtaj gizli yapılırsa, alınan ücretin 400 ile 2000 dolar arasında olması çok muhtemeldir.

Japonya seyahatleri

Kürtajın bu derece pahalı ve tehlikeli olduğu, istemeden gebe kalan Amerikan kadınlarının dış memleketlere seyahat etmelerine bile yolaçabilir. En çok tercih edilen yerler arasında Meksika veya Puerto Rico gelir; hem seyahat masrafı azdır; hem de buralarda kürtajcı doktor bulmak daha kolaydır.

Ama, bazan 800 dolarlık gidip gelme uçak masrafını göze alıp Japonya'ya kadar uzananlara da rastlanır. Çünkü, Japonya'da kürtaj tamamiyle serbesttir ve 15 dolar verip herhangi bir klinikte veya hastahane de çocuk ekdirmek mümkündür. Tutulan istatistiklere göre, 700.000 kürtaj ameliyatından 1.000'i Amerika'dan gelen turist kadınları yapılmıştır.

Kürtajı «kanunî» eşiren memleketler arasında Sovyetler Birliği, Polonya, İsveç, Finlandiya ve Norveç de var. Buralarda doktorlardan veya sosyal meselelere bakan kurumlardan alınacak basit birer rapor ya hut belge ile hastahaneyeye gidip çocuk almak mümkün olmaktadır. Meselâ, bir çocuğu daha bakamayacak kadar fakir olduğunu söyleye kadına hiçbir güçlük çıkartılmamaktadır.

Kürtajı yasak eden memleketlerde, son

Gebelik

Doyurulacak, okutulacak, iş bulunacak biri daha geliyor

günlerde çok ilgi çekici bir durum ortaya çıkmıştır. Sakat veya kusurlu doğmaları pek muhtemel olan çocukların da alınması na müsaade edilmemeli midir? Bu mesele, «thalidomid» adını taşıyan ve Kevadon, Distaval, Valgis, Tensival, Valgraine, Con tergan, Grippex, Polygripan, Softenon mar kalarıyla piyasaya sürülen bir uyku ilacı dolayısıyla bahis konusu oldu. Gebeyken bu haptan alan kadınların yüzde elli ihtimalle iç veya dış organları kusurlu çocuk doğurdular. İngiltere'de ve Almanya'da dehyetle tesbit edildi jümdüye kadar böyle kusurlu doğan 6.000 çocuk olduğu söyleniyor. Şimdi bütün mesele, bu haptan alan kadınların «kanunî» kırtaj hakkına sahip olup olmadıklarıdır. Batı memleketlerinin halk oyu bugünlerde bu meseleyle meşguldür.

Az gelişmişlerin derdi

Batı dünyası bu konularla uğraşadur an, az gelişmiş memleketler, kalkınma devrelerindeki «nüfus patlaması» na daha köklü çareler aramaktadırlar. Buralarda, özellikle fakir kadınların çoğu, çocuk yapmada âdeta tabii sınırlara erişmişlerdir. Bu nu azaltmak için en çok uğraşanların başın da Hindistan geliyor. Son yıllarda artırılan gayretler sayesinde bugün Hindistan'daki Aile Plânlama Merkezlerinin sayısı 5.000 e yaklaşmaktadır. Yalnız eğitim seviyesi nin düşüklüğü, burada da alınan tedbirlerin verimliliğini azaltmaktadır. Meselâ, kadınla ra, gebe kalmak ihtimali bulunan günleri «tehlikesiz» günlerden ayırtabilmeleri, yani tıpta Ogino — Knaus metodu diye anılan usûlü uygulayabilmeleri için kırmızı — mavimsi boncuklu tesbihler dağıtılmıştır. Köylü kadınların bir kısmı, bunları ziynet eşyası diye kullanmağa başlamışlar, veya bo yunlarına geçirdikleri takdirde gebe kalmı yacaklarını sanmışlardır. Bu yüzden de, tesbihli köylerde nüfusun daha çabuk artmakta olduğu hayretle görülmüştür.

Hindistan'da, şimdi daha kesin yollara gitmek ve daha köklü tedbirler arasında kı surlaştırma geliyor. Birçok eyalette, devlet hastahaneleri, isteyen erkekleri kısırlaştır maktadır. Bunun için «vasektomi» denen ufak bir ameliyat yapılmakta, sperm taşı yan «vasa deferentia» adı ince kanallar dan bir kısmı çıkarılmaktadır. Sadece on beş dakika süren ve mezzil anesteziyle hal ledilen bu ameliyat sonunda, erkeğin cin sî arzusunun veya kabiliyetine hiçbir zarar gelmemektedir. Bazı yerlerde, erkekleri kı surlaştırılmağa teşvik için devletin fişte pa ra verdiği de olmaktadır.

Meselenin üç yönü

Türkiye gibi bir memlekette, doğum kontrolü meselesinin üç yönü var: İktisadî, insanî ve sosyal.

Memleket, henüz, iktisadî bakımdan kendi gücüyle ayakta durup ileri atılabile cek hızlı gelişme devresine gelmemiştir. Önümüzde bir sıkıntı ve tedakârlık devresi var. Bu arada sefaletin daha da artmasını önlemek için doğumu azaltma yoluna gitmek gerekebilir. Ancak, bunu başlaça «çâ re» lerden biri olarak ileri sürmemek ge rekir. Asıl çâre, «sosyal adalet» içinde hızlı kalkınma» nın yollarını bulabilmek, köklü bünye reformlarına girişebilmektir. Bu alan larda aciz gösteren hükümetlerin, sıkıya gelince doğum kontrolüne sarılmaları kim seyî aldatmamalıdır. Demek ki, dâvanın «iktisadî» yönüne çok daha köklü çareler aramak gerekir.

Türkiye'de asıl önemli olan, mesele nin insanî ve sosyal yönleridir. Gebeliği önleyici usûllerin şimdiye kadar seçbestçe yayılıp öğretilmemesi türlü mahzuflar doğurmaktadır. Türk Ceza Kanunu, kırtajı menettiği gibi, 471. maddesinin ikinci fıkrasıyla «çocuk yapmağa mâni fiil ve hare ketlerin işlenmesini teşvik etmeyi veya bu fiil ve hareketlerin işlenmesi için propagan da yapmayı» da yasaklamaktadır. Oysa, bütün bu yasaklara rağmen, gerek çocuk düşürme, gerekse gebeliği önleme yollarına başvurmayan kadın hemen hemen yok gibi dir. Aksi takdirde, kadınların ortalama te nasül faaliyet çağları olan 32 yıl içinde 16, hiç değilse 14 çocuk anası olmaları ge rekirdi.

Türkiye'de yılda yarım milyon çocuk

Picasso'nun gizgileri ile aşk

düşürme vakasının olduğu tahmin edilmek tedir. Bunun bir kısmı gizli çalışan doktor lar eliyle, büyük bir kısmı, da kulaktan dol ma bilgi ve ilaçlarla başarılmaktadır.

Düşürmenin tehlikeleri

Ankara Doğumevinde 5.000 kadın üze rinde yapılan anketin sonuçları bu bakı m dan hayli ilgi çekici ve öğreticidir. Rakam lar, başkaca izahata lüzum göstermeyecek kadar açık:

5.000 kadın içinde ner kadına düşen ortalama evlilik yılı	9,2 yıl
Gebe kalıpların sayısı	18.879
Doğumların sayısı	13.190
Düşürmelerin sayısı	5.689
Düşüklerin gebeliklere nisbeti	% 30,13
Düşürmelerden sonra kısırlaşma sayısı	2.100
Kısırlaşmaların düşüklere nisbeti	% 26,91
Doğumlarda ana ölümlü nisbeti	Binde 1,3
Düşürmelerde ana ölümlü nisbeti	Binde 5,7

Türkiye'de, kadınların istemeden gebe kalmalarını önlemek konusunda birçeyler yapılmasını zorlaştıran taraf, sadece Ceza Kanununun 471. maddesinin ikinci fıkrası değildir. Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun 152. maddesi «ilkaha mâni vasıta ve leva zımın ihâl ve satışına», dolayısıyla kullanı lışını yasak etmektedir. Ama varlıklı taba kalardaki kadınlar, bilgi seviyeleri bakımın dan Ceza Kanununun yasaklamasını, maddî imkânları ve Avrupa seyahatleri yoluyla da Umumi Hıfzısıhha Kanununun yasaklama larını bir tarafa itmek hakkına «fiilen» sa hiptirler. Kanunların onlar için yüzde yüz işlediğini söylemek, herkesin bildiğini inkâr etmek demektir. Kabak, fakir tabakaların başına patlamaktadır. Bunlar eğitim seviye leri dolayısıyla, gebelikten kurtulmanın yol ları bakımından veter bilgi sahibi olama dıkları gibi, olsalar bile uygulayabilecek im kânlardan mahrum bulunmaktadırlar. Bu yüzden, her yıl, binlerce kadın bilgisizliğin ve imkânsızlığın kurbanı olmaktadır. İşte meselenin insanî ve sosyal eşitlik bakımın dan asıl dikkati çeken noktası burasıdır.

Değişirme gayretleri

Faşist ve katolik İtalya'dan alınan Ce za Kanunu maddesinin ve yine katolik mem lekelerin etkisiyle düzenlenen Umumi Hı fzısıhha Kanunundaki 152 maddenin değiştiril mesi yolundaki gayretler ancak son yılların eseridir. İlk adım, 1958 Mayısında atılmış ve «çocuk düşürme ve düşürme mevzuunu teklif, tıbbî endikasyonlarını tespit ve kri minel çocuk düşürmeleri önleyecek tedbir leri ilâyin etmek üzere» bir kurul meydana getirilmiştir. Ankara Doğumevi Baştabibi Dr. Zekâî Tahir Burak, İstanbul Üniversi tesi Tıp Fakültesi temsilcisi Ordinaryüs Pro fesör Dr. Muzaffer Esat Güçhan, Türk Gi nekolojî Cemiyeti Başkanı Dr. Nasit Erez, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi temsilcisi Prof. Dr. İzzet Birand, Ankara Üniversite si Tıp Fakültesi temsilcisi Doçent Dr. Ah met Esenal, İstanbul Sağlık Müdürlü Dr. Kâmil Öner ile Adalet Bakanlığı Adli Tıp

Kurumu temsilcisinin katıldıkları kurul şu sonuçlara varmıştır.

1 — Şiddetli nüeyyidelere rağmen, ço cuk düşürmeler ve aldırımlar sık sık vuku bulmaktadır.

2 — Mevzuatımızda yer almış bulun an, fakat tatbikatda çok kıfayetsiz ve bin netice tesirsiz kalan her türlü sosyal ve ma llî yardım tedbirleri müessir hadlere ylik seltilmemelidir.

3 — Prensip olarak çocuk düşürmenin teviz ve kabulü naz olmamakla beraber, gebeliğin ana hayatını tehdit ettiği veya rü gem veya ceninin rahim içinde gelişmesini imkânsız ve tehlikeli kılan ve doğacak ço cuk ve onu takip edecek nesiller için daimî ve ağır malûliyet sebebi teşkil edecek hal lerde, ananın rızası alınarak, gebeliğin inkı tain ve rahmin ahlîyesine cevaz verilme si zarurî olduğu hâlde kanunlarımızda bu nu belirten hükümler bulunmadığından ge rekli hükümlerin Türk Ceza Kanununa ek lenmelidir.»

Bu gibi hallerde yapılacak müdahale lerin, hastalığın taallük ettiği Tıp Şubesi de mütehasıs en az iki tabibin objektif, kat'î delillere dayanan raporlarına istinadla resmî ve hususî hastahane veya sağlık mü essesi bulunan mahallerde bu yerlerde yapılması, bu gibi müesseselerin bulunma dığı yerlerde, nakli mümkün olmayan hal lerde mahallin en büyük sâhibi âmirine bil dirilmek kaydıyla gerekli yardım ve mü da hâlelerin mahallinde yapılabilmesi mümkün kılınmalıdır.

4 — Yeni bir gebeliğin, gerek doğum ve gerek zarurî görülecek çocuk düşürme müdahalesi sırasında ana hayatını tehlike ye koyacak ihtilâllara sebebiyet vereceği hallerde, yine ana hayatını tehlikeye koyan diğer bir hastalığın tedavisi zarureti ile yapılacak müdahalelerde kadının çocuk yapma kabiliyetini muvakkat veya daimî olarak yok edecek tedbirlerin alınması fan nen zarurî olduğuna göre Türk Ceza Ka nununun muaddel 471. inci maddesinin bi rincî fıkrasının maksadı temin eder şekilde tâdilî zarurî görülmüştür.

5 — Hey'etimiz çocuk düşürmeyi önle yecek çareleri araştırdığı sırada, ilkaha mâ ni tedbirler alınmaması ve vasıtalar kullanıl masını men eden hükümlerin ve cezai mü eyyidelerin çocuk düşürme vakalarının bu kadar fazla oluşunda amil olduğu, yani menfi bir tesir yaptığı, diğer taraftan mev cut bu hükümlerin esasen sadece metisler de kalarak hakikatte bir çok zararlı vasıta ların hemen hemen herkes tarafından kul lanılmakta olmasının bir vakta bulunduğu ve bunların daimî çocuk yapamama malû liyetlerine ve ölüme kadar giden ihtilâllara da sebebiyet verdikleri kanaatına varmıştır.

Hey'etimiz, bu kanaat'ın ilham alarak, bir cürüm olan çocuk düşürmeden ve bu nun moral ve aynı zamanda organik tahrip lâr netice ve tesirlerinden kadınları koru mak ve kurtarmak için kendilerini müessir, fakat zararsız kornyucu vasıtalarla mah rum bırakmamasına, bütün medenî memle ketlerde de olduğu gibi bir sağlık zarureti

tedbirleri bulunduğunu inandırca etmekte dir.

Bu itibarla heyetimiz, Umumi Hıfzısıh ha Kanununun 152. maddesinin «ilkaha mâ ni veya» dan ibaret üç kelimesinin madd e metninden çıkarılmasını uygun bulmakta dır.»

Heyete başkanlık etmiş olan Ankara Doğumevi Baştabibi ve Yüksek Sağlık Şû rası üyesi Dr. Zekâî Tahir Burak, 1960 yı lında da, aşağı yukarı aynı teklifleri tek rarlayan, hattâ daha de ileri giden su müta lâhada bulunmuştur:

«Umumi Hıfzısıhha Kanununun 152 nci maddesindeki, ilkaha mâni vasıta ve levazımın ihâl ve satışının dolayısıyla kullanışlarını men eden hüküm ile Türk Ceza Kanununun muaddel 471 nci madde sinin aynı maksat ve mayevi istihdaf eden İkinci fıkrasının kanunlar metinlerinden çıkarılmalarını, aynı maddenin birinci fıkrasının başına (Tıbbî bir zaruret olması zın) cümlesinin eklenmesini ve kasten ço cuk düşürmek ve düşürtmekle ilgili hüküm ler ihtiva eden dördüncü fasıs (Bir lüzü mu sâhibi) ve müstenit olan sâkıtlara cevaz veren bir hüküm ilâvesini tüzumlu ve za ruri görmekteyim.»

Yüksek Plânlama Kurulu

1963 — 67 yıllarını kapsayan ilk beş yıllık iktisadî ve sosyal kalkınma plânı da gebeliği önleyici ilaçların ve vasıtaların satışında serbestlik tanımak, doğum kont rolu ve aile plânlaması konularında bilgi lerin yayılmasını serbest bırakmak gibi yol larla nüfus artışını bir dereceye kadar fren leyebilmek yoluna gitmektedir. Bu tedbir ler, Yüksek Plânlama Kuruluna katılan bil kümet üyeleri tarafından da kabul edilmiş tir. Ancak, muhafazakar Meclisin bunlara karşı nasıl davranacağı meçhuldür. Unu tulmaması gereken bir başka nokta da, sosyal eşitsizliğin bu alanlaktaki belirtilerini giderebilmek için, gerek teşkilât, gerekse ilaç sağlama bakımlarından devlete muazzam ödevlerin düşüğüdür. Hükümetler acaba bu ödevleri gerektiği şekilde yerine getir mek imkânını bulacaklar mıdır?

Yüksek Plânlama Kurulu, çocuk düşür menin kanunlaştırılması veya kolaylaştırıl ması tekliflerini benimsemiştir. Hattâ, bu vesileyle «50 milyonluk Türkiye» edebiyat na başkanın bakanlar da olmuştur.

Çocuk düşürme konusunda unutulun bir nokta, kanunî nüeyyidelerin bunu önleme ğe asıl engel olmadığı, fakat konan yasak lar yüzünden «sühhî yollarla çocuk düşür me» nin varlıklı sınıfların lüksü hâline gel diğidir. Yasağın devam etmesi, olsa olsa, fakir sınıflarda cereyan eden faciaların sü rūp gitmesine yol açabilir. Sosyal haksızlı ğı önlemek endişesi, hükümetin bu konu üzerine daha büyük ciddiyetle eğilmesini ve hiç olmazsa İskandinav memleketlerinde kine yaklaşan çözüm yolları bulmasını ge rektirirdi.

Gebelik nasıl önlenir?...

Yüksek Plânlama Kurulu, doğum kontrolünü kabul etti: Gebe kalmayı önleyecek tedbirler halka öğretilecek, gerekli malzemenin satışı sağlanacak. Doğum kontrolünün hararetli taraftarlarından olan Başbakan Yardımcısı Tırhan Feyzioğlu «Her türlü ilâcî ihtal edelim, aerekirse fabrikasını kuralım» diyerek bu tezi savundu.

Aşağıdaki yazı, doğum kontrolü için başvurulan usulleri anlatmaktadır.

Aile Plânlaması

Doğum kontrolü konusunda, önce gönüllüler tarafından geliştirilen ve zaman zaman hükümet politikası hüviyetini alan, bazı teknikler bulunmuştur. Genel olarak «doğum kontrolü» adı verilen bu tekniklerin bugün bu kadar çok kullanılmasının iki nedeni vardır: Birincisi cinsel sorunların tartışılmasının artık ayıp, günaah ve çirkin konular olmaktan çıkması ve bu tip bilgilerin yayılmasının kolaylaştırılması. Diğer ise tıp ilmindeki ilerleme... Yalnız bu durum kendiliğinden olagelmis bir şey değildir.

Bugünkü merhale büyük ölçüde İngilterede Marie Stopes, Amerikada Margaret Sanger adlı iki kadının kahramanca denebilecek mücadelelerinin sonucudur... Her ileri sosyal hareketin karşısına çıkan gelenekçi, gerici kuvvet bu hareketi de boğmaya çalışmıştır.

Tahmin edileceği gibi bu konuda en büyük yaygarayı din adamları koparmışlardır. Topkifleri, biraz da hareketin adı, yani doğum kontrolü, tabiri tabrik etmiştir. Bunun içindir ki hareket bazı larınca «gebeliğin önlenmesi» diye adlandırılmaktadır. Son zamanlarda ise politikanın amacına daha uygun bir slogan kullanılmaktadır: Aile plânlaması. Şüphesiz bu isim geliştirilen mücadele yi daha iyi yansıtmaktadır. Çünkü amaç hiç çocuk yapmamak değildir. Bir yandan çocuk sayısını sınırlarken, diğer yandan, çocuğu aile için sıhhi, sosyal ve ekonomik bakımlardan en uygun zamanda getirmektir.

Yalnız doğum kontrolünü çağımıza ait bir buluş sanmak hatalıdır. Bilinen ilk zamanlardan beri insanlar gebeliği önleyici tedbirlere başvurmuşlardır. Çağımızla bu ilk devirleri doğum kontrolü bakımından ayırarak özellik, geçmiş devirlerde bazı tekniklerin arız olarak kullanılmasına karşılık, bugün doğum kontrolünün bir sosyal hareket şeklini almış olmasıdır. Tabii bu tekniklerin yetersizliğini, çok vahşice uygulandığını, çoğunun dini mahiyetini söylemeye lüzum bile yoktur. Bununla beraber içinde bugün hâlâ kullanılan veya bugün kullanılan bazı tekniklerin ilkel şekli olanları da vardır.

Hintlinin istekleri

Aile plânlaması kısaca istenmeden çocuk yapmama olarak tanımlanır. Fakat bunu sağlayan en iyi tekniği tarif etmek son derece güçtür. Maamafih bu güç işi bir Hintli istemeyerek de olsa başarmış bulunmaktadır. Amerikadaki Margaret Sanger araştırma bürosuna bir mektup yazarak, kendisinin 25. karısının 20 yaşında olduğunu ve şimdiye kadar üç çocuğa sahip bulduklarını bildirerek doğum kontrolü teknikleri hakkında yardım isteyen Hintli şöyle demektedir:

«Şimdi doğum kontrolü metodları konusunda sizin nazik yardımlarınızı rica etmekteyiz. Bu metodlar % 100 etkili olmalı ve sıhate hiç bir zarar vermemelidir. Cinsel münasebeti, ondan elde edilecek zevk ve faydaları sınırlama dırılmazdır. Aynı zamanda çok ucuz olmalıdır. Aynı zamanda çok ucuz olmalıdır ki onu satın alabileyim. Tabii

uygulanması kolay olanı tercih ederim.» Hintli, mektubunda çok samimi olarak doğum kontrolü tekniklerinde bu lunması gerekli üç asgari şartı açıklıyor: Zararsızlık, güvenilir olma ve rahat uygulama. İlk iki şart hakkında bir şey söylemeye lüzum yoktur her halde. Fakat bir metod ne kadar sıhhi ve güvenli bir olursa olsun, eğer uygulanması rahat sız edici, sıkıntılı ve estetikten yoksun ise, ona mükemmel bir metod demeye imkân yoktur. Hele Ayrıca bir metodun iyi bir metod olabilmesi için ilgili araçların herkes tarafından kolayca temin edilecek kadar ucuz olması da zaruridir.

Gebeliği önleme yolları

Bu ölçülere göre bugün ileri ülkelerde kullanılan metodları değerlendirmek mümkündür. Yalnız bugün sadece ileri ülkelerde değil dünyanın bir çok bölgelerinde uygulanan ve tarihin eski devirlerinde de kullanıldığı bilinen bazı usuller vardır ki bunlar üzerinde biraz durmak faydalı olacaktır. Bu usullerin çoğunun gebeliğin önlenmesi konusunda hiç bir değeri yoktur; üstelik bir çok sıhhi sakıncaları vardır.

Bu usullerin başında «Coitus interruptus» denilen, cinsel münasebetin ortasından hemen önce kesilmesi gelir. Burada bütün sorum erkeğe aittir. Erkeğin, meninin kadının tenasül organının dışına akmasını sağlaması gerekir. Bu usul çağımızda ve eski zamanlarda sık sık başvurulan bir yoldur. İncelde bile sözü geçer. Buna rağmen sanıldığı kadar güvenilir bir yol değildir. Bir defa bunu yapmak o kadar kolay olmaz. Diğer taraftan tam orgasmdan önce erkek tarafından ifraz edilen ve münasebeti kolaylaştıran bazı sıvılarda da sperm bulunduğu artık saptanmıştır. Üstelik yalnız erkeğe değil, kadına da bundan fazla zarar veren bir cinsel münasebet şekli yoktur. Her iki cinste de sinirlilik ve tatminsizlik yaratır.

Prostat hastalıklarının başlıca sebeplerinden biridir. Buna rağmen çok kullanılmaktadır. Çünkü hem masrafsızdır, hem de çok dikkatli olduğunda başarı elde etmek mümkündür.

Buna benzer bir usul de kadının kendini zapt ederek temas halindeyken orgasma engel olmasıdır. Bu tamamen uydurma ve hiç bir faydası olmayan bir usuldür. Orgasma ulaşan kadının çıkardığı sıvılara erkeğinkine benzer roller izafe etmektен ileri gelmektedir. Kadın fizyonomisi üzerindeki bilgiler ilerledikçe gebelikte kadın orçasını arasında hiç bir ilginin bulunmadığı açıkça ortaya konmuştur.

Sevişmemek

Bunlardan başka özellikle dini kurumlarca diğer tekniklere alternatif olarak ileri sürülen ve ahlâkî kurallara uygun tek aile plânlaması yolu kabul edilen bir usul daha vardır: İmsak... Çocuk yapmayı arzu edinceye kadar cinsel münasebetle bulunmamak. Tabii bu teklifin fakir kütünelere çocuk besleyecek kadar zengin olmadan evlenmemelerini öğütleyen İngiliz Papazı Malthus'un tekliflerinden daha insafli olduğunu iddia etmeğe imkân yoktur. Bir İngiliz Lordu, bunu şöyle ifade ediyor: «Birbirine aşık

iki genç düşününüz... Aynı odayı ısgal edecekler ve birbirine dokunmayacaklar.

Bu tabiata ve insan aklına aykırıdır. Susuzluktan yanan bir adamın yanına su koyup ta su içmemesini söylemekten farklı değildir... Birincisi parası olduğu için her istediğini yapabilecek, diğeri doğacak çocuğa bakamayacak olduğu için hayattaki tek tatmin imkânından da yoksun edilecek... Kendisine bu yol salık verilen kocası iki yıldır işsiz bu lunan altı çocuk anası bir kadın şöyle cevap veriyor: «Niçin doktor, bu bizim elimizde olan tek mutluluktur.»

Hesaplama

Hiç bir yardımcı maddeye ihtiyaç duyulmadan uygulanan bir usul de «güvenilir devre» yi iyice hesaplamaktır. Bunun esası şudur: Her kadın adet devresi boyunca yalnız bir defa gebe olma ya elverişli durum alır. Yani yumurtalıklardan bir yumurta çıkar ve talopyan tübüne geçer. Erkek spermi ile kadının yumurtasının birleşmesi burada olur. İşte bu olay, yani yumurtalıktan yumurtanın çıkıp talopyanı tübüne geçişi her kadında her ay bir defa olur. Bu gelecek adetin başlangıç gününden geriye doğru 14 — 16 gün gidilerek bulunan güne rastlar. Eğer bu günde cinsel münasebetle bulunulursa sperm ile yumurtanın birleşebileceğinden gebe kalır. Yalnız bugünü mutlak olarak kabul etmemek gerekir. Erkek spermi ve kadın yumurtası, çiftleşme olmadan da bir süre yaşar. Bunun için bu şekilde bulunan gün etrafındaki haftaları, yani aşağı yukarı onbeş günlük bir süreyi tehlikeli devre saymak daha doğrudur. Tabii bütün bunlar gayet düzenli bir adet devresine göredir. Karşıt durumda tehlikeli devrenin daha da uzun olması mümkündür. Bu usul, eğer iyi hesap edilirse oldukça güvenilir bir yoldur. Yalnız cinsel aşkı tabiatında bulunmayan bir düzenliliğe zorlamaktadır.

Başka çareler

Şimdiye kadar söylenen bu usullerin elverişsizliğini daha modern tekniklere duyulan ihtiyaçlarda göstermekte dir.

İleri ülkelerde bir çok teknikler geliştirilmiştir. Fakat hepsinin temel erkek sperminin rahime girmesine engel olmaktır. Bu, ya bir takım maddi araçlar yardımıyla yapılmakta veya kimyevi bileşimler kullanılmaktadır. Veya her ikisi beraberce uygulanmaktadır.

Mekanik tekniklerin en yaygını «Felenek başlığı» denilen kadın tarafından kullanılan bir çeşit diyaframdır. Bu rahmin vaginaya açılan kısmını kapatarak spermin rahme girişini önlemektedir. Uterusa kauçuk da olsa bir şey koymak ilk bakışta sıkıntı verici görülüyorsa da bu teklifin çok yaygın olunu aksini doğrulamaktadır. Bu teknik İngiltere ve Amerikada en çok kullanılan bir yoldur. Bazı kimyevi bileşimlerle beraber itinahi bir şekilde kullanılırsa güvenilirderececi çok artmaktadır.

Bunun karşısı olan ve erkek tarafından kullanılan prezervatif de aynı derecede güvenilir bir tekniktir. Burada da aynı amaç, fakat başka türlü gerçekleştirilmektedir. Bu iki metod gebeliği önlemenin bugün bilinen en elverişli yollarıdır. Başarı % 95 hattâ % 100 ü bile bulmaktadır.

Kimyevi bileşimlerin kullanılması çok eski devirlere kadar gider. Bunların hepsi vaginadan alınır. Bu kimyevi bileşimler ihtiva ettikleri bazı hassalarıyla spermleri öldürürler ve bazı hallerde vagina ile rahim arasını kapatırlar. Esas olarak zararsız ve uygulanması gayet kolaydır. Fakat ne diyafram ne de prezervatif kadar emniyetlidir.

Amerikalı Dr. Knowlton'un geliştirdiği bir metod da münasebetten hemen sonra vaginanın yıkanmasıdır. Yıkama işi ya âdi suyla ya da içinde sperm öldürücü maddeler bulunan sıvılarla yapılabilir. Fakat etkili bir uygulama için muhakkak özel olarak geliştirilmiş aletler kullanılmalıdır. Bu aletler bir çok ileri ülkede lavaboların normal aletleri arasına girmiştir. Metod çok fazla güvenilirden değilse de güvenilir olmaktan ta mamen uzak da değildir. Yalnız münasebetten hemen sonra kadının yatağı terketme mecburiyeti büyük bir handı

kapılır.

Erki ölçüsü

Bütün bu noktaların etkisi nedir ve yayılma alanı ne kadardır? Bir defa metodların hiç biri yüzde yüz güvenilir değildir. İkincisi bu metodların yayılma alanı sağlayan, icabında gerekli tıbbi yardımları yapacak olan teşkilât Amerika, İngiltere gibi ülkelerde bile tam olmak tan uzaktır. Bu sebeptir ki gebeliği önleyici tekniklerin özellikle Hindistan gibi kalabalık ve nüfusu fazla artan ülkelerde yeteri kadar etkili olmayacağını düşünenler çoktur. Sorunu daha çabuk çözüme götürecek yollar aranmaktadır. Bazılarına göre kısırlaştırma ile bunu yapmak mümkündür. Bugün ileri tıp ilmi sayesinde çok kısa bir zaman bir erkek veya kadın kısırlaştırılmaktadır. Tabiidir ki bu kısırlaştırmanın cinsel arzuya hiç bir zararı dokunmamaktadır. Şimdi sadece ananın hayatının bir doğumla tehlikeye girebileceği veya çocuğa irsi bazı hastalıkların geçmesinin mümkün olduğu hallerde yapılan kısırlaştırma ameliyatlarının yakında daha çok devamlı bir doğum kontrol metodu olarak kullanılması ihtimal dahilindedir.

Bizdeki eşitsizlik

Bütün bu ilerlemelere memleketimizin cevabı Kattolik İtalya'nın Fasizm devrinden kalma Ceza Kanununun "ırkın fümülüğü ve sağlığı aleyhinde efrümler" başlığını taşıyan bölümüdür. Ceza kanunumuzdaki ilgili madde "çocuk yapma" aleyhindeki propagandayı bile ağır cezai müeyyidelerle yasaklamıştır. Tabii bu yasak, memleketimizdeki diğer bir çok yasaklar gibi sadece fakir kütünelere hitap etmektedir. Bir defa Ceza kanunu ne derse desin memleketimizde gebeliği önleme yollarını öğreten ve mutlu azınlığa hitap eden bir çok kitap vardır. İkincisi mutlu azınlık için gebeliği önleyici ilaç ve araçları bulmaktan kolay bir şey yoktur. Bu durumda memleketimizde zenginler için doğum kontrolü imkân dahilinde demektir. Mutlu azınlık doğum kontrolü yapmasa bile en mutena kliniklerimiz kürtaj için onlara açıktır. Büyük ve ve fakir kütüle ise vahşi kabileleri bile acındırarak usullerle çocuk düşürme mecbur kalmaktadır. Ya da doğan çocuğu kimsenin olmadığı bir köşeye bırakmak... Her şey bir yana sadece bu eşitsizliği gidermek için gebeliği önleyici bilgi ve araçların serbestçe yayılmasını sağlamak gerekmektedir. Zaten bunu yapmak, hükümetin doğum kontrolü politikası güttüğü anlamına gelmez. Bu, bugün yalnız zenginlerin yararlandığı bir haktan isteyenleri yararlanmasını imkânını sağlamak demektir.

Buraya kadar doğum kontrolünü insani bir mesele olarak inceledik. Hükümet ise doğum kontrolünü, çığ gibi artan nüfusun okul, mesken, iş, gıda gibi ihtiyaçlarını karşılayamadığı için istemektedir. İstihsalı büyük ölçüde arttırabileceğini ümit etmeyen Hükümet, beslenecek ağızların sayısını azaltmayı düşünmektedir. Bunun çıkar yolu olduğunu sanmıyoruz. Gerçek çözüm yolu, istihsalin hızla artırılmasıdır.

AYHAN HÜNALP

VAPUR

DÜDÜKLERİ

Dokuz kıyden Koşulan gazetecilerin romanı

YÖN — 1967

Şu aldatıcı ilâç: Doğum tahdididi...

Nüfusun tahdididi, İngilizce ve moda hâline gelmiş bir deyimle «Birth Control», tarih kadar değilse bile, Malthus kadar eskidir. Bir çok ülke, bizden çok daha önce, bu can kurtaran sîmidine bel bağlamıştı. Bu yüzden, yeni keşfedilmiş bir fikir gibi buna sarılmadan önce, bunu çeşitli yönleri ile ve diğer ülkelerdeki uygulamaları içinde incelemek yerinde olurdu.

Son zamanlarda, şu veya benzeri cümleler ağızlarından düşmez oldu: «Her ne pahasına olursa olsun doğum tahdid edilmelidir. Yoksa, ağılıktan birbirimizi yiyeceğiz.» Bu sözlerdeki gerçek payının cilizliği meydandadır. Fakat şu da bir gerçektir ki, Malthus'un dediği veya Neo-Malthusçuların savunduğu gibi, bugünkü toplumları yöneten sermayeci sistem için de nüfus artışının hızı, besi maddelerinin artış hızından çok fazladır. Buna bakarak şunu demek istiyorlar: Ağılığın asıl nedeni doğumun bu hızla artmasıdır. Günümüzde bu yalana bel bağlayan ve bunu bir hikmet anan üstün körü aydınlar, cahil politikacılar bazı hükümetler, bu fikrin gerisine sığınarak kusur ve hâtalara böylece affettirmek çarelerini aramaktadırlar. Oysa ki, problemin açıklanması bu kadar basit olmaktan çok uzaktır. Güçtür ve ciddidir.

İkinci Dünya Savaşındanberi, bir çok ülkelerde bu politikanın geniş bir şekilde uygulandığını görüyoruz. Özellikle protestan ülkelerde bu politika hararetle karşılandı. Katolik Kilisesi ise, bu konuda ta'biat kanunlarının ötesine geçmenin ve dışına çıkmanın en büyük günah olduğunu söyleyerek, bu politikayı, itham ve mahkûm ediyordu.

Bütün İskandinav ülkeleri bu politikayı heyecanla uyguladılar ve iyi sonuçlar aldılar. İngilterede 200 den fazla sayıda klinikte isteyenlere bu konuda her türlü öğüt ve bilgi verilmektedir. Gebekalmayı önleyen çeşitli metodların uygulanması öğütlenmekte, hattâ öğretilmektedir. Aynı usullerin Amerikalılar tarafından yarı gizli, yarı açık olarak uygulandığı rivayet edilmektedir. Alınan sonuçlardan ilgili çevreler memnuniyet duymaktadırlar.

Açlık, az gelişme ve nüfus artışından söz açılınca, şurasını belirmeden geçmek olmuyor. «Birth Control» politikası, gelişmiş ülkelerde istenilene yakın bir sonuç verme eyilimindedir. Bunun nedeni metodun isabetinde değil, gelişmiş ülkeler insanların içinde yaşadıkları şartlar ve işin bilincine varışlarındadır. Buna karşılık, Doğum kontrolünün uygulandığı az gelişmiş ülkelerde nüfus artışının hızı aynı seviyeyi muhafaza etmekte devam ediyor. Proteinli hayvanal besi maddelerinden yoksun olan bir halftardan başka türlüünü bekleyemeyiz. Örneğin Hindistanda, bütün çabalara rağmen nüfus artışının hızı belirli bir yavaşlama alâmeti göstermemiştir. Nüfusun orantısız olarak artışı ve hayat seviyesinin düşük veya yüksek oluşu birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Bu iki olay tek bir gerçeğin iki yüzünü teşkil eder. Bunlardan birini düzenlemeyince (Konumuzda bu hayat seviyesi dir) diğerinden istenilen sonucu, yani nüfus artışındaki hızın azalmasını veya durmasını beklemek abestir. Çin Halk Cumhuriyetinin bir ara uygulamaya kalktığı bu politikadan hemen vazgeçmesinin asıl nedeni de budur.

Bu konuda ortaya atılmış diğer bir görüş de «Tek Çocuk Nazariyesi» dir. Fakat az gelişmiş ülkelerde sefalet içinde yaşayan ve eğitimden mahrum topluluklara böyle bir görüşün etkisi olabileceğini sanmıyoruz. Az sayıda çocuk isteyen ana—baba için ilk ve başlıca faktör, çocuklarına iyi ve kolay bir gelecek hazırlama endişesidir. Yarın, iyi yarınlar düşüncesi ise, candan dilenmesine rağmen, yoksul ülkelerde bir fanteziden ibarettir. Şu hâl

de, böyle bir endişenin yok olduğu ve hele en basit eğitim ve öğrenimden yoksun olan az gelişmiş ülkelerde, her türlü «Doğum kontrolü» propagandası daha başlangıçta başarısızlığa mahkûm edilmiştir.

Gerçek bu olduğuna göre, az gelişmiş ülkelerden, açlıktan ve hızlı nüfus artışından söz açılınca, «Efendim, bu adamlar ilk önce çocuklarının sayısını azaltsınlar» şeklinde konuşmaları ciddiye almamak zorundayız. Çünkü bir ülke sefalet, cehalet, hastalık ve açlık içinde bulunurken «Doğum Kontrolü» nden ve uygulanmasından söz etmek mânasızlığın ta kendisidir.

Pek az bir istisna ile, her aile hayat seviyesi yeterli kadar yükselince az çocuk yapma eyiliminde olduğuna göre, gerçek çözüm yolu, hayat seviyesini yükseltmektir. Bunun sonunda, sözde nazariye ve metodlara lüzum kalmadan, her türlü boş gayretten uzak doğum kendiliğinden kontrol edilmiş ve sınırlanmış olur. İşte bunun içindir ki, bütün çalışmalar hayat seviyesini bir an önce yükseltmek yolunda yığılmalıdır diye haykurmaktayız.

«Doğum Kontrolü» öğütü vermek kolay, fakat insanlığın hayat seviyesini yükseltmek güç bir iştir. Sanırsanız bunun için, insanlara insanca yaşayacak bir ortam hazırlamaya yeterli bilgi, sabır ve çabadan yoksun olan hükümetler ve onların politika adamları işin kolayına gitmeyi ve öğütleri vermeyi tercih etmektedirler.

Problemi dünya ölçüsünde ele almaktın. Diğer bütün şartlar aynı kaldığına göre, bir an sadece «Doğum Kontrolü» politikasının az gelişmiş ülkelerde bir mucize kabilinden iyi bir sonuç verdiğini

ve nüfusun büyük bir oranda azaldığını, hızının yavaşladığını kabul edelim. Görecce ki, insanlığın durumu bugünkünden daha parlak olmayacaktır. Toprak yine budalaca israf edilmekte, emekler heba olmakta, üretkenler yine adaletsiz olarak bölüşülmekte devam ederse... Yani, ne denleri aynen var olmakta devam edeceği ne göre, açlığın ortadan kalkmasına yetecek hiçbir sebep göremiyoruz.

İyice belirtelim ki, bazılarıya sandığı gibi, dünyamız kendi üzerinde yaşayınları taşıyamaz ve kaynakları aşılmaz bir hâlde değildir. Dünyamız, henüz sâkilerine küçük gelmemektedir. Tam tersine, bütün kaynak ve zenginliklerini gerektiği şekilde işletip var olanlara yeni lerini katarak yararlanmaktan çok uzadır. Şayet bugün dünya nüfusunun yarısından fazlası sefalet içinde yûzüyorsa, bu dünyamızın sâkinleri için küçük gelmesinden ve kaynaklarının yetersizliğinden değil; insanlığın henüz dünya ölçüsünde teşkilatlanmayı becerememişlerindedir. El lerinde bulunan araçları bilimsel bir anlayışla kullanmasını bilmeyişlerindedir. Tabiatın, modern ilmin, mevcut ve yeter sizlikleri anlaşılmiş iktisat teorilerinden daha fazla ileri bir görüşün uygulanması na yetecek kudreti gösterememelerindedir. Tekniğin kendilerine verdiği güçten akıllıca yararlanmasını öllip, uygulayıp, hayatı yaşanılır hâle getiremediklerinden dir. Zaten, işte bunun içindir ki, hayatı yaşanması bir duruma getiremeyenler, doğumun tahdididi ile bizzat hayatı durdurmaya, yok etmeye yeltenmektedirler.

Tekrarını yararlı görüyor ve tekrar ediyoruz. Dünyamız büyük, dünyamız güzel, dünyamız mümbit ve yeter ki, doğumu tahdit bahanesiyle gerçek dâvayı unuttuğumuzza, insana yakışır şekilde davranmasını nihayet öğrenelim. Korkarız bugün için, bu son çareye baş vurmaktan başka hiçbir çıkar yol yoktur.

Anne ve bebek

Medikalizm insanlığın kurtuluşu için bir araçtır.

Kürtaj serbest bırakılmalı...

Yüksek Plânlama Kurulundaki çalışmalar sırasında kürtaj meselesi de ele alındı. Bakanlar, «Sakın ha, kürtaj cinayettir» dediler. Uzmanlar ise, «yılda 500 bin düşük vak'ası var. Bu yüzden 10 bin kadın hayatını kaybediyor» cevabını verdiler fakat bakanların dediği oldu.

Dr S. Kırmızıtoprak

Büyükçe bir köyün okulunda, köy ebesinin yardımıyla toplanan kadınlara, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının tamimine uygun olarak düşükler ve bu iş için kullanılan vasıtaların zararlarını anlatıyoruz: «Kadınlarda görülen kadın hastalıklarının çoğunun sebebi, düşük yapmalarıdır. Düşüklerin sonunda dinmeyen kanamalar, son kalması, düşük aleti ile vücuda bulaşan mikropların yaptığı hastalıkları az çok duymuşsunuz. Diyelim ki bir kadın, bütün bunları göze aldı ve kendini bu işi çirkin bir menfaat karşılığı yapan pis, bilgisiz kocakarı ebelere teslim etti. Bu yüzden ölen pek çok kadın olduğunu duymadınız mı? Rahme sokulan bir iğne, bir tavuk teleği veya herhangi bir cisim rahmi delebilir, damarı parçalayabilir, karın zarını iltihaplandırabilir. İşte o zaman, kadın için sakat ve hasta bir insan olarak yaşamak bile mümkün değildir. Çünkü kısa zamanda ölüyor. En ucuz kurulanın yıllarca, hattâ hayatları boyunca iyileşemeyen kadın hastalıklarından birine tutulmaları mahakkaktır. Hiç insan kendini, bile bile böylesi tehlikeye, hattâ ölüme atar mı?» Salonda birbirini tanıyan on kadar köy kadını ve bir de grup köy ebesi var. Soru birkaç defa tekrar edildi. Kadınlık arasında fısıldışıldı ve en nihayet orta yaşlı, zayıf, yıpranmış bir, ürke ürke şu cevabı verdi:

«Çocuklarımızı biz kevtimizden mi düşürüyoruz? Meselâ benim altı çocuğum var. Hepsini çiplak perişan geçirdi remiyorum kendimizi. Yedinci çocuğumuz olacak diye ödümüz kopuyor. İyi diyorlarımız, zordur bu iş. hem de çok zor. Ama derin bize, benim yedinci çocuğum olunca, ona hükümet bakacak mı? Gilyimini, yemesini, okumasını, listine olacak mı? Eğer boyumuzu kalacaksa biz üstemiyoruz artık! Onların da hakkından geleceğimize kelli işte bunun için ölsün de çocuk doğurmayalım. Özel konuşmalarda, grup köy ebesinin kadınlarla temasında da hep buna benzer cevaplar alıyorduk. Zaten çocuğu daha rahat ve güvenle düşürmek için, doktora ebelere gitme geçmiyordu ki birçok miracaat yapılmamış olsun. Kendilerine bu konuda yardım yapılamayacağı, düşürmenin zararları anlatılan kadınlara, çoğunlukla kana ma, enfeksiyon v. s. gibi komplikasyonlarla yeniden baş vuruyorlardı. Durum ortada idi. İlgilerden yardım göremiyen, buna mukabil her ne olursa olsun düşürmeyi kafasına koymuş kadın soluğu kocakarı ebelerine pis, izbe ve kana susmuş kulübelerinde alıyordu. Geçim dedi başta geliyor. Bunun yanında evde tarlada çalışmak zorunda olan kadının sayısı gittikçe artan çocuklara zaman ayıramaması evliliklerinin ilk yedi sekiz yitine sigdirlan 5-6 doğumun, ev, tarla, davar bakımı gibi ağır işlere eklenmesiyle suyu alınmış limon gibi henüz 30-35 inde iken yıpranıp pörsümüş gibi sebepler vardır. Halkın öğrenmek istediği, bizimse cevabını veremediğimiz kocaman iki soru:

1 — Ya doğuma kalmamak için pratik çare istiyorlar — ki sonradan öğrendiğimize göre, köy kadınları çocuk düşürmenin zararlarını değil, çocuğa kalmamak için ne yapılacak gerektiğini öğrenmeye gelmişlermiş — 2 — Veya çocuğa kalmak halinde hükümet bunların geçimini üzerine almalı. Eğer bu ikisi de olmasaydı, şimdiki durumları ile sefaletle pençeleşirken yeni bir çocuğu sirtlamasının felâketine katılmak neden?

Bu şartlar altında, Sağlık ve Sosyal

Yardım Bakanlığının, çocuk düşürmelerinin tehlikelerine karşı halkı uyarılması istiyen 5 Mayıs 1962 tarihli tamimi, buz üzerine yazı yazmaktan öteye gitmiyordu.

Genel bir tarifile gebeliğin ilk altı ay içerisinde sona ermesine düşük (Abortus) denir. Bünyenin genel organik ve psikolojik sebeplerle düşük yapmaya müsait oluşu ve bu yoldan olan düşüklükler, konumuzun dışında kalır. Zaten yapılan istatistiklere göre her memlekette az çok farklı olmakla beraber, tüm düşüklüklerin ancak 1/4 ü bu tarzda olmakta, geriye kalan 3/4 ü ise provoke, yani düşürmek suretiyle meydana gelmektedir. Birçok memlekette çocuk düşürmek kanunen yasak olduğundan, bu tip düşüklükler çoğunlukla gizli yapıyor ve bunun için de kriminal (cinai) düşüklük diye adlandırılıyor. İşte için çok yönlü ve önemli noktası da budur: Neden çocuk düşürülür? Bunun cevabını iki grupta özetleyebiliriz: 1 — Evli olmayan veya herhangi sebeple kocalarının dan ayrı yaşayan kadınların gebe kalmaları. Toplumun bu konudaki değer yargıları herkesçe bilinmiyor. Böyle bir iş başına gelen kadın, ömrü boyunca «almı le keli» yaşamaya mahkumdur. Onu bu yoldan, başına bu felâketi getiren nedenler asla hesaba alınmaz. Madem ki ayıp ve gereksiz sayılan bir fiili işlemiş kadını tabii erkeğin durumuyla pek ilgilenecek olmaz ve zaten ekseriya erkeği teşhis etmek de mümkün değildir — o halde, her türlü cezaya hak kazanmıştır. Çocuk düşürmenin korkunç zararlarını bilmeseler de, hayatlarına mal olsa da, bu tarz gebe kalmış kadınlar, her şeyi göze almayazdır. Çünkü bunu yapamadıkları zaman, başlarına geleceği gayet iyi bilirler. 2 — Evli, çocuk çocuk sahibi olmuş ve fakat yine de çocuklarını düşürtenler. Tabii bunlar da keyifle rinden düşürmüyorlar. Çocuk düşürmenin yıkıcı zararlarını şüphesiz bir şekilde de olsa, çevrelerinde ki örneklerden biliyorlar. Ama sosyal — ekonomik zaruretlere böyle bir noktaya dayanır ki yeni bir çocuk beslemek, giydirmek; kısaca yüklenmekten, düşürmenin yollarını arıyorlar. Köy ve kasaba muhitinde büyük çoğunlukla düşüklüklerin, bu cinsten olduğuna gözlemlerimizle tanık olduk.

Sağlık Bakanlığının tamimi, bir iyi niyet eseridir. Bakanlık, «Bugün hâlâ pek çok annenin hayatının son mesine sebep olan kriminal düşüklerle bu gaye için kullanılan çeşitli vasıtaların zararları hakkında geniş bilgi verilecektir» diyor. İyi şüphesiz halkın bu konuda aydınlatılması ve büyük tehlikenin; utanılan, konuşulmayan, bir sır olan mahiyetinin açığa vurulması faydalıdır. Ama yetmi bu kadarı? Yetmediğini halkın konuşmalarımızdan anıyoruz. Anlatıklarımızı dinliyorlar, doğru bunlar diyorlar, düşürmiyelim, iyi ama doğduktan sonra kim besleyecek? Kim okutacak? Ve cevaplandıramadığımız daha bir sürü soru. Gerçi yurdumuzun nüfus politikası çoğalmamayı — altı çocuktan fazla doğurana eskiden 30 lira mükâfat veriliyordu. Fakat bu para devlet bütçesini bir hayli sarsmış olacak ki şimdi 30 lira yerine, bakır bir madalya veriliyor. Ve tabii madalya kimsenin işine yaramadığı için de kimse müracaat zah-

metine katılmıyor — emrediyor ama, yine de bütün bu sorulara bir cevap vermiş olmak için, tavsiyede bulunuyorsunuz: «Mademki olan çocuklarınızı bile geçindiremiyorsunuz, o halde korunun» ısrarla soruyorlar: «Nasıl? Ne olur biliyorsanız anlatın bize..» Bizim yerimize, bunu geçim kaynağı edinen bir sürü açık göz anlatıyor halka. Çirsin içersine kibrit başı, sabun v. s. gibi maddeleri doldurup boş kibrit kutuları içersinden «yüze yüz gebe kalmaktan koruyarak paketi 4-5 liraya satanlar var. Ve halk, bu parayı çarınca ve riyor. Evet, çocuk düşürmenin yalnız zararlarını anlatmak yetmez. Bu problem düzeni ile sıkı sıkıya ilişkilili ve çözümlü de bu düzenin halk kitlesi lehine değiştirilmesine bağlıdır. Bütün sıkıntılarımızın sebebi, sovet ahlak ölçülerine bağlayan, fenalıkların ve kötülüklerin önlenmesini siddetle tedbirleri gibi sudan ve uydurma motiflerle izaha çalışanlar var. Yurdumuzda nüfus ve doğumun devlet tarafından kontrolünü (bu kontrol ve tanzimin nasıl yapılacağı uzun vâde de nasıl bir çözüm yolu bulunacağı belirtilmeksiz) tavsiye edenler de zaman zaman çıkıyor. Nüfus politikası; Malthus'un görüşlerine göre savunular, sivas ve hukuki bütün tema yül ve davranışların arkasında, her sahada esas olan sermayenin, dolayısıyla eğemen sınıfların çıkarlarını savunuyorlar. Bir yandan çocuk düşürmek yasaklanırken, öbür yandan tüm zenginler, hattâ hükümet başkan-

ları (Meşhur bebek davası) mütehasıslara çocuk aldurtuyor.

Kanaatimizce, çocuk düşürmek probleminin çözüm yolları, Türkiye'nin ekonomik kalkınma ve sosyal reformların çözümüne bağlıdır. Sosyal adaletin teessüsü, millî gelirin adil dağıtım, mutlaka gerekli sosyal reformlar, devlet eliyle organize, halkçı — bağımsız kalkınma ve ağır sanayi kuruluşu, geçimi kolaylaştırarak, bunların yanı sıra, halka kendi kapasite ve durumlarına uygun yeteri kadar çocuk yapabilmelerinin pratik çareleri, yani korunma öğretilmesi istiyen ve bunu ispat edenler, ebedidir. Bütün bunların sonunda, çocuğumu makul bir sebeple aldurtmak kocakarıların hayatlarına kasteden pis kulübelerinde değil, kanunun himayesinde ve devlet hastahanelerinde, tam bir güvenlik içinde ameliyat masasına yatırılmadığıdır.

Rivakârîh ve sahte ahlakçılığı bırakalım. Kürtaj bir cinayettir, varlıklı aileler, bu cinayeti her gün işliyorlar. Bir kısım kürtajcı doktorlar, kanunî yasaklar yüzünden, büyük servetler yapıyorlar. Geçim sıkıntısı: ceken fakir aileler ise, besleyemeyecekleri yeni bir cocuktan kurtulmak için, gaskın, ortada kalıyorlar. Fakir kadınlar, bu yüzden havatlarını ve sıhhatlerini kaybediyorlar. Kürtaj yasağı, fakirlere eziyet etmekten başka bir işe yaramıyor.

Kürtajın belli şartlar altında serbest bırakılması, hem insan sevgisinin bir lezbi, hem de en realist çözüm yoludur.

(Mahkeme kararıyla yayınladığımız düzeltme yazısıdır)

Yön Gazetesi Yazıları Müdürlüğüne

Temmuz 1962 tarih ve 30 sayılı gazetesinin 15 ve 16. sayfalarında, «Öğretmenler» başlıklı sütunda, Aydın Kongresiyle ilgili yazınızda, şahsımla ilgili kısımların tamamıyla yanlış ve kasıtlı olarak aksettildiğini okudum. Gerçeğin, sayın okuyuculara aynı sütunda aynı puntolarla, basın kanununun ilgili maddesi gereğince açıklanmasına lüzum görüyorum.

a) «... Samsun toplantısına birkaç gün kala, İlk Öğretim Genel Müdür Yardımcısı Şükür Koç'un vazifesinde uzaklaşmışlardı. Yerine ilk öğretmenle ilgili olan D.P. akışması Necip Aşkın'ı getirdiler.» diyorsunuz.

Hakkımda; Şükür Koç hiçbir zaman İlk Öğretim Genel Müdür Yardımcılığında bulunmamıştır. Bu durumda, benim de Şükür Koç'un uzaklaşmışlığı böyle bir öde ve getirilmemiş olduğum ortaya çıkıyor. İlk öğretmeni olup olmayışım konusu na gelinece;

Mesleğime İkukul öğretmen olarak 1936 yılında Arapsun İlçesinin Abuşağı köyünde 26 yıl önce başladım. 3 yıl bu kutsal vazifede bulundum.

b) «Samsun toplantısında öğretmenlerin cesaretlerini kırmak.» «Millî Eğitim Müdürleri ve müfettişlerini topluyarak, gocerleri, kandırarak, avlayıcı ve âmirane konuşmalar yapmak.» «Mavi bonenk da gitmek.» gibi acuz ve gülünç ispatları tebeşümle karpışarım.

c) «Necip Aşkın ve Mustafa Cura gibi Tervik İleri ekolünden kişiler, Federasyon İcra Komitesine girerler. Bu kişilerin gayretleriyle de Federasyon işleri miyen bir organ hâline gelir.» ifadesine gelince;

Ben, yalnız Samsun'da yapılan kongrede değil, 1954 yılından beri yapılan seçimlerde, seçilerek İcra Komitesinde çalışmış ve meslek menfaatları için, birlik ve beraberlik sağlanması yolunda gayret sarfetmiş bir kimsiyim. Bu durumda, sizin iddianıza göre, 1961 Samsun Kongresinden sonra Federasyonu işlemez hâle getiren kişiler sizler değil, bu kongrede İcra Komitesine seçilmiş bulunan ve öğretmenleri, Köy Enstitüleri ve diğer öğretmenler olarak ayıran kişilerdir; ki bunlar, Köy Enstitüsü mezuunu değerli arkadaşlarımızın omuzlarına binerek

hedeflerine ulaşmak isteyen belirli şahıslardır.

d) Kırıkkale Öğretmenlerinin Ankara yürüyüşü hakkındaki paragrafta, yapılan ispatlar tamamıyla hakikat dışıdır. Bu yürüyüş İcra Komitesine olaydan sonra intikal etmiş ve derhal bir avukat tutulması ile başkan tarafından derhal bildiri yayınlanması karar altına alınmıştır. Biz, her iki kararı teklif eden ve destekleyen arkadaşlarımızda bulunmaktayız. Federasyon karar defteri, bunu en açık şekilde ispata yaracaktır.

e) Millî Eğitim Komisyonunda öğretmenlere maaş verilmesi hakkındaki kanun teklifine karşı koymam meselesine gelince;

Kurucu Meclisten bu yana, Millî Eğitim Bakanlığının temsilcisi olarak, komisyonun bir defa dahi gitmedim. Bu durum karşısında, bu satırlarımız da tamamıyla hayâl mahsulüdür. Millî Eğitim Komisyonu üyesi bulunan Aydın Milletvekili Şükür Koç bunu çok iyi bilir.

f) Dursun Kut'un Aydın Kongresine katılmayışını, benim Ankara Millî Eğitim Müdürlüğüne tesir etmiş olmanla açıklıyor sunuz. Bu nokta da, tamamıyla gerçektir. 5.7.1962 gün ve 22380 sayılı Bakanlık Ankara Vahilğine yazdığınız ve tarafundan kaleme alınan emir son paragrafının «İdare Heyetinin ibrası yapılacak olan bu toplantıya Dursun Kut'un iştiraki zaruri bulunduğundan, adı geçenin iznini sayılması Bakanlığımızca da uygun görülmekte» şeklinde olduğunu bildirmiş olsaydınız, bu çirkin satırlara gazetesizde yer verir miydiniz?

Kırşehir Millî Eğitim Müdür Muavini Veli Yazar'ın da izin alamamasının sebebi olarak benim adım verilmektedir. Bu şahıs için Millî Eğitim Bakanlığının izin mevzuunda herhangi bir müracaat yapılmadığı gibi, kendisi kongrenin Kırşehir delegesi de değildir.

g) «Aşkın—Cura ekolünün bir de uzun vâdeli programı vardır. Bu grup üzlük değişikliği yaparak federasyona tamamen hakim olmaya çalışacaktır.» Paragrafına gelince; sözünü ettiğiniz üzlüğün Türk öğretmenlerini aynı manâ içerisinde, tek çatı altında, kuvvetli bir varlık olarak topluyacak güçte olduğuna inanıyoruz. Zaman bu hakikati meydana çıkaracaktır.

D.P. Şakşakeşliği, gerici gibi ispatlar, gazetesizdeki satırları kaleme alan kişinin ucuz, beylik ve zavallı şahsiyetini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Selamlar.

Necip Aşkın

İlk Öğretim Genel Müdür Muavini

ASAYİŞ

Kabahat
Doğulunun mu?

Doğulu gençler, eşkiyalık karşısındaki düşünce ve görüşlerini açıklıyorlar:

Doğu illerimizde son zamanlar da arttığı bildirilen eşkiyalık olayları hakkındaki bir soruya Sayın Cumhurbaşkanı Cumhuriyet'in mu habirine şu cevabı vermiştir: «Şirket merkezi Sirt bölgesi olan bu hareketlerin sebebi misamaha ve halkın hürriyetine gös terilen saygımsız sulistimal edilmesidir. Hükümet kısa bir zamanda buna son vere cektir. Bazı gazetelerin bunu açığa ve se falete bağlamaları ise asla doğru değil dir».

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun sos yal, ekonomik ve kültürel durumuyla; bir yıldanberi de asayiş ile ilgili pek çok şey söylendi, söyleniyor. Bunlar içerisinde cid di, bilimsel olanları olduğu gibi Doğu'yu kökten halledecek (1) hasta muhayyilele rin —aşiret silahları ve kumzularıyla Kı rız Türklerini son ve kesin çare olarak Doğu'ya davet etmek— sunduğu gülünç çareler de vardı. Ama Sayın Gürsel'in de mecine diğerleri gibi omuz silkip geçe meyiz. İş böylesine kestirmeden ve ko layca izah şekli; kısa zamanda meseleyi çözümlüyecek hükümet tedbirlerinin de neler olduğunu gösteriyor: Jandarma sayı sını arttırmak. Şiddet politikasını daha da geliştirmek v.s. Oysa Doğu illerimizin problemleri bu yurdun tümünün problem leridir. Biz Doğu meselesinin Türkiye'nin genel kalkınma planı ve gerçekten demok ratik olması gereken siyasal düzeni içerisin de çözüm yollarına kavuşacağına inanıyo ruz. Ancak, Türkiye'nin halli gereken ge nel problemleri içerisinde Doğu Anadolu' nun özel durumu ise; doğru ve bilimsel bir tahlile muhtaçtır. Devlet Başkanı da dahil hepimizin üzerinde anlaşmışız bir gerçek var. Dünya sosyo— ekonomik farklılaşmasında Türkiye'nin yeri «az ge lişmiş ülkeler» arasındadır. Bunun sebep ve sonuçları ayrı bir konu. Yalnız kabu lü gereken bir diğer gerçek te şudur: Az gelişmiş ülkelerin de kendilerine göre bir iç farklılaşmaya uğramış olmalarıdır. Yurdumuzun iç farklılaşmasını iki ana grupta özetleyebiliriz:

1 — Bilhassa son on yıl içerisinde, devletin elindeki birçok kolaylıkların be lirli sosyal sınıflara tahsis, başka bir de yişle devletin milyonerler imal etmesi so nunda; aşırı zengin bir küçük azınlıkla, o derecede fakir geniş halk kitlelerinin durumu örtülemeyecek durumda beliren miştir.

2 — Dış yardımlar da dahil devletin elindeki sayısız imkânlar belirli bölgelere yatırılmış, böylece bölgeler arasındakiki

uçurum da genişlemiştir. Örneğin yedi yıl içerisinde yalnız Ege bölgesi ve civarına iki milyar dolar yatırım yapıldığını Ad nan Menderes bir seçim konuşmasında açıkça söylemişti.

D.P. nin politika bezirganları bir yan dan «Türkiye'nin doğusu, batısı yoktur bütün vatan sathı nurlu kalkınma yolun dadır» derken Öbür yandan bütün seçim fabrikaları, yolları, barajları v.s.leriyle bel li bölgeleri ve o bölgelerin belli adamları kalkındırıyorlardı. 1957 seçimlerini Doğu'da muhalefet kazandı. Yoksul, ba kimsiz ve okuma yazması % 15 in altın da olan Doğu tüm kuvvetiyle muhalefeti destekledi, muhalefetin kuvveti ise 27 Ma yıs'ı hızlandırdı. «.. Doğu'ya mukabil çok daha gelişmiş Ege bölgesi ve halkın % 70 i okur olan İstanbul bile D.P. yi tutmuş tur.. Gördüm ki yurdun en geri kalmış yerleri Demokratlardan en fazla yüz ç e viren yerleridir (1)». Sosyal—ekonomik zaruretlerin bu kadar yakın ve canlı ör nekleri bilinirken 27 Mayıs'tan bu yana, gerçi nurlu kalkınma edebiyatı ve doğu batı yok sloganları pek geçerli olmuyor ama bu sefer de Doğu'ya yanlış bir açıdan bakılmaya başlanmıştır. Geçen yıl bütün şiddetle devam eden, bugün de henüz tesirleri silinmeyen kıtlık meydanında iken, yılların korkunç sefaleti, perişanlığı, çaresizliği içerisinde Doğu'lu yurttaşları mız pençeşirkin bu bölgedeki huzursuz luğun nedenlerini karanlıklarda, bilinmi yen kaynaklarda aramak yersizdir. Bir iki gazete haberine göz atmak bile insana bir çok şey anlatıyor: «Sirt'in Ganyanın köyü yakınlarında Abdülkâni Tekin adındaki zengin bir köy «ahibi, arazisinin elindea alınması ve sahip olduğu köyün dağıtılma sı maksadıyla öldürülmüştür (2)». Akşam gazetesinin başlığı «Erzurum yolunda köy lüler İnönü'den toprak istedi». Doğu'daki eşkiyalık ve soygunculukla geniş şekilde ilgili olduğu bilinen kaçakçılık konusunda İçişleri Bakanının beyanı: «İktisadi duru nun da müessir olduğu kaçakçılık faaliye tini sadece emniyet tedbirleriyle önlemeye imkân yoktur». Bu örnekler çoğaltılabilir, fakat şunu söylemek istiyoruz. Toplum bi liminin ortaya koyduğu bazı kurallar var. Tabiat ve fizikte olduğu gibi toplumda da sebepler belli sonuçları doğurur. Dünyanın her yerinde —azçok farklarla— açlığın, sefaletin, yokluğun kaçınılmaz tezahürleri arasında; soygun, kaçakçılık, yol kesme v.s. vardır. Rahatı, işi, geçimi yerinde ve üstelik hürriyetlerine son derece saygı du yulan bir düzende insanlar udden eline gi

lar, noden yol keseriz? Bununla eşkiyalık ve soygunculuk yerinde hareketlerdir de mek istemiyoruz pek abil. Yalnız yerin de ve radikal bir tedavi doğru teşhisle olur ancak. Sayın Kuruluşu'nun da de diği gibi tek başına şiddet ve emniyet ted birleri kaçakçılık ve eşkiyalığı kaldıramaz ortadan. O hâlde; nasıl ki hepimiz Türki ye'nin «az gelişmiş» liği üzerinde birleşe yorsak böylece Doğu Anadolu'nun da «hik gelişmemiş bir bölgemiz» olduğu çı p lak gerçeğinde birleşmeliyiz. Basit bir man tik kaidesi: nasıl az gelişmiş ülkelere —her nasılsa!— çok gelişmiş ülkeler ekonomik yardım yapıyorlarsa, az gelişmiş ülke yön e ticilerinin de bu yardıma çoğunu hiç ge lişmemiş bölgelerine yatırmaları gerekmez mi? Ama biz tam tersine, nerede bir bü yük toprak ağası var, nerede milyonlar değerinde arsa spekülatörü var, nerede milyonlar vurup vergiden kaçan sömürücü varsa yardımları da onların cebine indiriy oruz. Aynı şekilde; hangi bölgemiz nisbi bir kalkınma içinde ise, küçük müstahsil azçok geçinebiliyorsa yatırımlarımızı da, gelen yardımı da oralarla yapıyoruz.

Binlerce ve binlerce örneğiyle bir di ğer gerçek de şur: Nerede sosyal — eko nomik sıkıntılar çoğalmışsa oralarda yurt

taş karşı idare sertleşmiştir. İşsizlik, sefa let, hastalık, cehalet giderilemeyince bu sos yal vetirelerin kaçınılmaz tezahürlerini yok etmek için şiddet ve baskı uygulanan en kolay çare olmuştur. D.P. nin son yılları bu durumun tipik örnekleriyle doludur. Bu bakımdan Doğu Anadolu'da «eşkiya avı».. «Jandarma birlikleri Doğu bölgesini tarta yor».. Fantastiklerinin altında yatan bir gerçek var. Kuraklık, açlık, sefalet Doğu' lunun canına okumuşken, eşkiya peşinde gibi görünen jandarmanın halka iyi mua mele etmediği, birçok yerde dayanın, dipçi ğin eski devirleri hatırlatırcasına işlendiği ne tank oluyoruz. Bazı Doğu illerinden Ankara'ya jandarma baskısını ve dayayı nı şikâyet için heyetler geldiğini duyuyo ruz.

Yılanların Öcü'nü seyrettikten sonra Sayın Gürsel pek haklı olarak «gerçek köylümüz filmde gösterildiğinden daha çok yoksuldu» demiştir. Oysa o filmde ekmek kavgası, yaşama kavgası vardı. Doğu'da bu kavga daha çetin daha şiddetli oluyor sa kabahat Doğu insanının mı?

(1) ÖNCE, Aralık 1960. Prof. Dr. Kemal Karpat
(2) CUMHURİYET, 24 Aralık 1961.

Öhhöööö

Devletlü Vali

İstanbul Valisi Niyazi Akı 00001 numaralı Cadillac'ta, 00001 numaralı Cadillac İstanbul'da, Vilâyet yolunda. Cadillac'ta Niyazi Akı'dan başka iki kişi daha var: Taşova'dan İstanbul'a iş ara mak için gelmiş iki vatandaş, iki genç... Valli Bey, Taşovalı gençlere iş buluyor. Böylesi devletlü, hamiyetlü valileri kim severiz?

Mis, Misis, Mister

İzmir Amerikan Kız Koleji öğre tenlerinden Mrs. Hermann, bizim kadın ların daha çok işte giydikleri şalvarı gö rünce füzeye binmiş.

— Ah, demiş, hârikülâde! Ne cici şeyler bunlar!

Ve bizim köylü kadınların bir kaç bin yıllık şalvarını birden bire keşfe den Mrs. Hermann, dünyanın her ye rinde tanınmak üzere, bu şalvarlardan 40 adet yaptırmış. İyi mi? İyi!

Yalnız, bir Mister Hermann da çı kar bizim meşhur şalvarımızı birden bire keşfederse, işte o zaman yandık! Hele bir Misis'in kara çarşafını keşfet mesi, hepten İhya eder bizi.

Ha gayret Amerikalı dostlarımız, ha gayret! Biz içerden, siz dışardan... Za ten ne kaldı ki şunun şurasında?

Sarı gazeteci

Bugünlerde herkesin dilindeki şu: — Sarı gazeteci ne demek be?

Bildiğimiz kadar bildirelim: «Fikir işçileri Kanununa göre gazeteci sayılan, Basın kartından yararlanıp dümenini çeviren, Gazeteciler Sendikasında üye, hattâ Yönetim Kurulunda görevli olan, aynı gazetede birlikte çalıştığı arkadaş larını arkadaşan vurmak için partionla çıkar birliği yapan, istikbalini patronun kuyruk kökünde ayumakta bulan, biraz şamaroğlanı, biraz İbrikçi, çöğçe kuşkal dıran, alabildiğine karakterli, fikirsiz fikir işçisine sarı gazeteci denir!»

Şimdi soracakmışız: —Peki, namussuz kime derler? Elcevap:

— Sarı gazeteciye! Yarası olan gocunur. Herkes yok laca kendini, yaş mı kuru mu?

Enstantane

Müşteri: — 27 Mayıs var mı abi? Bakkal: — Vardı ama, altına kaldı... Başka vereyim mi?

Gitmiyoor!..

Doğuya 4000 lira aylıkla doktor git miyor!

Doğu Üniversitesine profesör gitmi yor!

Profesörler, 27 Mayıs'ın anlamını halka anlatmağa gitmiyor!

Köye ışık gitmiyor!

Dürttük dürttük bu katana gitmi yor!

İşler iyi gitmiyor!

Eskiden de gitmezdi!

Bunu demek hoşlarına gitmiyor!

«Altı da bir, üstü de birdir yerin!»

«Gerin bedenim gerin!»

Açığa, işsizliğe, haksızlığa, ağalar demokrasisine karşı!

Öhhöööö!

Ortak Pazar.

— Öhhöööö!

Hızlı kalkınma.

— Öhhöööö!

Toprak reformu.

— Öhhöööö!

Vergi adaleti.

— Öhhöööö!

Eğitim davası.

— Öhhöööö!

Piyasada istikrar.

— Öhhöööö!

İşsizliğe çare.

— Öhhöööö!

Memlekette huzur.

— Öhhöööö!

Kocabaşlar, küçükbaşlar saltanatçı deler, saltanatçedeler, nak yemişler çok yemişler, daha çok yemişler, vur guncular, soyguncular, etekçiler, koltuk çular, oyoycular, goygoycular, takma aslan yelelliler, lüpeçiler, tırıkçılar, poli tikaçlar, politika cambazları.. Öhhö ulan öhhöööö!

Kervan

Arjantin'de grev... Endüstri işçileri nin yüzde doksanı katılıyor greve. Sendi kaları önünde toplanan işçileri, polisler gaz bombalarıyla dağıtıyorlar.

Hep böyle olmuştur... Bomba, cop, kırbaç, kanun, düdüğü, su, ateş, ip, ho pis, zindan, kurşun, işkence... Sonra? Demokrasiye bu pislikler tepelenerek varılıyor galiba!

İi ürür, kervan yürür.

Kolaylık

Hükümeti suçlamaya kimsenin hakkı yok! Toprak mı? Buyurun han kamıza! Mesken mi? İşte gazeteler! Ke di mi? Aman efendim, işte buradan! Bankamız... Otomobil mi? Etek mi? Vallahi çok muhteremdir... İşte bankaların beyim, işte gazetelerimiz! Çekme çekene, basan basana! Avrupa gezisi var yuva var, tahsil var, para var... Daha ne istiyorsunuz?

* Hâltıra.

Doğu illerinde takip sonunda yakalanan şab

CEZAYİR

Liderler arasında varılan anlaşma sevinç verici.. Şimdi sıra meselelerin çözülmesinde

Anlaşma veya siyasi mütareke

2 AĞUSTOS günü Ben Bella ile Ben Hedda grupları temsilcileri arasında varılan anlaşma sonunda yayınlanan bildiri uzun müzakerelerden ve karşılıklı tavizlerden sonra uyuz mazlık konusu meselelere bir çözüm şekli getiren bir belge değil. Üzerinde mutabaka kata varılan konular tamamen usule ait. Zaten bu ilk uzlaşmada esaslı meselelere dokunulması da beklenemezdi. Liderler buhranını, Cezayir için önceden kestirilmiş si mümkün olmayan sonuçlar doğurması ihtimalini önlemek, yeni devletin kuruluş hazırlıkları için gerekli olan millî birlik ve dayanışmayı sağlamak zaruretini idrak ederek ve olaylardan paylarına bazı sorumluluklar düştüğünü kabul ederek siyasi bir mütareke imzalamışlardır.

En azından bir iç savaş tehlikesini ortadan kaldıran bu anlaşma ile Ben Bella

kilen uyumsuzluklar ve görüş ayrılıkları ye niden ortaya çıkacak. Şimdilik, iki grubun liderleri anlaşmaya varmalarında önemli etkisi olan halkoyuna güveniyor.

Yeni devlet kuruluncaya kadar genel yönetim üç organ tarafından sağlanacak. Bunlar geçici hükümet, Evian anlaşmaları gereğince kurulan geçici yürütme organı ve Ben Bella'nın hâkim olduğu siyasi bü ro.

Prinsip olarak Abdurrahman Faris başkanlığındaki geçici yürütme organı, Ce zayir'in idari, iktisadi ve mali işlerini de ruhte etmeğe devam edecek. Gene geçici mahiyette bir kuruluş olan siyasi büro, si yasi işlerin yürütülmesine çalışacak ve bu arada seçimlerin hazırlanması, Millî Kur tuluş Cephesinin siyasi parti hâlinde teşki lâatlanması, Millî Kurtuluş Ordusunun böl ge taksimatına dayanan savaş düzeninden, normal bir düzene yani tek bir başkomu tanlığa bağlı, disiplinli teşkilâtli bir millî ordu hâline geçmesi gibi temel meseleleri çözüm yoluna sokmağa gayret sarfedecek. Ben Hedda başkanlığındaki geçici hükü met de kurucu meclis'in seçeceği yeni hü kümet kuruluncaya kadar, dış münasebet leri yürütmekte görevli olacak. Gerçek ten temsilî makam olacak Fransa geçici icra organını tanımakta, diğer memleket ler muhatap olarak geçici hükümeti kabul etmektedir. Aslında bu üç kuruluş da gö revleri açık bir şekilde belirtilmemiş. An cak Cezayir sâhrine yerleşmiş bulunan si yasi büronun ilk anda yapacağı işlerin sunular olduğu anlaşılmaktadır.

1 — Cezayir'de merkezî bir yönetim

Nasıl bir sosyalizm

Ben Bella, konuşmalarından birinde nasıl bir sosyalizm uygulamayı düşündü ğünü açıkladı. Özellikle Amerikan basını ve bu arada muhafazakâr «Time» dergisi genç liderlerden «solcu» olarak bahsetmek te bir sakınca görmüyor. «Time» dergisi ne göre, Ben Bella'nın gerçek siyasi inanç larını tesbit etmek güç, fakat tek partili bir yönetime taraftar olması, sanayiinin devletleştirilmesi ve toprak reformu uygu lanması, dış münasebetlerde tarafsız bir politika gütmesi ile ilgili düşünceleri, onun Marksist bir kalıba sokulması için yeterli. «Time»'ın Ben Bella ile ilgili diğer görüş lerinde isabet bulunabileceğini kabul et mekle birlikte, yukarıda işaret ettiğimiz hu susların ancak az gelişmiş ülkelerin ortak meselelerine doğru teşhis koyamayanlara özel bir yargı teşkil ettiği kanaatinde ol duğumuzu belirtmek isteriz.

Ben Bella, uygulamayı tasarladığı sos yalizmin Cezayir'in gerçeklerine cevap ve ren bir sosyalizm olacağını, sosyalizmden sosyalizme fark olduğunu kendisinin aslı Mao Çe Tung'un yürütmeğe çalıştığı Çin sosyalizmine taraftar olmadığını açıkça söyledi ve sosyalizmin imtiyazlarını tasfi yesi demek olduğunu belirtti.

İç savaş tehlikesini savuşturan ve siya sı olgunluk örneği veren Cezayirli liderle rin bundan sonraki mevhalelerde yeni güç lüklerle karşılaşacakları muhtakkak. Fakat bu zorlukları sağduyu ile hareket ederek

King, arkadaşlarına pasifist mücadele tarzının faydalarını Gandhi'den ör nekler vererek anlatıyor. King'e göre nefretin sonu daima trajiktir. İste King'in felsefesine kısa bir örnek:

«Pasif mukavemet kâğıt üzerinde kalmış haklara hayatîyet verebilecek en emin yoldur. Pasif mukavemet insanların tatminsizliklerini kanallize edebileceği uyartıcı bir güç meydana getirir. Pasif mukavemet, bu tatmin sizlikleri soysuzlaşmaktan korur.

Pasif mukavemetin güzel tarafı, nefret etmeden mücadele etmeyi sağ lamasıdır. Bir ırkın mensupları ola rak, sabırla ve azimle birinci sınıf bir vatandaş olmak için çalışmalıyız. Fakat bu amaca ulaşmak için, asla ikinci sınıf usullere itibar gösterme meliyiz.. Hürriyet hayat gibidir. Ha yatı parça parça vermek mümkün değildir. Sadece vücudu verip, ruhu esirgemek veya sadece kalbi verip, kan damarlarını saklamak mümkün olamıyacağı gibi, hürriyet de bir bü tündür ve bütün olarak verilmelidir.

Kaderimiz Amerikanın kaderine bağlıdır. Üretmeden, Amerika için iki yüz yıl çalıştık. Pamuk kral ları yetiştirdik, patonlarımızın evleri ni yaptık ve bu arada hor görüldük. Adaletsiz bir düzenin istatlarını çektiğimiz. Fakat icimizdeki ateş sömme di. Esaretin ifadesi mümkün olmayan zulmü varlıkların gördüğümüz. Şimdiye göre, karşılaştığımız muhalefet ergec ektir.

SURIYE

Nasır'cular hükümeti devirmek için faaliyetlerine hız verdi

Kompla, kompla, kompla..

Gözen hafta Mısır Devlet Ba şkanı Nâsır'ın, Suriye'de cere yan eden olaylara göz yuma mıyacağını ilân etmesinden sonra, gözünü saran Suriyeli yöneticiler peşi sıra tevkiflere girtiler. Mısır — Su riye Birliği zamanında İciseri Baka rı olan General Yusuf El Muzahem ve bazı eski milletvekillerinin tevkifi ve resmî makamların Şam ve diğer şehirlerde kompoloların meydana çıka rıldığını bildiren açıklamaları duru mu en azından nazik bir safhaya sok tu.

Cumhurbaşkanı Nâzım el Kudsi, yeni mezun olan subaylara diploma larını vermek bahanesiyle, Nâsır'cı ların kuvvetli olduğu Halep'e gitti ve birleşme konusunda ordunun eğilim lerini tesbite çalıştı. Ordunun genç subayları sosyalizm taraftarı olduğun dan, Nâzım el Kudsi yapıcı bir sos yalizme inandığını, diğer Arap dev letleriyle sosyal adâlet ve kardeşlik ilkelerine dayanan bir birlik lehinde olduğunu söylemekte fayda umdu.

Çözüm yolu

Nâsır'ın son konuşmaları ile orta ya çıkan durumu ve Mısırlı liderin para ve silâhça desteklediği kompla ları Arap Birliğine getiren Suriye, bunun bir işe yarayacağını bilmek tedir. Mısır toprakları dışında yapıla cak böyle bir toplantı olsa olsa Su riye — Irak yakınlaşmasının etkisiz le Arap dünyasında ikinci bir cephe nin kuruluşunu hızlandırır. Şikâyet edilen Nâsıra karşı bir karar alınma sı veya harekete geçilmesi beklen memeli.

Şurası muhtakkak ki, Mısır'la bir liğe taraftar olan Suriyeli unsurlar, Nâsır sosyalizminin etkisinde kalmak talar. Nâsır'ın, sosyalizm yolunda attığı adımlar, Suriyeli işçi liderleri nin ve genç subayların kendisine kar şı duydukları hayranlığı artırmakta ve onları yeniden birleşmeğe doğru sürüklemektedir. Bu durumda, Besir El Azml Hükümetinin yapacağı iş sosyal reformları halka uygulamak, halkın yararına bir sosyalizm yoluna girecek tedbirleri geciktirmeden al maktır.

YÖN, 8 AĞUSTOS 1962

Cezayir liderleri: Ben Bella, Ferhat Abbas ve Muhammed Hıdır meseleleri çözüyorlar

grubunun zaferi de ilân edilmiş oluyor. Ben Hedda ve yandaşlarından Kerim ile Budiaf'ın siyasi büro'nun otoritesini tanı malarının ilk anlamı, bu Ben Hedda'cular buna karşı, seçimlerden bir hafta sonra Cezayir İhtilâli Millî Konsey'i'nin toplan masını sağlayarak siyasi büro'nun hukukî bir mesnete dayandırılması gereğini de karşı tarafa kabul ettirdiler. Bu durum yeni seçilecek olan kurucu meclis yanında ihtilâlin en yüksek organı olan Millî İhti lâl Konsey'i'nin varlığını bir süre daha sürdürdüğünü gösteriyor.

Seçimlerin Ağustos ayı sonlarında ya pılması iki tarafa genel anlaşmada ka bul edilmiş olmakla birlikte, ilk tehir ka rarı 4 Ağustos'ta, yani anlaşmadan üç gün sonra alındı. Siyasi büro, şartları incele dikten sonra, seçimlerin 2 Eylül günü ya pılmasının uygun olacağını bildirdi. Bu tarihin daha da erteltilmesi mümkün. Ancak ilmi başkan Hedda'nın da belirt tiği gibi bu tarihi erteletmek ıleri almağa im kân yok. Zira sözü egemenliğin kaynağı olan halka biran önce bırakmak gerekiyor. Halkın kararı meşruluğunun temeli. Gerek İhtilâli Konsey'i'nde, gerekse siyasi büroda çoğunluğu elinde bulandıran Ben Bella' nın seçimlerin gecikmesinde hiç bir men faati görülüyor. Mesele hazırlıkların ta mamlanması.

Yönetim

Ortada kurumları meydana gelmiş bir Cezayir devleti yok. Devletin kuruluş safhasında, bugün için üzerine bir örtü çe

kurmak, polis ve orduya hâkim olmak.

2 — Seçimleri hazırlamak yani bir parti merkez yönetim kurulu gibi hareket ederek seçim bölgeleri için hazırlanacak aday listelerinde söz sahibi olmak ve bu listeleri onaylamak.

3 — Geçici yürütme organı ile geçici hükümet arasındaki bağlantıyı kurmak.

Darginlıklar

2 Ağustos anlaşmasına varmak için bazı terimlere başvurmak zaruretli Ben Bel la'cular için keadını hissettirdi. Ben Bella' nın en sert ve bükülmez görünüşü rakibi Budiaf'ı «yola getirmek» işle kontrolsüz bazı birlikler görevi Ben Hedda'cı lideri kaçırmakta buldular. Her iki tarafın da anlaşmaya son derece yaklaştıkları bir sı rada meydana gelen bu olay sonradan Ben Bella'nın sağ kolu Hıdır tarafından da belirtildiği gibi Budiaf'ın şahsına yö nelmemişti.

İkna edilemeyen liderler ise Ait Ah met ve Saad Dahlab. Her ikisi de geçici hükümet üyesi olan bu liderler on gün ka dar önce liderlik ihtilâfı yüzünden istifa etmişlerdi. Aynı zamanda siyasi büro üye sı olan Ahmet'in istifasından dömemesi üzerine siyasi büro altı üyeden ibaret ka lıyor. Bunlar içinde sadece Budiaf, Ben Hedda taraftarı. Bu durumda, ordu komu tanlarının etkiyi bir kenara bırakılırsa, Ben Bella mutlak hâkim olarak ortada ka lıyor.

fazla dalbudaksalmadan yenmelerini bek lemek gerekir. Cezayir devletinin kudreti ve mücadele imkânları geniş ölçüde buna bağlıdır. Zira yakın geleceğin siyaset so rumularını işsizlik, tarım usullerinin işle hi, toprak reformu, dış ticaret dengesinin sağlanması, halkın sağlık ihtiyaçlarını karşılanması ticarî hayatın yeniden canlan dırılması gibi çetin meseleler bekliyor.

A. B. D.

Zenci pasifist li - der King'in müca - delesi takdirle kar şılıyor

Gandhi'nin yolunda

33 ysaındaki zenci lider Dr. Martin Luther King, geçen hafta Albany'deki belediye binası önünde, dokuz arkadaşı ile birlikte dus ederken tevkif edildi.

Georgia eyaletinin 59.000 nüfuslu Albany şehrinde zencilerle beyazla rın temas etmemeleri veya mümkün olduğu kadar az temas etmeleri için herşey düşünülmüş. Zencilerin eşitlik uğruna yaptıkları mücadelede şiddete başvurmakla bir şey elde edemeye ceklerini sezinliyen Martin Luther

SİNEMA

İsviçre, İsviçre İsviçre 1962...

Ali Dilber

İsviçre bir filmin çevresine katıldım. Daha çok senaryo hazırladığı hatırlıyorum. Elimde bu senaryo İsviçre toplumunun en belirgin özellikleri en belirgin olarak ve en önemlisi var. Bir İsviçreli senaryo yazarının bu kadar başarılı olması senaryo olarak kabul edilmiş, aynı İsviçreli kamera kadrosu hayatını yaşadığı. Adı bir senaryo politik tartışmalarına ve tepkilere daha çevrildiği sürede kağıt filmin, bir kere de 'Batıya' gitti. Sözünü sık sık kullanan ilk aydınımıza örnek olması için hatırlıyorum.

Bu bir sanat sayfası için yazılan senaryo örneği değil. Bu senaryo adlandırılan bir toplumun milyonların yaşayışına tutulmuş bir ayna. Belki bizim için senaryo ilk bakışta biraz güç, ama filmin çevrildiği İsviçre toplumunda yaratıcılığı sarsıntıdan o kadar ürktü ki, ülke senaryo idareleri filmin rejisörlerini İtalyan uyruklu Paolo BRUNETTO'yu sınır dışı ettiler. Özgür insanların ülkesi sandığımız İsviçre, karaborsacı ve kaçakçıların bile pasaportsuz bir ülke olduğunu gösterdikleri toplumdur. Paolo sorumsuz, sorgulanmadan, sarı bir polis emriyle 48 saat içinde İsviçre sınırları dışına atıldı. Yabancı fikirleri bilmeyene başka kavrayışta olduğunu da belirtmek gerek. Bu toplumda bir film ve diğerleri Mussolini'yi, Franco'yu, Salazar'ı, De Gaulle'ü bu kadar kolay baş tacı ettirenlere kimliğini yakından seyretdim. Mc Carthy zamanında bile sorular sorular, bir insanlara deşer verirdi. Oysa bugün İsviçrede Paolo geçen yıl İspanya yolcusunun göçü üzerine notlar... adlı filmiyle bir film festivalinde dokümanter filmler arasında birinciliği kazanan bu rejisör, bir karaborsacı veya kaçakçıdan daha kötü, hiç bir hukuk anlayışına sığmayan bir işlem yapıldı.

Bundan önce sınır dışı edilen birini tanıyorduk, o da İranlı bir öğrenci olup büyük bir cesaretle devletin emriyle İsviçreyi terketmek için üç hafta vermişlerdi...

Suç unsuruna gelince Ali Dilber W. adında orta sınıf bir meşhur Cenevrede her gün tek paradediği yirmi dört saat filmi.. Kendisinin samimi olarak ses maddesi karşısında anlattıkları, soğukkanlı sorulara cevapları, yüzde yüz gerçek bir senaryo hiç değişmeden her zaman aynı kaldı. Albert hatırladığı aydınlanmış, koyle tenekeli bir milyonlarca insanın bir televizyon, olumsuzluk, her türlü zorluk ve imkansızlıkların karşısında yolda yürümek için insanın topluma, Ali Dilber Yahudi'yi öldürmek için birleşmiş bir kişi vardı, bir milyon Cenevreli uygarlık ve her türlü zorluk karşısında parça parça kesilirken bana ne diyen bir kişi. Aziz, Güney Amerikalı olan senaryo yazarının bu kadar başarılı olduğunu düşünme için, senaryo yazarının patronları her türlü zorluk için grev ya da başka şeyler. Bir günde her türlü zorluk karşısında bir kişi deyip bir senaryo yazarına geçen gün...

de insanlar, demokrasinin temel lerini...

Film bunlara biraz ışık tutuyor, nasıl değişmemek için çarpındıklarını, o çelik ve elektrik konforlarına, savaşlar ve ölüm (tabii sonunda) Benler kendileri, patronlar değil) pahasına sarıldıklarını, sorumsuzluklarını bir gerçek kişi perdede oynuyor ve anlatıyor. Çalışanlar her şeyden habersizken, idareciler durumu anlayıp İsviçre yobaz yaygaralarını la gerçeği, insanlığı, o vahşi ve barbar toplumda insanlığı savunmaları bir kere daha susturmayı deniyorlar. Oysa filmin öteki rejisörü Christian Mottier İsviçreli, ona pek dokunuyorlar ve film tamamlanıp bu günlerde Locarno festivalinde gösterilecek.

Şimdi o naylon eşyalı, bol ışıklı vitrinlerin, temiz sokakların ardında yaşayan Albert'i dinliyalım:

«Tahitiye gideceğiz»

(Albert'le Karin'in düşüştüğü Tahiti'de tatillerini geçirmek).

— Şimdi seni seyredenler olacak. Bunun sendeki izlenim leri nedir, ve onlardan ne beklî yorsun?

— Onlara tesir etmek istemiyorum, her şeyden önce kendi anlatmaya uğraşacağım. Sevinçle gülme, veya ağlamaya gerekmiyor... Beni anlatılabilmeli. Anlatmaya uğraştıkları, böyle... boğucu şeyler değil, kimse nin bu yüzden öldüğü görülme miş, ama seyircinin biraz heyecanlanmasını gerektiriyor sanırım... İstiyeceğim tek şey: Beni biraz anlatılabilmeleri...

— Yaşantının; sorunlarının, anlaşılması bir ihtiyaç mı?

— Hayır, aklıma onları açmak gelmezdi, yani bir topluluk önünde, baştan aşağı boyun eğdim, kabullendim ve farkında yım artık; başka şeyler yapmayı denedim ve imkansızlığını anladım. Benim gibiler için tek ümit artık, hayat boyunca hiç olmazsa bir kere, şansın elle dokunula cak kadar yakından geçebilmesi...

Her

sabah

olunca...

Sabah, kalkıp yıkandıktan ve giyindikten sonra, ilk olarak, Karin'i (1) işine kadar götürme ye kollarım...

Ondan sonra kendimle bulurum. Bu en çok sevdiğim şey: İşe başlamadan önce kendime ayırabileceğim kısa bir sürenin olabilemesi. Aşağı yukarı bu bir saat sürer.

—Güzel bir saatim olur ve tam istediğim gibi geçiririm, zaman yeterliyse çevremi, dünyamı deştirmek için bir kahveye giderim...

... Çoğu başlayan günden kaçmak veya bir gece önceden deştik olsun diye... ve... Çoğu zaman güneşli bir teraam vardır... Sabahları orada bir saat otururum... Bir saat boyunca hiç bir şeyle ilgilenmem...

Elimden geldiği kadar, —herkesin aksine—, «La Suisse» (2) i okumakla geçirmeyeceğim bir zaman parçasıdır... Gazete okuma

yı büromu saklarım.

Evet, belki... Çok önemli bir şey... Ama... Sabah gazete sini satın almak için bir çeşit or taklığımız var, bürodaki beş kişi sırayla gazeteleri satın alırlar... Sonra sırayla okumak için... Ta bili büro çerçevesi içinde satın alındığı için, büroda okunur gazete, anlatırsun değil mi?... Sa bahları onun için... Yapacak hiç bir şeyim olmasa... Gene de okumam, çünkü onun sırası var, her şey kurulu düzene göre... Bun lar DEĞİŞTİREMEYİCEĞİN şeyler, bu böyle kurulmuş, böyle gıder... Ben de böylesini tercih ediyorum, çünkü gerçekten tam bir rahat olacağım zamanım olur... Rahat, keyifli, kafam yor madan...

İzlenimi gerekten ufuk

Küçük bir lokantam olmasın... Küçük bir kahvehanem olmasın isterim... Yerinin önemi yok Kenite olursa, bir... bir sürü şeyi... Biçiminin bende tam bir görüntüsü var... ama samimi olarak kente yakın bir köyde olmasını daha çok isterim, biraz değiştirilmiş eski bir çiftliğin önünde güneşlikler... Hı... Bir

geçit otelcik, bir durak yeri... Belki yemek yemek için durulacak bir yer... orada, oraya gelecek leri hayal ediyorum... Gelmesini istediklerim değil... Ama gene de bir kısım insanları... Öyle bir yer ki, müşterilerimi seçebile yim... Benim istediğim... Bulmak gerek, ama görüyorsun ya imkansız; istediğim bir çeşit du rak yeri yapmak, Oraya gelen lerin emeli yalnız kararlarını do yurmak olmasın... Gecelerini eğ lencell geçirmeye 'gelsinler... 2 frank 50'ye (3) münümler yapmak istemiyorum.

Aşk ve evlilik üzerine..

Karım mankendi. Güzeldi... Çok güzeldi... O... O ayrı bir zevk... Ben güzellik amatörü yim... Estetik... Güzel olanı se viyorum... Aslında o güzellik yü zünden gözlerim kamaştı... Tapı lacak bir kadındı... Karıma karşı dargın değilim, eski karım tapıla cak kadındı, hâlâ öyle... Şimdi on iyi arkadaşım, arada sırada buluşuyoruz, ama, hı... O... O, o... anlayamadık işte... Çünkü bir yere vardığımızda, hı... Çok genç evlendik... Sonra yollarımızı ayırdık... O başka şeyler için ya

ratılmıştı...

Ve işte, hı, işte, ben de anladım, hı... İmkansızdı... Be nim şartlarını kabul edemedi... Eline bir sürü imkânlar geçiyor du... çünkü, tabii... dolayısıyla... Gene de söyleyebilirim... Onun için arkadaş kaldık... Fakat beni hiç aldatmadı... Çok dürüst ve temiz bir insandı.

... Her şeye rağmen... Hı... Bir sürü teklifler yüzünden ve... Her neyse... gene de kendini koyvermedi, ama durmadan be nim durumumun ona temin et miye hiç imkân olmayan şeyleri hayal ediyordu...

... Onu öyle bir çevrenin ilgi lendirip ilgilendirmedini bilmi yorum ve hem... Neyse... Bana kalırsa... Evlenmek bir hatâ, bir sahtekârlık... Biz de vazgeçtik, çok matrak oldu... Çünkü olağanüstüydü (antikongormist). Şimdi beraber yaşadığım kız... Şey... hı... Bir büroda çalışıyor, hı. Öyle bir kız ki, bilmiyorum, olayların tesadüflerini bulduğumu gibi, artık şapa oturmam, artık heyecanlanmıyorum. Kız burada... ben de buradayım... Beraberiz...

Çelişiklikler Tiyatrosu

Hangi düzlemde olursa olsun çelişikliklerin baş göstermesi, gittikçe birikip yığılması, bu zorlamanın önünde se nunda mutlaka bir çıkış noktası bulmasını gerektirir. Türkiye'de Tiyatronun genel durumu ergoç bu inancı doğruluyacağı umu dundan başka bir iyimserlik taşımadığı kanı sandayım.

Böyle bir kanı, çünkü (direkler arası) oyunlarından bugünkü duruma gelmiş ol mayı baş döndürücü bir hız olarak tanımlı yarılar için şaşırtıcı olabilir. Oysa söz konu su olan, aşılın yolu bu kadar önemli görül mesi değil, aklın kurallarına göre aslında şim di bu yolun neresinde bulunmamız gerektiği ni kavrayabilmekte.

En gerçek, en büyük, en tutkulu ilericimiz Atatürk'ün, yıllar önce çevresindeki kişilere geçitli uğraşları saydıktan sonra «Fakat efendi ler hiç biriniz oyuncu olamazsınız» dediğini hatırlıyorum. Yine O'nun en yillanmış, en sağı r kapıları nasıl omuzlayıp karanlıktan aydınlığa devirdiğini hatırlıyorum. Bu omuzlanmış kapılardan aydınlık ve ileri yönleri dolu diz gin bozgunumuz gerekmez miydi? Atatürk'ün ilkenize ve toplumumuza verdiği ilk hız ger çekten baş döndürücü, ürktücü bir hız değil miydi? «Bu «ilk hız» a göre şimdi her konuda olduğu gibi Tiyatroda da nerelerde olmalı ydık. Oysa aydınlığa açılmış çoğu kapıların he niniz eşisinde, kiminde pek az ilerisindeyiz. Aksini savunmak yetilmenin, güçsüzlüğün, suçlarımızın adını iyimserlik koymak olur. De telik ben her konuda olduğu gibi Tiyatroda da yapılabilecek en iyi şeylerin, böyle bir iyim serliğin tam karşısında olup kötümserliklerini utanca kadar vardırılabilecekler tarafından başa rılacağı inancıydum. Bu inanç içinde olunca da Türkiye'de Tiyatronun bugünkü karmaşık durumuna bakıp «Çelişiklikler Tiyatrosu» di ye yaklaşmak, ne umarsam yine bu dengesi zlikten ummak yerindedir sanırım. Bu bakımdan iyi ile çok kötünün, olumlu ile olumsuzun, başarı ile gülünçlüğüün yanyana, itiş ka kiş olduğu çelişik durumların hiç olmazsa bir kısmını açıklamak yerinde olur.

Aklı erenler «yazarsız Tiyatro olmaz» di ye haykırırlar. Yazar denen kimse, kendine ve çevresine olan sorumlulukları en belli kiş ilerden biridir. Acımacak azınlıkta olan Tiyat ro yazarlarımızın çoğunluğu ise, her türlü ç i karları ile sokaktaki adam arasında güllük soylümler yapıp dururlar. Tiyatroya deyin ne varsa, tümünü güvenle sağlamlıkla bilen, yayınlayan, uğraşı bilimi Tiyatro olan gerçek ten pırıl pırıl aydınlarımız vardır. Yine de tüm toplulukları daha etkin, daha bağımsız ufuklara açıldığı şu önemli büyüü çağımızda «İlde Türk Tiyatrosu, bizim Tiyatro, bizim Tiyat ro» diye, üstünde yarışıp yarışamayacağımızın hiç de kesin olmadığı kulvarı çekişmelerini

sürdürüp götürürüz. Daha da önemlisi, daha da acıklısı vardır; Mantığın ve bilimin bütün kurallarına kulak tıkayarak, bir yandan «Halk'ın ayağına Tiyatro götürmek» gibi öncelikle sa kat ve yetersiz denemelere girişir, bir yandan da eğitim dâvamıza sorunlarımızı akıl almaz baltalar indirilmesine kayıtsız kalırız. İlk öğ retilim dâvası, köy enstitüleri kara çıkmazlar da iken, toplumun çoğunluğu üzerine abanmış, çaresizliklerin altında nefessiz iken, oraya bu raya oluz tiyatro ve gösteri tohumları serpe lemekle gerçekten önemli bir zaman ve yol kazanabileceğimize, mutlulukların yakınılaşa bileceğine inanırız.

Özel Tiyatrocuların toplumu eğitmek ve ay dınlamak yoluna giderlerse kendi çıkarlarını da savunmuş olacaklarını söylemek mantık dışı görünürde. Ürneğin Kent Oyunları gibi bir topluluğun (aslında halk beğenisinin ka ranlığı ve olumsuzluğu demek olan) işte en diğesi yüzünden bir Ustinov olsun oynayabil mekten vaz geçip seçe seçe «Büyük Sebastei yanları» seçerek, daha da bir yoğınleştirip daha da bir parlatmalarında sağlıklı, sakat bir tutarsızlık, bir mantık ölçsüzlüğünü gör meyiz. Tiyatrocuların çoğunluğunun «Halk istiyor, halk bunu beyeniyor, tutuyor» savu nusu ile güçsüzlüklerini örtülebilmek, sorumlu luklarından kaçabilmek için eğitildikçe eğilme lerini hoş görü ile karşılıyorlar da, bir iyi bir güzel oyunu ayar halkın nasıl övüp yücelttiği ne olsa olsa şaşakalırız.

Tiyatro Eleştirmecisi gerçek, olumlu Tiyat ronun beyenicisi ve savunucusudur. Böyle ol mayı toplumuna çıkarından yana olmak sayar. Öyleyse, halk tek tiyatro kavramı ile karşı karşıya gelebilirdi diye, her türlü oyun ve gös teriye de umut sağlar. Böylece, oradan seyirci ye yol göstermesi beklenirken eleştirmenin kendi, daha ilk adımda kendisinin içine düştü ğü çelişmelere yol aramaktan bunadır. Tiyat rosuz yaşayamayan, sahne olmazsa öleceğini sanan ateşli bir kısım tiyatrocular, bu «Tiyat ro için yaşamak» çabasını, ancak Tiyatro yu öldürerek gerçekleştirebilmek gibi acıklı du rumlara düşerler. Ve öle yandan orda burda pepegene, çoğu okullu topluluklar, aydın inanç lı kafalarla, olağanüstü sayılabilecek davra nişlarla, saygı ve umut değer çabalamalara girişirler.

Bugünkü Tiyatro alanında en bol olan şey, bu saymakla tükenmez çelişikliklerdir. Ne varki her aında olduğu gibi bugünkü Türkiye'de, umitsiz değil ama kötümser ol mayı, yetinecek yerde utanca durmayı gerekli sayıyorum ve galiba ne deşarsa bu utancın zorundan ve bunaltısından deşecek.

Ayperi Akalan

BASIN İLÂN KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNDEN

26 Temmuz 1962 gün ve 1159 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 14 numaralı Genel Kurul Kararı'nın dergilerle ilgili maddeleri aşağıdadır.

Madde 47 — 195 sayılı kanunun 43 üncü maddesiyle yayınlanabilme esasları tarif ve tesbit edilen (Gelen ve katma bütçeli dairelerle, özel idareleri, belediyeler, köyler ve İktisadî Devlet Teşekkülleri ve sermayesinin yarısından fazlası kamu hukuku tüzel kişilerine ait bulunan teşekküllerle, kanunla kurulan, sair müesseselerin veya bunların iştiraklerinin vereceği) hususî ilân ve reklâmlar ile Kurumun ilân ve reklâmlarını yayınlayabilecek fikir ve sanat dergileri ile sair mevkutelerin (Türk dilinden gayridille yayınlananlar dahil) aşağıdaki maddelerde yazılı özellikleri haiz olmaları, bu ilân ve reklâmları yayınlama talebinde bulunmaları ve Basın İlan Kurumu Yönetmeliği ile bu kararda tesbit edilen vecibeleri kabul etmeleri ve yerine getirmeleri şarttır.

Genel Hükümler :

Madde 48 — Bu bölümde kullanılan (dergi) tabiri günlük olmayan bütün mevkuteleri ifade eder.

Madde 49 — Ansiklopediler gibi aralıklarla fasiküller halinde yayınlanan matbuat, adı ne olursa olsun, dergi sayılmaz.

Madde 50 — Üniversiteler, Fakülter, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Mahallî İdareler Kızılay, Yeşilay, Ticaret ve Sanayi Odaları, Borsalar, İktisadî Devlet Teşekkülleri bitumum resmî sektör ile malî ve ticarî müesseseler tarafından yayınlanan dergiler aşağıdaki maddelerde tarif ve tasnifi yapılan dergiler meyhanında müteahhüt edilemezler. Bunlar ancak bağılı bulundukları teşekküllerin kendi ilânlarını hiçbir şartla bağılı olmaksızın yayınlatabilirler.

Dergilerin tasnifi:

Madde 51 — Dergiler münderecat ve muhtevalarına göre nevî bakımından dört gruba ayrılmıştır.

I — FIKIR DERGİLERİ

- A) Siyasî ve içtimai aktüalite dergisi...
B) Herhangi bir meslek zümresine hitap etmediği halde cinsiyet, yaş gibi belirli bir grup gözetenek yayımlanan ve fikir yönü galip olan dergiler.

II — SANAT DERGİLERİ

(Güzel Sanat olarak kabul edilen bütün sanatlar ile ilgili dergiler)

III — İLİM TEKNİK ve MESLEK DERGİLERİ

IV — SPOR DERGİLERİ ve MAGAZİN İLE SAİR MEVKUTELER

Sahife sayı ve ölçüsü:

Madde 52 — 47 nci maddede sözü edilen ilân ve reklâmları yayınlatabilmek için sanat dergilerinin (15 günlüklere kadar olanlar dahil) her sayısındaki sahifelerinin yüzölçümü toplamı 0,90 metrekareden, daha fazla süre içinde yayınlanan sanat dergilerinin her sayısındaki sahifelerinin yüzölçümü toplamı 1,35 metrekareden, diğer dergilerin (haftalıkla kadar olanlar dahil) her sayısındaki sahifelerinin yüzölçümü toplamı 1,35 metrekareden ve daha fazla süre içinde yayınlananların sahifelerinin yüzölçümü toplamının 2,70 metrekareden az olmaması şarttır.

En az yayın hayatı süresi:

Madde 53 — İlk sayısında tesbit ettiği yayın zamanına uygunluğunu muhafaza etmek şartıyla, haftada bir ve daha sık ara ile yayınlananlar 12 sayı, onbeş günde bir yayınlananlar 3 sayı, aylık ve daha fazla süre içinde yayınlananlar 6 sayı çıktıktan sonra ilân ve reklâm alabilirler. Yayınlarına bir sayı veren veya birkaçını tek sayıda toplamış olarak çıkan mevkutelere yeni yayınlanmış gibi işlem yapılır.

İlan dağıtım Esasları:

Madde 54 — Yayınlama usulü 195 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinde gösterilen ilân ve reklâmların hangi dergilerde, hangi ölçülerde yayınlanacağını, Kurumun Şubesi bulunan yerlerde aşağıdaki esaslar dahilinde Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü tayin eder. Ancak veya reklâmın yayınlanacağı derginin seçilmesinde; şehir, dergi nevî fiili satış, hitap ettiği okuyucu gibi hususlara ait isteklerini, ilân veya reklâmı veren Kuruma bildirebilir veya Kurumu dergi in tihabında serbest bırakabilir.

Madde 55 — Kurumun şubesi olmayan yerlerde ilân ve reklâmların yayınlanmasını aynı esaslara göre valilikler düzenler.

Madde 56 — 47 inci maddede yazılı ilân ve reklâmlar, dergilerin dizgi, tertip, baskı ve yazı kadrosu (Telif ücretleri dahil) için ödedikleri ücretler toplamı ve fiili satışları gözönünde bulundurularak ilân veya reklâmı verenin istekleri de dikkate alınmak suretiyle aşağıdaki esaslar dairesinde dağıtılır.

I — Gruplar (nevî bakımından) arasında yapılacak dağıtımda ilân veya reklâmı verenin isteği nazarı dikkate alınır.

II — Aynı gruba dahil dergiler arasında yapılacak dağıtımda:

- a) Fiili satış (aboneler dahil) bakımından birbirine yakın olanlar arasında eşitliğe riayet edilir.
b) Fiili satış (aboneler dahil) bakımından emsaline nazaran bariz şekilde üstün olanlara ilân ve reklâmı verenlerin isteklerine göre daha fazla verilir.
c) Herhangi bir dergiye verilecek ilân veya reklâmın tutarı, ödediği ücretler toplamını geçemez.

Madde 57 — Kurumun ilân ve reklâmları fikir ve sanat dergilerine verilir. Bu maksatla, Kurumun yayınlanmasına aracı olmak üdevinde bulunduğu ilân ve reklâmların, Kurumun idare sine iştirak eden mevkutelere verilmesi sırasına da alınacak komisyonu, ilân ve reklâm istihkakları ayda (15.000) Onbeş bin liraya kadar olanlar için % 0,5, (15.000) Onbeş bin lira ile (50.000) elli bin lira arasında olanlar için % 1 ve (50.000) elli bin liradan fazla olanlar için de % 2,5 eklenmek suretiyle tahsil edilecek paralardan birten teşkil edilir.

Madde 58 — Bu fonda fikir ve sanat dergilerine verilecek ilân ve reklâmlar, dergilerin emsal değerine göre hesaplanarak dağıtılır.

15 günde ve ayda bir yayınlanan dergilerin emsal değeri 2, haftalık dergilerin 3'tür. Fondan faydalanacak dergi adedi emsal değerleri ile çarpılarak fonun kaç bölüneceği bulunur.

Madde 59 — Dergiler Basın İlan Kurumuna her ayın sonunda bir önceki aya ait icmal varakları gönderirler. Bu icmal varaklarında her sayının fiili satışı (Baskı, bayii verilen, idareler ve aboneler müfredatlı olarak gösterilmek şartıyla) dizgi, tertip, baskı ve yazı kadrosu (telif ücretleri dahil) için ödenen ücretler ayrı ayrı beyan edilir.

Basın İlan Kurumu icmal varaklarında bildirilen hususları her zaman kontrol ettirebilir. Yanlış beyanda bulunan dergiler hakkında 195 sayılı kanunun 49 uncu maddesinin (a) bendi uygulanır.

Basın — 12803/865

«Adım Paolo... 25 yaşındayım. Doğru olduğuma inandığımı sanıyorum. Ama sorumsuzlar uyanmasın diye sınır dışı ediliyorum... 1938 Eylülünden hemen hemen 25 yıl sonra...»

Sonra, işte... Doğru ver... Her şey yolunda... Hem benim için... Meşale değil artık.

Çok iyi bir kız, bana destek oluyordu ve gerekirse ileri atılabilir mem için gerekli hürsü verebiliyor... Hem... Hem üç dil konuşuyor ve beni İngilizce öğrenmeye zorluyor, işimde daha iyi bir durum edinebilme için...

O meslek edindiği bu büro sekreterliğinde... Ve onun için varılabilecek yer en yukarıdır... Büro çerçevesi içinde tabii... Kız Alman, anlıyor musun çok iyi bir kız... Çok hareketli ve enerjik... Belki de hareketli birisi gerekiyor bana... Çünkü ben... Ben seviyeyim...

Yalnız KENDİ DURUMUN DAN SORUMLU OLDUĞUMU düşünüyorum.

«Oyumu

hiç

kullanmadım...»

Oyumu hiç kullanmadım. Zerre kadar ilgilenmiyorum çünkü... Çünkü, diyelim ki vaktim olmuyor... Bana göre, diyelim ki... Her şey yolunda, bana göre her şey yolunda gidiyor, yolunu takip ediyor... Hm... Kanlı olaylar yok... yok, hiç bir şey yok... Tabii ufak tefek şeyler oluyor ama beni heyecanlandıracak hiç bir şey yok bütünde...

Bundan iyisini yapmak çok zor, tabii ülkede olursan... Tabii, o zaman değişir, ülkücü kişinin gözleriyle bakarsan her şey daha iyi olabilir... Ama gene de... Hm... Cenevre çoğunluğa iyi hayat şartları veren bir yer... Tabii herkes

spekülasyon yapıyor seyde... Yani şeylerde, değil mi, ama ekonomik gelişme içinde olan bir kentte... Çalışıyoruz ve durmadan para kazanıyoruz ve tabii ki... Hm... Herkes spekülasyon yapıyor.

Benim tarih üzerinde hiç bir tesirim olmayacak. Kendime göre bir fikrim olur ve bu fikir de olan insanların kurduğu topluluğa katılırım... Ama asla politiğe yapmam... Asla yapmam... Ve yapmayacağım... Çünkü, yani bu o kadar belirli ki... Bana göre bütün bir fikri başka bir fikirle birleştirmeye ortak yapmaya kimsenin hakkı yok, her kişi şeydir... Şeydir...

Ben İsviçre'liyim, Cenevre'liyim... Bir gün herhangi birinin gelip bana sen şu değilsin bu değilsin demesini kabul etmem... Bu konuda, sanırım ki, biraz... kaygacı değilim, çok sahurliyim, ama tahammülümün bir derecesi var... Özgürlüklerin kısılmasında fazla ileri gidilmesine göz yumamam...

İşte, bana göre Cenevrede, İsviçrede öyle bir... seviyeye vardık ki, orta karar ve küçük bir hayata... hemen hemen her işimizi, ve her düşüncümüzü zü söyleyebiliyoruz...

İçim saat altıyı çeyrek geçe bitiyor... İşte çıkıyoruz... Bu değışmez bir, bütün, her akşam kentli bir baştan öbür başa yürüüp Karın'ı gardan almaya gidiyoruz.

- (1) Beraber yaşadığı kız.
(2) İsviçre Cenevre'nin bütün Hürriyet'ten de daha sudan en çok okunan sabah gazetesi.
(3) Öğrenci ve işçiler için çoğu lokantaların yapıldığı bir tabak dolu sarımsız yemek tutarı.

NASIL ÇILDIRILIR?

Reichstag yangını

Reichstag yanıyor
Bu da yüze göze buluşturulmuştu

Hitler'in başkanlığa getirilmesinin ertesi günü, yani 31 Ocak 1933'te Goebbels'in başbakanlığına getirilmesini, yani Goebbels'in başbakanlığına getirilmesini, yani Goebbels'in başbakanlığına getirilmesini...

yayınları bırakılmıştı. Bu da Goering'in bir resmi bildiri yayımı olarak, komünistlerin bir ihtilale girişmek üzere olduklarını gösteren belge'lerin ele geçirildiğini iddia etmesine yetti. Fakat halk oyu, hattâ bazı muhafazakârlar bile bu haberi şüpheli karşıladılar. Açıkça ortadaydı ki, 5 Mart seçimlerinden önce halk arasında panik yaratmak için, daha heyecan uyandırmayı birşeyler icat etmek rekliyordu.

Suç komünistlere yükleniyor

27 Şubat akşamı, Almanya'nın en güçlü dört adamı Berlin'de ikşer ikşer ayrı ayrı yerlerde yemek yiyorlardı. Vosstrasse'deki son derece seçkin Herrenklub'te Başbakan yardımcısı Von Papen, Cumhurbaşkanı Hindenburg'la baş başaydı. Hitler'de Goebbels'in evinde yemek yemeye gelmişti. Goebbels'in anlattığına göre, o akşam çok neşeliler, plâklar dinliyor, hikâyeler anlatıyorlardı: «Birden Dr. Hanfstaengl telefon etti: «Reichstag yanıyor! Bunun bir şaka olduğuna emindim bundan dolayı Hitler'e bahsetmedim bile.» (Goebbels'in günlüğü).

Fakat Herrenklub'taki iki seçkin misafir tam Reichstag'ın karışındaydılar. Papen daha sonra anılarında durumu şöyle anlatıyor: «Birden bir camlara ötesinde bir kızılgün parlamaya başladı. Herkesin birer an için gözleri kamaştırdı. «Reichstag yanıyor!» Ben de aynı şeyi cumhurbaşkanına tekrarladım. Cumhurbaşkanı ayağa kalktı, pencereye gittik ve Reichstag'ın kubbesinin sanki ışıltılarıyla aydınlanmış gibi olduğunu gördük. Zaman zaman alevler fırlıyor ve bir duman tabakası binayı gözden saklıyordu.»

Başbakan yardımcısı Papen, yaşlı cumhurbaşkanı kendi oto mobilisiyle cumhurbaşkanlığı sarayına burarak hemen yangın yerine koştu. Bu sırada, Goebbels de bir anlık düşünceden sonra, Putz Hanfstaengl'in belki de «şaka» yapmayacağını düşündüğünü, birkaç yere telefon ettiğini ve Reichstag'ın alevler içinde olduğunu öğrendiğini yazmaktaydı. Bir kaç saniye sonra, Führer ile Goebbels, esaatte yüz kilometre yarak Charlottenburger'den cinayetin işlendiği yere gidiyorlardı. Reichstag'a gelir gelmez de şöyle dediler: «Bu bir cinayet, komünistlerin işledikleri bir cinayet.» Onlardan daha önce Reichstag'a varmış olan Goering, Papen'in daha sonra anlattığına göre, kan ter içinde, güçlükle nefes alarak ve heyecandan tikanarak şöyle diyor: «Bu, komünistlerin yeni hükmü karşı işledikleri bir cinayettir.» Sonra, yeni Gestapo başkanı Rudolf Diels'e hitabederek şöyle bağırıyordu: «Bu, komünist ihtilalinin başlangıcıdır! Bir dakikaya bile kaybetmeğe gelmez. İnsafsızca davranmalısın. Bütün komünist elebaşları yakalandıkları yerde geberilmelidir. Hattâ bu gece bütün komünist milletvekillerini asmak lazım.»

Reichstag yangınındaki gerçeğin tamamıyla aydınlanması belki de hiç mümkün olmayacak. Bu yangın konusunda bilgisi olanların hemen hepsi bugün ölmüştür. Aralarından çoğu, yangını izleyen aylar içinde Hitler tarafında öldürülmüştür.

Nürnberg mahkemesinin de bile sıratı tamamıyla çözümlenmiştir. Bununla birlikte, yangının nazilerce hazırlandığı ve siyasî amaçlarla davrandığını hemen hemen kesinlikle ileri sürebilecek yeterli kadar delil mevcuttur.

Reichstag yangını fiyaskosu

Goering'in resmi ikametgâhı olan Reichstag Başkanlığı Sarayından Reichstag binasına giden bir yer altı geçidi vardı. Bu geçit, her iki binanın kalorifer tesisatı için yapılmıştı. Bir zamanlar otel de garsonluk yapan, sonra Berlin S. A. larının başına getirilen Carl Ernst, 27 Şubat gecesi küçük bir S. A. birliğini bu geçitten Reichstag'ın bodrumuna götürdü; bunlar bodruma benzin ve kendi kendine alev alan kimyasal maddeler döktiler, sonra geldikleri yoldan alelela Reichstag Başkanlığı Sarayına döndüler. Aynı anda, Marinus van der Lubbe adında yarı bunamış, kundakçı, Hollandalı bir komünist, bu kapkaranlık binaya gitti. Bu kundakçı, naziler için bir çankurtarandı. Kendisi, olaydan bir kaç gün önce bir barda, çeşitli dairelere kundak soktuğunu söyleyerek övünür ve yakında Reichstag'ı da yakacağını iddia ederken S. A. lar tarafından yakılmıştı. Nazilerin, kendilerinin yapmış olduğu tasarımları bir iş için kundakçı bir komünist bulmaları, İnanılmaz gibi görünen bir tesadüf de, bunu ispat eden deliller eksik değildir. Yangın çıkarması İkinci defa Goebbels ile Goering'in tasarladıkları kesin olarak bilinmektedir. O zamanlar Prusya İçişleri Bakanlığında çalışan Hans Gisevius Nürnberg mahkemesindeki ifadesinde «Reichstag'ı ateşe vermek düşüncesi önce Goebbels'ten çıktı» demiştir. Gestapo şeflerinin Rudolf Diels'e, ifadesinde şöyle demiştir: «Goering yangının nasıl çıkacağını biliyordu ve yangın dan önce buna yangın çıkaracak maz tevki edileceklerini listesini hazırlamamı emretmişti.» İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman Genel Kurmay Başkanı olan General Franz Halder de, Goering'in bir gün bu «başarıyla» nasıl övünmüş olduğunu Nürnberg'te şöyle anlatmıştır:

«1942'de Führer'in yıldönümü için verilen ziyafette söz söyleyip dolaşırken Reichstag binasına ve bu binanın sanat değerine girdi. Goering'in lafı birden bire kesse rek şöyle bağırarak kulaklarımı işittim: «Reichstag'ın en iyi tanyan benim, zira onu ben yaptım!» Sonra da ellerini kalçasına şiddetle vurdu.» Fakat Goering, Nürnberg'teki bütün yargılanması boyunca, Reichstag yangınında en ufak bir rolü olduğunu sonuna kadar inkâr etmiştir. Açıkça anlatıyordu ki, Van der Lubbe, nazilerin ortağı idi. Naziler Van der Lubbe'yi Reichstag'ı kundaklamağa teşvik etmişlerdi. Fakat işin büyük kısmı Hitler'in elindeydi. Zaten, yangından sonra Leipzig'de yapılan mahkeme de ortaya çıktığı bu büyük Hollandalı'nın zihin yapısı, bu kadar kocaman bir binayı bu kadar çabuk ateşe vermeğe elverişli değildi. Van der Lubbe'nin binaya girmesinden iki buçuk dakika sonra, ortadaki büyük salon alevler içinde kalmıştı. Halbuki Hollandalı kundakçı olarak gömüğünden başkasına sahip değildi.

Leipzig mahkemesindeki uzmanların tanıklığına göre, yangının başlıca çakış noktalarında bol miktarda kimyasal madde ve benzin kullanılmıştı. Açıkça ortadaydı ki, bir insan tek başına bunları binaya getiremezdi; bu kadar kısa zamanda bu kadar çeşitli maddeleri ateşe vermesi ise imkânsızdı.

Van der Lubbe yangının çıktığı yerde yakalanmıştı ve Goering de bu sonra mahkemede açıkladığı gibi Lubbe'nin hemen oracıkta asılmasını istemişti. Ertesi gün, Alman Komünist Partisinin parlamento grubu başkanı Ernst Torgler, Goering'in kendisini de bu işe buluşturmak istediğini duyunca gidip polise teslim oldu. Bir kaç gün sonra da, daha sonra Bulgaristan başbakanı olan Georgi Dimitrov ile Popov ve Tanev adı diğer iki Bulgar komünisti de tevkif edildi. Bunların Leipzig Yüksek Mahkemesinde yapılan yargılanmaları naziler için bir fiyasko oldu. Hele Goering, savunmasını kendisi yapan Dimitrov'un işlevli soruları karşısında gülünç bir duruma düştü. Öyle ki, mahkeme tutanağına göre, Goering bir anlık Dimitrov'a şöyle bağırır: «Sus, al çak!» Ve sonra şöyle bir sahne cereyan etti:

Yargıç (polis komiserine): Gö türün sunu.
Dimitrov (komiser tarafından götürülürken): Sorularından korkuyorum musunuz bay bakan?
Goering: Salondan çık da ben sana gösteririm, alçak!

Leipzig mahkemesi milletler arası bir ilgi topladı ve milletler arası hukukçular işe karıştı, sonunda Torgler ile üç Bulgar beraat ettiler. Fakat komünist lideri Torgler hemen epolis himayesine ve rildi ve İkinci Dünya Savaşı sırasında ölümüne kadar epolis himayesinde kaldı. Van der Lubbe ise suçlu bulundu ve başı kesilerek idam edildi. Leipzig mahkemesi, mahkemenin nazi makamlarına karşı tarafgirane tutumuna rağmen Goering ve naziler hakkında büyük şüpheler uyandırmıştı. Fakat, bu şüpheler uyanıncaya kadar aradan zaman geçmişti. Zira Hitler, Reichstag yangınından sonuna kadar faydalanmakta hiç gecikmemişti. Daha yangının ertesi günü, 28 Şubat'ta Cumhurbaşkanı Hindenburg'u «devlet ve millet korumak için» bir kararnameye göre, anayasasının fert hürriyetlerini sağlıyan yedi bölümü yürürlükten kaldırıyordu. «Devleti iktidara atan komü-

nist şiddet hareketine karşı yunma tedbir» olarak gösterilen kararnamede şu hususlar yer almaktaydı: Kişi hürriyetinin, basın hürriyeti de dahil olmak üzere düşüncenin hürriyetinin tahdidatı, İptisannın ve dernek kurma hürriyetinin tahdidatı. Posta, telgraf, telefon vasıtasıyla haberleşme hürriyetinin tahdidatı. Arama yapma, el soyma ko nularında alanüstü yetki. Bu kararname ayrıca Reich hükümeti ne, gerektiği takdirde Federasyon devletlerinde iktidar doğrudan doğruya ele almak yetkisini tanıyordu ve «silâhli şahısların güvenliği ciddi şekilde bozacak hareketleri» gibi bazı durumlarda şunun cezası koyuyordu.

Muhalefeti yıldırma

Böylece Hitler, bir anda, yalnızca bütün muhaliflerini «meczup» bir şekilde susturmak ve tevkif ettirmek imkânını sağlamakla kalmıyordu, aynı zamanda sözde bir komünist tehlikesini «resmî» bir kılığa sokarak milyonlarca burjuvayı ve köylüyü paniğe sürükleyerek şu fikre getiriyordu ki, gelecek hafta yapılacak seçimde nazilere oy vermezlerse, iktidarı komünistler gelecekti.

Kararnameyi yayımlanması üzerine, dört bin kadar ileri gelen komünist, sosyal demokratları ve liberallerin ileri gelenleri tevkif edildi. Bunlar arasında Reichstag üyeleri de vardı ki, kanuna göre, teşrii masuniyete sahip bulunuyorlardı. Bu, Almanların, hükümet tarafından desleklelenen nazi tedhişle ilk karşılaşmaları idi. Kamyonlar dolusu Hitler Kıtaları bütün Almanya'da caddele ri dolaşıyorlar, evleri bastırıyorlar, kurbanlarını yakalayıp S. A. kışla larına götürüyorlar, orada bunları dövüp işkence ediyorlardı. Komünistlerin basını ve toplantıları yasak edilmisti. Sosyal demokrasinin gazeteleri ve ibarellerin birçok gazetesi kapatılmıştı. Demokratik partilerin toplantıları ya yasak ediliyor ya da dağıtılıyor. Ancak naziler ile münfeffikleri olan milli yetçiler tehlikesiz şekilde seçim kampanyasına katılabiliyorlardı.

Gelecek sayıda
**MUHALEFET
TEMİZLENİYOR**

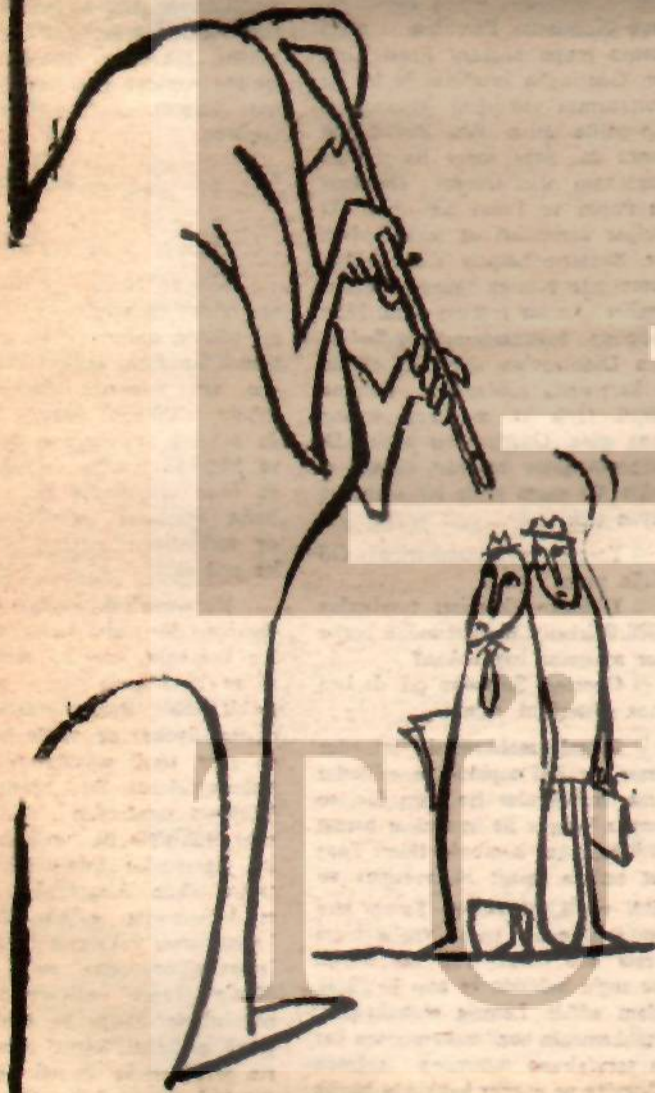
SOYGUN

- NE GÜRÜLTÜCÜ HERİFSİN BE! ŞURDAN BAKAN DA İŞ YAPIYORSUN SANACAK.. ACEMİ ÇAYLAK SEN DE! BİR DE KALKMIŞ ELİNİN HAMURUYLA ...

- ŞEY.. BU TARAFLARDA SOYGUNCULAR VARMIS TA..

YA CANNIZ
YA TASARRUF BONO-
LARINIZ I..

- HEM BİLİYOR MUSUN BİZDE DE SOYGUNCULAR TÜREMİŞ!..

